

علی خاقانی اصل

khaghaniasl.ir

گرافیک کامپیوتروی

با رویکرد برنامه نویسی مبتنی بر DirectX

فهرست مطالب

فصل اول: مبانی ریاضی گرافیک

۴	..... مقدمه
۴	..... ۱- تبدیلات پایه ای
۴	..... ۱-۱- انتقال
۵	..... ۲- دوران
۶	..... ۳- تغییر مقیاس
۷	..... ۲- ماتریس‌های همگن دو بعدی
۸	..... ۳- تبدیلات مرکب
۸	..... ۱-۳-۱ دوران حول نقطه دلخواه
۸	..... ۲-۳-۱ تغییر مقیاس در مختصات ثابت
۹	..... ۳-۳-۱ انعکاس
۱۰	..... ۴- تبدیلات در فضای سه بعدی
۱۱	..... ۱-۴-۱ اصول اساسی
۱۲	..... ۲-۴-۱ اعمال ریاضی ماتریسها
۱۳	..... ۳-۴-۱ ماتریس‌های همگن سه بعدی

فصل دوم: برنامه نویسی DirectX

۱۵	..... مقدمه
۱۶	..... ۱- شروع برنامه نویسی
۱۷	..... ۱-۱-۱ پیکربندی Device
۱۹	..... ۲-۱-۱-۲ انواع نقاط در DirectX
۱۹	..... ۲- ترسیم مثلث
۲۱	..... ۳-۲ دوربین و مختصات فضای جهانی
۲۴	..... ۱-۳-۲ دوران و انتقال
۲۶	..... ۴-۲ ترکیب رؤوس با استفاده از اندیس‌ها
۲۹	..... ۵-۲ ایجاد زمین
۲۹	..... ۱-۵-۲ ایجاد زمین با استفاده از مثلث
۳۳	..... ۲-۵-۲ ایجاد زمین از روی فایل raw
۳۵	..... ۳-۵-۲ ایجاد زمین از روی فایل bmp
۳۷	..... ۶-۲ حرکت در فضا
۳۸	..... ۱-۶-۲ چرخش زمین
۴۱	..... ۷-۲ استفاده از رنگ
۴۴	..... ۸-۲ استفاده از نور
۴۸	..... ۹-۲ ایجاد Mesh
۵۰	..... ۱-۹-۲ تابش نور بر زمین

فصل سوم: ساخت محیطهای سه بعدی

۵۲	۱-۳ ایجاد پروژه
۵۲	۱-۱-۳ استفاده از Texture
۵۶	۲-۳ ترسیم سطح زمین
۵۹	۳-۳ ترسیم ساختمانها
۶۴	۱-۳-۳ ایجاد Mesh از فایلهای سه بعدی
۶۸	۲-۳-۳ بهینه سازی Mesh‌ها
۶۹	۴-۳ افزودن نور به محیط
۷۰	۵-۳ حرکت هواپیما در محیط
۷۲	۶-۳ کنترل هواپیما در محیط
۷۴	۷-۳ تشخیص برخورد
۷۶	۸-۳ ترسیم SkyBox
۷۸	۹-۳ افزودن صدا
۷۹	۱۰-۳ افزودن متن

فصل اول: مبانی ریاضی گرافیک

مقدمه

هنگام رسم انواع تصاویر گرافیکی به خصوص انیمیشن های کامپیوتری، ممکن است لازم باشد اعمال مختلفی از قبیل تغییر زاویه دید، تغییر اندازه اشکال، تغییر مکان اشکال موجود در صحنه و... صورت گیرد. به عنوان مثال در یک نرم افزار پردازش تصاویر یکی از ضروری ترین کارها، بزرگنمائی تصویر جهت مشاهده جزئیات آن است یا در یک انیمیشن کامپیوتری، تغییر محل دوربین یا اشیا موجود در صحنه غیرقابل اختناب است. تغییر در اندازه، جهت و موقعیت اشکال رسم شده در صحنه به کمک تبدیلات هندسی انجام می گیرد. سه تبدیل پایه ای که با استفاده از آنها می توان هر نوع تبدیل دیگری را انجام داد، انتقال، دوران و تغییر مقیاس می باشد. دو تبدیل مهم دیگر که می توان آنها را به کمک تبدیلات پایه ای ایجاد کرد، انعکاس و برش می باشد.

ماتریسها اساس کار در DirectX هستند. شاید در مورد دلیل استفاده ماتریسها در DirectX ایده هایی داشته باشید، با این حال در این فصل در مورد ماتریسها و کاربرد آنها در گرافیک دو بعدی و سه بعدی بحث خواهد شد. البته هنگام برنامه نویسی با DirectX نیازی به انجام محاسبات ریاضی بر روی ماتریسها توسعه برنامه نویس وجود ندارد اما اطلاع از عملیاتهای انجام شده در پشت صحنه می تواند مفید باشد. در این فصل ابتدا در مورد سه عمل ریاضی ساده اما اصلی بر روی ماتریسها بحث می کنیم سپس در مورد ماتریسها همگن (که عملاً توسط DirectX استفاده می شوند) صحبت خواهد شد.

۱-۱ تبدیلات پایه ای^۱

سه تبدیل پایه ای که با استفاده از آنها می توان هر نوع تبدیل دیگری را انجام داد، انتقال، دوران و تغییر مقیاس می باشد. در ادامه هر یک از این تبدیلات در فضای دو بعدی را بررسی می کنیم:

۱-۱-۱ انتقال^۲

انجام عمل انتقال بر روی یک شی باعث تغییر محل آن در امتداد یک خط راست به محل دیگری می شود. جهت تغییر محل یک نقطه در فضای دو بعدی با مختصات (x, y) کافی است مسافت تغییر موقعیت در طول هر یک از محورهای x و y را به مختصات اولیه آن اضافه کنیم. این مسافتها را با t_x و t_y نشان می دهیم.

$$x' = x + t_x$$

$$y' = y + t_y$$

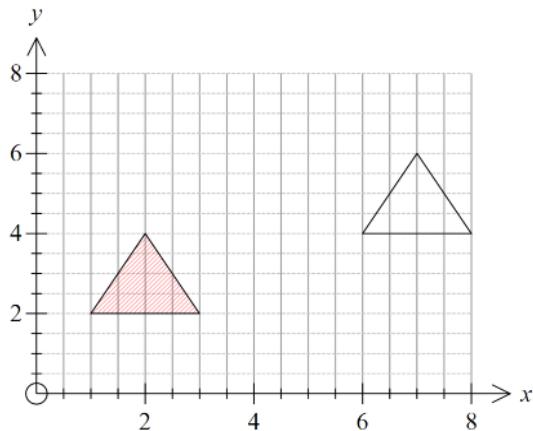
در صورتی که از نمایش ماتریسی برای نقاط استفاده کنیم خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} x' \\ y' \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} t_x \\ t_y \end{bmatrix}$$

انتقال یک تبدیل یکنواخت است یعنی انتقال هر شکل به هر مختصات جدیدی تغییری در خود شکل ایجاد نمی کند. انتقال یک خط راست می تواند با انتقال نقاط دو سر آن و سپس رسم خط ما بین نقاط جدید صورت گیرد. انتقال یک چند ضلعی نیز می تواند با انتقال هر یک از رؤوس آن انجام شود.

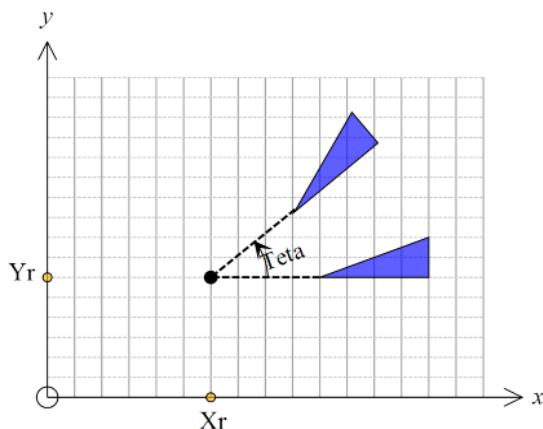
¹ Basic Transformation

² Translation

۱-۲ دوران^۳

دوران یک نقطه در فضای دو بعدی با تغییر مختصات آن در امتداد یک مسیر دایره ای انجام می شود. برای انجام عمل دوران زاویه دوران با θ و نقطه ای که دوران حول آن انجام خواهد شد، باید معلوم باشد. مقادیر مثبت برای θ باعث دوران در جهت پاد ساعتگرد و مقادیر منفی برای θ باعث دوران در جهت ساعتگرد خواهد شد. دوران می تواند حول یکی از محورهای مختصات نیز انجام گیرد.

دوران یک نقطه حول مبدا مختصات با زاویه θ طبق رابطه زیر صورت می گیرد:

$$x' = x \cdot \cos \theta - y \cdot \sin \theta$$

$$y' = x \cdot \sin \theta + y \cdot \cos \theta$$

در صورتی که از نمایش ماتریسی برای نقاط استفاده کنیم ماتریس دوران به صورت

بود که با ضرب آن در مختصات اولیه نقطه مختصات جدید آن به دست خواهد آمد.

$$\begin{bmatrix} x' \\ y' \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \cos \theta & -\sin \theta \\ \sin \theta & \cos \theta \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix}$$

دوران حول یک نقطه دلخواه مانند $[x_r, y_r]$ نیز با استفاده از رابطه کلی زیر انجام می شود:

$$x' = x_r + (x - x_r) \cdot \cos \theta - (y - y_r) \cdot \sin \theta$$

$$y' = y_r + (x - x_r) \cdot \sin \theta + (y - y_r) \cdot \cos \theta$$

در رابطه فوق اگر به جای x_r و y_r مقدار صفر قرار دهیم همان رابطه دوران حول مبدا به دست خواهد آمد.

³ Rotation

همانند انتقال، دوران نیز یک تبدیل یکنواخت بوده و ظاهر یک شی پس از دوران به همان شکل قبلی باقی می-ماند. لذا دوران خطوط و چند ضلعی ها می تواند با دوران رئوس آنها انجام گیرد.

۱-۳-۳ تغییر مقیاس^۴

این تبدیل باعث تغییر در اندازه یک شی می شود. تغییر مقیاس چند ضلعی ها با ضرب مختصات رئوس آنها در ضرایب تغییر مقیاس s_x و s_y انجام می شود:

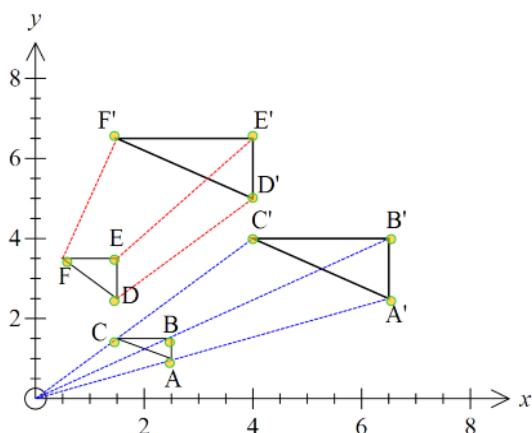
$$x' = x \cdot s_x$$

$$y' = y \cdot s_y$$

s_x باعث تغییر در عرض شکل (در راستای محور x ها) و s_y باعث تغییر در طول شکل (در راستای محور y ها) می شود. در صورتی که از نمایش ماتریسی برای نقاط استفاده شود خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} x' \\ y' \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} s_x & 0 \\ 0 & s_y \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix}$$

ماتریس تغییر مقیاس در فضای دو بعدی است. هر عدد بزرگتر از صفری می تواند برای مقادیر s_x و s_y انتخاب شود. مقادیر بزرگتر از یک باعث افزایش اندازه شی و مقادیر بین صفر و یک باعث کوچکتر شدن اندازه شی خواهد شد. در صورتی که مقادیر s_x و s_y یکسان انتخاب شوند تغییر مقیاس یکنواخت خواهد بود یعنی ظاهر شی هنگام بزرگتر یا کوچکتر شدن تغییر نخواهد کرد. در صورتی که مقادیر s_x و s_y متفاوت باشند تغییراتی در شکل به وجود خواهد آمد. به عنوان مثال مربع به شکل مستطیل در می آید.

با استفاده از رابطه فوق هنگام تغییر مقیاس، موقعیت اشیا نیز تغییر خواهد کرد. اگر برای s_x و s_y مقدار کمتر از یک انتخاب شود، اشیا حین تغییر مقیاس به مرکز مختصات نزدیکتر شده و در صورتی که برای s_x و s_y مقدار بزرگتر از یک انتخاب شود هنگام تغییر مقیاس اشیا از مرکز مختصات دورتر می شوند. می توان نقطه ای مانند $[x_f, y_f]$ را انتخاب کرد که فاصله شکل پس از تغییر مقیاس نسبت به آن ثابت باقی بماند. این نقطه می تواند مختصات یکی از رئوس شکل و یا هر مختصات دلخواه دیگری باشد. در این صورت رابطه تغییر مقیاس به شکل زیر خواهد بود

$$x' = x \cdot s_x + x_f (1 - s_x)$$

$$y' = y \cdot s_y + y_f (1 - s_y)$$

در رابطه فوق مقدار $(1 - s_x)$ و $(1 - s_y)$ برای تمام نقاط یک شی ثابت خواهد بود.

⁴ Scaling

۱-۲ ماتریسهای همگن دو بعدی

بسیاری از نرم افزارهای گرافیکی مجموعه‌ای از تبدیلات متواالی را بر روی اشیا موجود در صحنه اعمال می‌کنند. به عنوان مثال در یک انیمیشن اشیا مختلف به صورت پیوسته حرکت کرده (انتقال)، فاصله خود را با دوربین تغییر داده (تغییر مقیاس) و یا از زاویه دیگری مشاهده می‌شوند (دوران). حتی گاهی لازم است که دو یا هر سه نوع تبدیل به طور همزمان بر روی یک شی اعمال شود. با توجه به مطالب بخش قبل می‌توان از رابطه کلی زیر برای هر یک از تبدیلات پایه‌ای استفاده کرد:

$$p' = M_1 \cdot p + M_2$$

در این رابطه p مختصات اولیه یک نقطه یا نقاط یک شی و p' مختصات جدید آن است. ماتریس M_1 یک ماتریس 2×2 برای تبدیلات دوران یا تغییر مقیاس و ماتریس M_2 ماتریس 2×2 دیگری برای انتقال است. در این روش اعمال چندین تبدیل مختلف به صورت همزمان بر روی شی امکان پذیر خواهد بود. مثلا برای انجام عمل تغییر مقیاس، دوران و انتقال بر روی یک شی ابتدا باید ماتریس M_2 در رابطه فوق را صفر در نظر گرفته و ماتریس تغییر مقیاس را در p ضرب نمود. سپس دوباره با صفر گرفتن ماتریس M_2 ، ماتریس دوران را در مختصات جدید به دست آمده ضرب کرده و در نهایت ماتریس انتقال M_2 را به مختصات جدید حاصل، اضافه نمود. بدیهی است اگر تعداد نقاط شی زیاد بوده و یا بخواهیم این عمل را بر روی تعداد زیادی شی انجام دهیم، محاسبات سنگینی بر سیستم تحمیل خواهد شد.

روش بسیار کارآتر، ترکیب تمام تبدیلات با یکدیگر و اعمال تبدیل نهائی بر روی شی به صورت یک تبدیل واحد می‌باشد. برای انجام این عمل جمله جمع با M_2 از رابطه فوق باید حذف گردد. با تبدیل ماتریس M_1 به یک ماتریس 3×3 می‌توان ماتریس M_2 از رابطه فوق را حذف کرد. برای این منظور به جای نمایش مختصات نقاط به صورت (x, y) آنها را در قالب مختصات همگن به صورت (x_h, y_h, h) نشان می‌دهیم که در آن

$$x = \frac{x_h}{h}$$

$$y = \frac{y_h}{h}$$

می‌باشد. برای یک نقطه مفروض می‌توان هر مقدار غیرصفری را برای h اختیار کرد. در نتیجه برای هر نقطه می‌توان بینهایت مختصات همگن تعریف نمود. معمولاً $h=1$ انتخاب شده و در نتیجه مختصات همگن نقطه برابر $(1, x, y)$ می‌شود اما در تبدیلات سه بعدی گاهی لازم است مقادیر دیگری برای h انتخاب شود. با استفاده از مختصات همگن می‌توان تمام تبدیلات پایه‌ای را با ضرب ماتریس تبدیل در مختصات نقطه انجام داد. در مختصات همگن هر نقطه با استفاده از یک ماتریس 3×3 نشان داده شده و ماتریسهای تبدیل نیز همگی 3×3 خواهند بود.

برای انتقال خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} x' \\ y' \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & t_x \\ 0 & 1 & t_y \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} x \\ y \\ 1 \end{bmatrix}$$

دوران حول مبدأ با استفاده از مختصات همگن نیز به شکل زیر خواهد بود:

$$\begin{bmatrix} x' \\ y' \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \cos \theta & -\sin \theta & 0 \\ \sin \theta & \cos \theta & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} x \\ y \\ 1 \end{bmatrix}$$

تغییر مقیاس با استفاده از مختصات همگن نیز به صورت زیر قابل انجام خواهد بود:

$$\begin{bmatrix} x' \\ y' \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} s_x & 0 & 0 \\ 0 & s_y & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} x \\ y \\ 1 \end{bmatrix}$$

همانطور که ملاحظه می شود هر سه تبدیل پایه ای با ضرب مختصات همگن نقطه در یک ماتریس تبدیل ${}^3*^3$ قابل انجام است.

۱-۳ تبدیلات مرکب

با استفاده از مختصات همگن می توان تبدیلات مرکب (انجام چند تبدیل همزمان بر روی شی) را بسیار کاراتر انجام داد. برای انجام چند تبدیل به صورت یکجا بر روی یک شی می توان ابتدا هر یک از ماتریسهای تبدیل را در یکدیگر ضرب و ماتریس تبدیل نهایی را در مختصات نقاط شی ضرب کرد.
از آنجایی که همه ماتریسهای تبدیل در فضای دو بعدی ${}^3*^3$ می باشند، ضرب آنها در یکدیگر هزینه چندانی نخواهد داشت بنابراین انجام تبدیلات مرکب بسیار سریعتر صورت خواهد گرفت. به عنوان مثال اگر بخواهیم دو انتقال با ماتریسهای T_1 و T_2 را بر روی یک شی مانند p اعمال کنیم خواهیم داشت:

$$\begin{aligned} p' &= T_2 * (T_1 * p) \\ &= T_2 * T_1 * p \\ &= (T_2 * T_1) * p \end{aligned}$$

با ضرب دو ماتریس تبدیل T_1 و T_2 در یکدیگر خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & t_{x2} \\ 0 & 1 & t_{y2} \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} 1 & 0 & t_{x1} \\ 0 & 1 & t_{y1} \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & t_{x2} + t_{x1} \\ 0 & 1 & t_{y2} + t_{y1} \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

همانطور که ملاحظه می شود ضرب دو ماتریس انتقال در یکدیگر ماتریس انتقالی را نتیجه خواهد داد که هر دو انتقال را شامل می شود. به سادگی می توان درستی این رابطه را برای سایر تبدیلات نیز نشان داد. در حالت کلی برای ترکیب هر تعداد تبدیل با هر نوعی می توان ماتریسهای تبدیل را در یکدیگر ضرب کرد.

۱-۳-۱ دوران حول نقطه دلخواه

جهت دوران دادن یک شی حول هر نقطه دلخواه مانند (x_r, y_r) می توان از روش ساده زیر استفاده کرد:

۱. انتقال شی به مختصاتی که نقطه (x_r, y_r) نسبت به آن در مرکز مختصات قرار گیرد.
۲. دوران شی حول مبدأ مختصات
۳. انتقال شی به مختصاتی که نقطه (x_r, y_r) در موقعیت اولیه اش قرار گیرد.

با توجه به مطالب فوق ماتریس دوران یک شی حول نقطه دلخواه (x_r, y_r) با زاویه θ به شکل زیر خواهد بود:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & x_r \\ 0 & 1 & y_r \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} \cos \theta & -\sin \theta & 0 \\ \sin \theta & \cos \theta & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & -x_r \\ 0 & 1 & -y_r \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

۱-۳-۲ تغییر مقیاس در مختصات ثابت

همان طور که قبلا اشاره شد تغییر مقیاس یک شی باعث تغییر موقعیت آن نیز می شود. اگر بخواهیم فاصله شی پس از تغییر اندازه نسبت به نقطه ای مانند (x_r, y_r) (مثلا نسبت به مرکز خودش) ثابت باقی بماند می توان از روش زیر استفاده کرد:

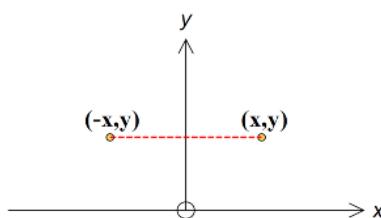
۱. انتقال شی به گونه ای که نقطه (x_r, y_r) نسبت به آن در مرکز مختصات قرار گیرد
۲. تغییر مقیاس شی
۳. انتقال شی به گونه ای که (x_r, y_r) در موقعیت اولیه اش قرار گیرد

بنابراین ماتریس تغییر مقیاس یک شی با حفظ فاصله آن از نقطه (x_r, y_r) به شکل زیر خواهد بود:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & x_r \\ 0 & 1 & y_r \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} s_x & 0 & 0 \\ 0 & s_y & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & -x_r \\ 0 & 1 & -y_r \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

۳-۳-۱ انعکاس^۵

یکی از تبدیلات رایج که جزو تبدیلات اصلی محسوب نشده اما کاربرد زیادی دارد انعکاس نسبت به یکی از محورهای مختصات است. برای انجام عمل انعکاس بر روی یک نقطه نسبت به محور x کافی است مقدار مختصات y آن را به $-y$ -تغییر دهیم و برای انعکاس حول محور y کافی است مختصات x نقطه را به $-x$ -تغییر دهیم.

بنابراین برای انعکاس حول محور y خواهیم داشت: $x' = -x$, $y' = y$ و برای انعکاس حول محور x خواهیم داشت: $x' = x$, $y' = -y$. اگر از نمایش ماتریسی برای نقاط استفاده کنیم برای انعکاس روی محور y خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} x' \\ y' \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -x \\ y \end{bmatrix}$$

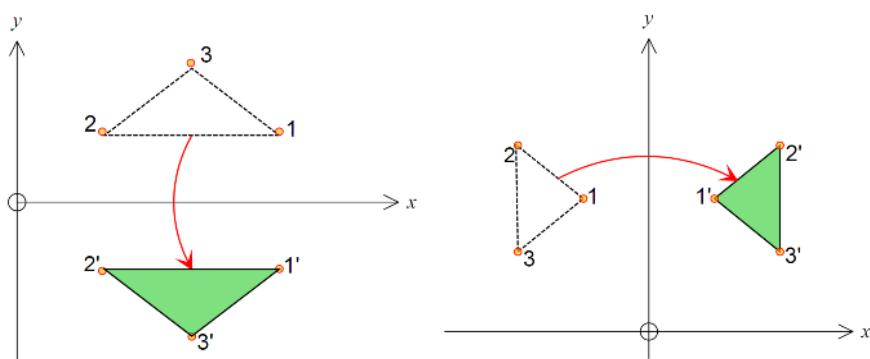
و برای انعکاس روی محور x نیز خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} x' \\ y' \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x \\ -y \end{bmatrix}$$

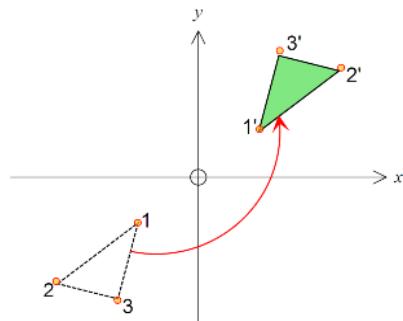
در مختصات همگن ماتریس انعکاس نسبت به محور X به صورت $\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$ و نسبت به محور y به صورت

$$\begin{bmatrix} -1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

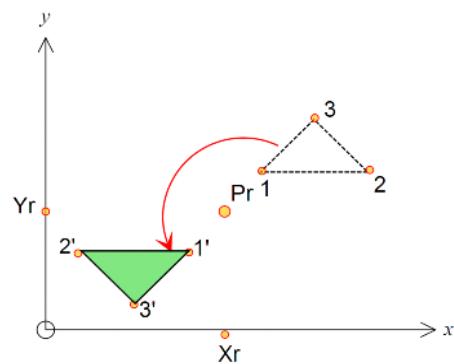
حالت نشان داده شده است:

⁵ Reflection

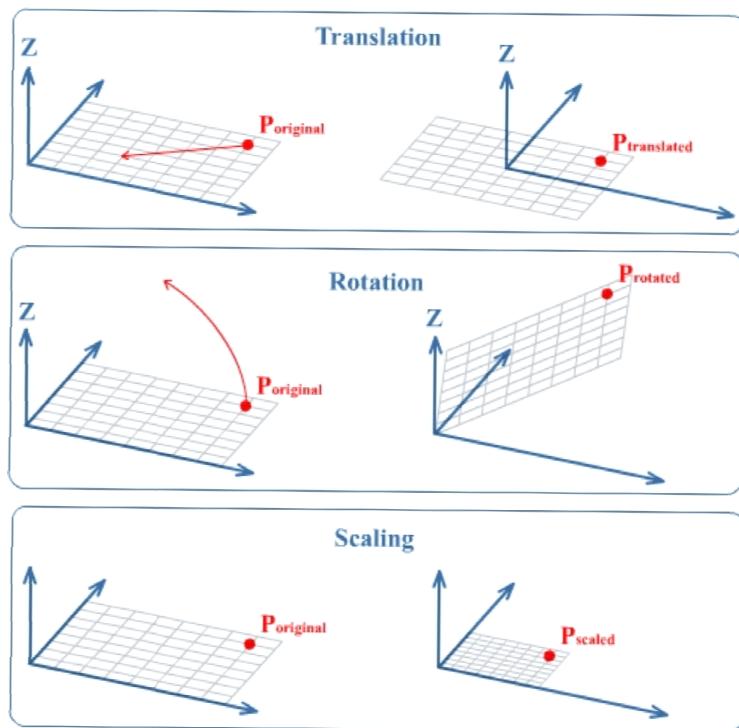

انعکاس حول هر نقطه دلخواه را نیز می‌توان به صورت دوران با زاویه ۱۸۰ درجه حول آن نقطه در نظر گرفت و از روش ارائه شده برای دوران بهره برد.

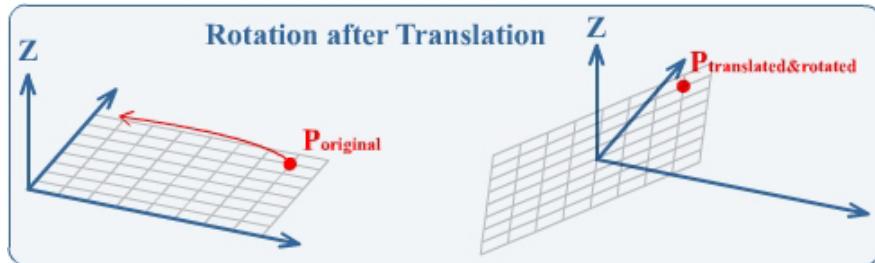

۴-۱ تبدیلات در فضای سه بعدی

تبدیل هر نقطه سه بعدی، مختصات آن را به مختصات نقطه سه بعدی دیگری تغییر می‌دهد. در شکل زیر سه تبدیل پایه‌ای نشان داده شده است:

اولین تبدیل مختصات تمام نقاط موجود در صفحه را به سمت پائین و چپ منتقل کرده است. به چنین تبدیلی انتقال^۶ گفته می شود. در دومین تبدیل تمام نقاط موجود در صفحه حول محور Z چرخش داده شده اند. به این نوع تبدیل دوران^۷ گفته می شود. سومین تبدیل، تغییر مقیاس گفته شده و در آن مختصات تمام نقاط در عددی ضرب شده و باعث تغییر اندازه شکل می شود. این سه تبدیلات پایه ای نامیده می شوند زیرا هر نوع تبدیلی را می توان با استفاده از ترکیب این تبدیلات ایجاد کرد. در شکل زیر نتیجه دوران بعد از یک انتقال نشان داده شده است:

۱-۴-۱ اصول اساسی

اصل اول: برای نشان دادن مختصات یک یا مجموعه ای از نقاط می توان از ماتریسها استفاده کرد. همچنین برای انجام هر یک از تبدیلات فوق می توان از ماتریسها استفاده کرد. بنابراین می توان ماتریسهای با نامهای M_{trans} و M_{scal} در نظر گرفت.

اصل دوم: اگر ماتریس تبدیلی را در ماتریس یک یا چند نقطه ضرب کنیم، ماتریس حاصل مختصات نقاط تبدیل شده را نشان خواهد داد:

$$\begin{bmatrix} X_{transformed} \\ Y_{transformed} \\ Z_{transformed} \end{bmatrix} = M_{transformation} * \begin{bmatrix} X_{original} \\ Y_{original} \\ Z_{original} \end{bmatrix}$$

اصل سوم: ضرب دو ماتریس تبدیل M_1 و M_2 در یکدیگر ماتریس تبدیل M_3 را نتیجه خواهد داد که ترکیب تبدیلات M_1 و M_2 را در خود خواهد داشت. این خصوصیت بسیار سودمند می باشد، به عنوان مثال شکل فوق را در نظر بگیرید که یک عمل انتقال و سپس یک عمل دوران انجام شده است. یک راه انجام تبدیلات فوق ضرب ماتریس انتقال M_1 در ماتریس نقاط و سپس ضرب ماتریس دوران M_2 در حاصل ضرب دو ماتریس قبلی است. بنابراین به ازای هر نقطه دو عمل ضرب خواهیم داشت که در رابطه زیر نشان داده شده است:

$$\begin{bmatrix} X_{tran} \\ Y_{tran} \\ Z_{tran} \end{bmatrix} = M_{translation} * \begin{bmatrix} X_{original} \\ Y_{original} \\ Z_{original} \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} X_{tran+rot} \\ Y_{tran+rot} \\ Z_{tran+rot} \end{bmatrix} = M_{rotation} * \begin{bmatrix} X_{tran} \\ Y_{tran} \\ Z_{tran} \end{bmatrix}$$

با استفاده از اصل سوم ابتدا می توان دو ماتریس تبدیل M_1 و M_2 را در یکدیگر ضرب کرده و ماتریس تبدیل M_3 را بدست آورد. سپس ماتریس نقاط را در ماتریس تبدیل M_3 ضرب کرد. روش دوم بسیار سریعتر انجام می شود زیرا ضرب دو ماتریس M_1 و M_2 بسیار سریع انجام می شود (۶۴ ضرب و ۴۸ جمع) در حالی که ضرب ماتریس نقاط صحنه در یک ماتریس تبدیل بسیار پرهزینه است (به ازای هر نقطه ۱۶ ضرب و ۱۲ جمع).

⁶ Translation

⁷ Rotation

$$M_{tran} + rot = M_{translation} + M_{rotation}$$

$$\begin{bmatrix} X_{tran} + rot \\ Y_{tran} + rot \\ Z_{tran} + rot \end{bmatrix} = M_{tran} + rot * \begin{bmatrix} X_{original} \\ Y_{original} \\ Z_{original} \end{bmatrix}$$

۱-۴-۲ اعمال ریاضی ماتریسها

همانطور که می دانیم هر ماتریسی از n سطر و m ستون و $n*m$ درایه تشکیل شده است. در حقیقت ماتریس چیزی نیست جز جدولی از اعداد. جهت پردازش نقاط سه بعدی معمولاً از ماتریسهای به شکل زیر با سه ستون و سه سطر استفاده می شود:

$$\begin{bmatrix} m_{11} & m_{12} & m_{13} \\ m_{21} & m_{22} & m_{23} \\ m_{31} & m_{32} & m_{33} \end{bmatrix}$$

می توان مختصات یک نقطه سه بعدی را با استفاده از ماتریسی حاوی یک ستون و سه سطر (یا یک سطر و سه ستون) نشان داد. ضرب چنین ماتریسی در ماتریس تبدیل به شکل زیر خواهد بود:

$$\begin{bmatrix} X_{transformed} \\ Y_{transformed} \\ Z_{transformed} \end{bmatrix} = M * \begin{bmatrix} X_{original} \\ Y_{original} \\ Z_{original} \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} X_{transformed} \\ Y_{transformed} \\ Z_{transformed} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} m_{11} & m_{12} & m_{13} \\ m_{21} & m_{22} & m_{23} \\ m_{31} & m_{32} & m_{33} \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} X_{original} \\ Y_{original} \\ Z_{original} \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} X_{transformed} \\ Y_{transformed} \\ Z_{transformed} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} m_{11} * X_{original} + m_{12} * Y_{original} + m_{13} * Z_{original} \\ m_{21} * X_{original} + m_{22} * Y_{original} + m_{23} * Z_{original} \\ m_{31} * X_{original} + m_{32} * Y_{original} + m_{33} * Z_{original} \end{bmatrix}$$

مفاهیم ذکر شده را با مثالی عملی بررسی می کنیم. فرض کنید نقطه ای در فضای سه بعدی با مختصات (۶،۹،۱۸) داریم. می خواهیم صحنه خود را به اندازه دو برابر بزرگنمایی کنیم. بنابراین تمام اشیا دو برابر بزرگتر خواهد شد. (دو برابر نزدیکتر به بیننده دیده می شوند). برای این منظور باید تمام نقاط را با ضریب ۲ تغییر مقیاس دهیم. در حالت کلی ماتریس تغییر مقیاس به شکل زیر است:

$$\begin{bmatrix} s & 0 & 0 \\ 0 & s & 0 \\ 0 & 0 & s \end{bmatrix}$$

از این رو خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} X_{scaled} \\ Y_{scaled} \\ Z_{scaled} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} s * X_{original} \\ s * Y_{original} \\ s * Z_{original} \end{bmatrix}$$

در مثال مطرح شده مقدار s برابر ۲ بوده و در نتیجه مختصات جدید نقطه مفروض (۱۹،۳۶،۱۲) خواهد بود. ماتریس دوران کمی پیچیده تر از ماتریس انتقال است. سه ماتریس زیر ماتریسهای دوران یک نقطه حول محورهای x ، y و z با زاویه θ می باشد:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & \cos \theta & \sin \theta \\ 0 & -\sin \theta & \cos \theta \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} \cos \theta & 0 & \sin \theta \\ 0 & 1 & 0 \\ -\sin \theta & 0 & \cos \theta \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} \cos \theta & \sin \theta & 0 \\ -\sin \theta & \cos \theta & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

به عنوان مثال فرض کنید می خواهیم نقطه ای به مختصات (۱۰،۵۰،۱۰) را به اندازه ۴۵ درجه حول محور z دوران دهیم. بنابراین ماتریس تبدیل زیر را خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} \cos\frac{\pi}{4} & \sin\frac{\pi}{4} & 0 \\ -\sin\frac{\pi}{4} & \cos\frac{\pi}{4} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \frac{\sqrt{2}}{2} & \frac{\sqrt{2}}{2} & 0 \\ -\frac{\sqrt{2}}{2} & \frac{\sqrt{2}}{2} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \cong \begin{bmatrix} 0.7071 & 0.7071 & 0 \\ -0.7071 & 0.7071 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

از آنجایی که $\pi=3.14$ و معادل با 180° درجه است، 45° درجه برابر $\pi/4$ خواهد بود. در نهایت خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} X_{rotated} \\ Y_{rotated} \\ Z_{rotated} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.7071 & 0.7071 & 0 \\ -0.7071 & 0.7071 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} 10 \\ 5 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.7071*10 + 0.7071*5 \\ -0.7071*10 + 0.7071*5 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 10.6065 \\ -3.5355 \\ 0 \end{bmatrix}$$

بنابر این اگر نقطه $(10, 5, 0)$ را به اندازه 45° درجه حول محور z دوران دهیم مختصات جدید نقطه برابر $(10.6065, -3.5355, 0)$ خواهد بود. البته خوبشخانه تمام این محاسبات توسط خود DirectX اجام می شود. تنها مشکل باقی مانده این است که هیچ ماتریس مناسب وجود ندارد که با ضرب ماتریس نقطه در آن، نقطه مفروض انتقال یابد. برای حل این مشکل DirectX از ماتریسهای همگن استفاده می کند.

۳-۴-۱ ماتریسهای همگن سه بعدی

اگر به ماتریسهای استفاده شده توسط DirectX توجه کنید، خواهید دید که این ماتریسهای از ۴ سطر و ۴ ستون و در نتیجه ۱۶ درایه تشکیل شده اند. دلیل انتخاب ۴ سطر و ۴ ستون برای این ماتریسهای تووانی انجام عمل انتقال توسط آنها است.

جهت انتقال یک نقطه باید اعدادی را با هر یک از درایه های ماتریس آن اضافه کنید. با استفاده از ماتریسهای سه بعدی تنها می توان اعدادی را به مختصات اولیه ضرب نمود. لذا جهت اضافه نمودن اعدادی ثابت به مختصات x ، y و z باید از ماتریسهای چهار بعدی استفاده نمود. بنابراین مختصات یک نقطه علاوه بر سه درایه x ، y و z دارای مختصات چهارمی خواهد بود که مقدار آن همواره ۱ است. به عنوان مثال نقطه ای سه بعدی با مختصات $(10, 3, 5, 1)$ به صورت $(1, 3, 5, 10)$ نشان داده شده و مختصات همگن آن نقطه نامیده می شود.

ماتریسهای تغییر مقیاس و دوران به شکل قبیل باقی خواهند ماند با این تفاوت که درایه m_{44} در آنها ۱ و بقیه درایه های سطر و ستون چهارم صفر می باشد. در زیر ماتریس تغییر مقیاس و ماتریس دوران حول محور y نشان داده شده است:

$$\begin{bmatrix} s & 0 & 0 & 0 \\ 0 & s & 0 & 0 \\ 0 & 0 & s & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \quad \begin{bmatrix} \cos\theta & 0 & \sin\theta & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ -\sin\theta & 0 & \cos\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

با وجود اینکه این ماتریسها اندکی پیچیده تر شده اند اما حالا می توان از آنها برای انتقال نیز استفاده نمود. ماتریس انتقال را می توان به شکل زیر تعریف نمود:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & Tx \\ 0 & 1 & 0 & Ty \\ 0 & 0 & 1 & Tz \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

فرض کنید می خواهیم نقطه ای با مختصات $(0, 5, 10, 1)$ را به اندازه مقادیر $(4, 2, 8, -)$ انتقال دهیم. خواهیم داشت:

$$\begin{bmatrix} X_{translated} \\ Y_{translated} \\ Z_{translated} \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & -8 \\ 0 & 1 & 0 & 2 \\ 0 & 0 & 1 & 4 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} * \begin{bmatrix} 10 \\ 5 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1*10 + (-8)*1 \\ 1*5 + 2*1 \\ 1*0 + 4*1 \\ 1*1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ 7 \\ 4 \\ 1 \end{bmatrix}$$

همانطور که انتظار می رفت مختصات جدید نقطه (۴، ۷، ۲) خواهد شد. به این ترتیب:

- اکنون ماتریسی داریم که هر یک از تبدیلات اساسی را می توان توسط آن انجام داد.
- ضرب این ماتریس در ماتریس مختصات نقطه مختصات تبدیل شده نقطه را به دست خواهد داد.
- ضرب دو ماتریس تبدیل مختلف در یکدیگر، ماتریس تبدیلی را نتیجه خواهد داد که ضرب آن در مختصات یک نقطه هر دو تبدیل را بر روی نقطه اعمال خواهد کرد.

با توجه به مطالب ذکر شده روشن است که درایه چهارم افزوده شده به مختصات نقاط به معنی بعد چهارم نبوده و اصولا هیچ معنی خاصی ندارد. تنها مزیت آن امکان تعریف ماتریس انتقال همانند ماتریسهای دوران و تغییر مقیاس است.

علاوه بر این، درایه چهارم در مختصات همگن است مقداری غیر از یک را نیز بپذیرد. طبق یک قانون کلی سه درایه اول در مختصات همگن نقطه را می توان بر درایه چهارم تقسیم کرد. حال اگر درایه چهارم ۱ باشد این تقسیم تغییری در آنها ایجاد نخواهد کرد اما در غیراین صورت مختصات همگن نقطه با مختصات واقعی آن متفاوت خواهد بود. به عنوان مثال مختصات (۲، ۰، ۰، ۱) و (۰، ۵، ۱۰) هر دو به یک معنی، و نشان دهنده نقطه (۰، ۵، ۱۰) خواهند بود. بنابر این راه حل ساده تبدیل مختصات همگن به مختصات سه بعدی به شکل زیر خواهد بود:

$$\begin{bmatrix} X \\ Y \\ Z \\ W \end{bmatrix} \Rightarrow \begin{bmatrix} X/W \\ Y/W \\ Z/W \end{bmatrix}$$

فصل دوم: برنامه نویسی DirectX

مقدمه

امروزه با ارائه کتابخانه ها و ابزارهای مختلف امکان یادگیری برنامه نویسی بازی برای هر فردی فراهم شده است. در ابتدا به صورت اجمالی به معرفی سه کتابخانه مهم گرافیکی خواهیم پرداخت و سپس مباحثت عملی خود را با کتابخانه DirectX ادامه خواهیم داد. سه کتابخانه مهم در حوزه برنامه نویسی بازی عبارتند از:

OpenGL	-
Microsoft DirectX	-
Microsoft XNA	-

:OpenGL -

شرکت سیلیکون گرافیکس کتابخانه OpenGL را با هدف ساخت یک API برای توسعه برنامه های گرافیکی دو بعدی و سه بعدی به صورت کدباز عرضه کرد. در اوایل پیدایش OpenGL، از آن در کارهای صنعتی، طراحی وسایل داخلی، مکانیکی و نیز در آنالیزهای علمی و آماری استفاده می شد اما در سال ۱۹۹۶، توسعه دهنده های بازیهای کامپیوتری از نسخه ویندوزی آن برای ساخت بازیهای کامپیوتری استفاده کردند.

OpenGL برای پشتیبانی از گستره وسیعی از تکنیکهای گرافیکی همچون نورپردازی، سایه سازی، حرکت محو و مدل سازی و... طراحی شده است. مجموعه امکانات OpenGL شبیه Direct3D است. ولی API سطح پایین تر آن باعث می شود کنترل خوبی روی عناصر اصلی ایجاد صحنه های سه بعدی مانند اطلاعات سه‌بعدی داشته باشد. OpenGL Performer از OpenGL Multipipe SDK و OpenGL Volumizer قدرتمند و کامل آن به شمار می روند. برنامه های کاربردی نوشته شده بر پایه OpenGL Multipipe SDK نیز به نرمی و روانی روی سیستمهای تک پردازنده ای و چند پردازنده ای با سیستمهای گرافیکی قدرتمند اجرا می شوند.

:DirectX -

با پیدایش سیستم عامل ویندوز، بستری مناسب برای برنامه های تجاری ایجاد شد اما این سیستم عامل به نرم افزارها اجازه دسترسی مستقیم به سخت افزار را نمی داد و نرم افزارهای چند رسانه ای همانند بازیها که نیاز به دسترسی سطح پایین به سخت افزار داشتند با مشکل مواجه شدند. توابع API ویندوز نیز نتوانستند جوابگویی نیازهای این گونه نرم افزارها باشند. از این رو شرکت مایکروسافت در سال ۱۹۹۵ برای اولین بار یک محیط برنامه نویسی جدید به نام DirectX معرفی کرد که به یک استاندارد جهت برنامه نویسی چند رسانه ای در سیستم عامل ویندوز تبدیل گردید. در واقع DirectX از یک سری توابع برنامه نویسی API تشکیل شده است که به برنامه نویس اجازه دسترسی به امکانات ویژه سخت افزارها نظیر شتاب دهنده های گرافیکی و کارت های صدا را می دهد.

کتابخانه DirectX مجموعه ای از رابطه های برنامه نویسی کاربردی است که برای اداره کردن وظایف مربوط به برنامه های چند رسانه ای به ویژه برنامه ریزی بازی و ویدئو، از سوی شرکت مایکروسافت ارائه شده است. DirectX در سه قالب Software Development Kit و Redistributable در سه قالب Runtimes عرضه شده است که برای استفاده از کتابخانه آن جهت برنامه نویسی باید DirectX Software Development Kit بر روی سیستم نصب شود.

:XNA -

XNA مخفف Xbox New Architecture است و مجموعه ابزار ساخت بازی بر پایه دات نت است و هدف از طراحی آن ارائه مجموعه کتابخانه ها و کلاس های وسیعی بود که توسعه دهنده های بازی بتوانند با کمترین مقدار

کدنویسی و اجرای کد در محیطی مدیریت شده، از پلتفرمهای مختلف حداکثر استفاده را ببرند. بازیهای ایجاد شده بر پایه XNA قابل اجرا بر روی پلتفرم ویندوز ایکس پی و بالاتر، و پلتفرم Xbox 360 مایکروسافت می باشد.

XNA مجموعه ای از تکنولوژیهای سطح پایین را بسته بندی کرده و خود چارچوب مسئول هماهنگ کردن تغییرات بین پلتفرمهای مختلف هنگام جابجا شدن بازی از یک پلتفرم به پلتفرم دیگر خواهد بود. این امر به توسعه دهنگان کمک می کند به جای درگیر شدن با جزئیات پلتفرم، بیشتر به محتوا و طراحی بازی خود توجه داشته باشند.

ابزارهای اصلی XNA رایگان هستند و فقط برای ویندوز تولید شده اند. XNA Game Studio محیط توسعه مجتمع برای برنامه نویسی بازی می باشد که ساختارهای لازم برای همکاری بین ایجادکنندگان محتوای بازی، برنامه نویسان، مدیران و تست کنندگان بازی را فراهم می کند و نسخه های مختلفی دارد مثلاً نسخه ۲.۰ برای ویژوال استودیو ۲۰۰۵ و نسخه ۳.۰ برای ویژوال استودیو ۲۰۰۸ طراحی شده است. با نصب XNA Game Studio نیز شامل تمام نرم افزارها و ابزارهایی است که برای ساخت بازی با XNA لازم است.

از آنجایی که این چارچوب بر پایه دات نت نوشته شده است، هر زبان دات نتی می تواند برای ساخت بازی استفاده شود.

۱-۲ شروع برنامه نویسی

جهت ساخت فضاهای و بازیهای سه بعدی توسط C# ابتدا باید DirectX Software Development Kit نسخه June 2010 را بر روی کامپیوتر نصب کرده و در محیط ویژوال استودیو رفرنسهای DirectX را به پروژه اضافه نمود. از دو رفرنس زیر در تمام پروژه های DirectX بهره می برند باید استفاده کرد:

```
using Microsoft.DirectX;
using Microsoft.DirectX.Direct3D;
```

به صورت کلی DirectX دارای منابع زیر می باشد:

شامل تمام دستورات عادی و فضاهای نام برای ساخت صحنه	Microsoft.DirectX
شامل توابع رسمهای سه بعدی	Microsoft.DirectX.Direct3D
شامل توابع کار با افکتها	Microsoft.DirectX.Direct3DX
شامل توابع رسم گرافیکی	Microsoft.DirectX.DirectDraw
شامل توابع کار با شبکه	Microsoft.DirectX.DirectPlay
شامل توابع کار با صدا	Microsoft.DirectX.DirectSound
شامل توابع کنترل دستگاههای ورودی	Microsoft.DirectX.DirectInput
شامل توابع عادی صدا و تصویر	Microsoft.DirectX.AudioVideoPlayback
شامل توابع خطاهای	Microsoft.DirectX.Diagnostics

دو حالت کاری دارد؛ حالت بلادرنگ و حالت ابقایی. حالت ابقایی شامل توابع API سطح پائین سه بعدی است و وسیله خوبی برای تولیدکنندگان بازیها و سایر برنامه های چندرسانه ای سریع الاجرا می باشد. حالت بلادرنگ یک روش غیروابسته به دستگاه جهت ارتباط برنامه ها با سخت افزار شبکه دهنده گرافیکی است. حالت ابقایی بر روی حالت بلادرنگ ایجاد شده است.

از قسمتهای پیشرفته Direct3D می توان به بافر کردن عمق، سایه گذاری تخت و گراد، منابع نور چندتایی و انواع مختلف آن، پشتیبانی کامل از متریالها و بافتها، تبدیلات و دوران، و شبیه سازی نرم افزاری قوی اشاره کرد.

۱-۱-۲ پیکربندی Device

رابطی بین برنامه نویس و کارت گرافیکی متصل به کامپیوترش است. این شی به برنامه نویس امکان استفاده از تواناییهای سخت افزاری کارت گرافیکی سیستم را می دهد. ابتدا متغیری به نام `device` از نوع `PresentParameters` تعريف و به کلاس فرم اضافه می کنیم. در خط بعدی، متغیری به نام `pp` از نوع `Device` تعريف شده است. این متغیر نحوه عملکرد `Device` را تعیین خواهد کرد.

```
private Device device;
private PresentParameters pp;
```

پیکربندی `Device` را می توان در هر جایی از برنامه انجام داد اما جهت حفظ شی گرا بودن برنامه، متده به نام `InitializeDevice` تعريف می کنیم. حتی می توان وظیفه پیکربندی و راه اندازی `Device` را به یک کلاس مجزا نیز محول کرد.

```
public void InitializeDevice()
{
    pp = new PresentParameters();
    pp.Windowed = true;
    pp.SwapEffect = SwapEffect.Discard;
    device = new Device(0, DeviceType.Hardware, this,
                        CreateFlags.HardwareVertexProcessing, pp);
}
```

پارامترهای مختلفی از `Device` را می توان توسط `PresentParameters` پیکربندی کرد. به عنوان مثال در خط دوم گفته ایم که یک برنامه پنجره وار (نه `FullScreen`) مدنظر ماست. خط سوم به معنی عدم تمایل به تعویض صفحات است. به عبارت دیگر تنها از یک بافر برای نمایش، استفاده شده و تعویض بافری انجام نخواهد گرفت. در نتیجه تمامی ترسیمات مستقیما در `Device` نوشته خواهد شد.

در خط آخر `Device` ایجاد شده است. پارامتر 0 به معنی استفاده از اولین کارت گرافیکی موجود در سیستم است. پارامتر دوم به معنی رندر شدن تصاویر توسط سخت افزار کارت گرافیکی است. اگر کارت گرافیکی فاقد شتاب دهنده سخت افزاری باشد می توان از `DeviceType.Reference` که کندر عمل می کند، استفاده کرد. پارامتر سوم بین `Device` و پنجره برنامه تناظر ایجاد می کند و خروجی بافر در آن منعکس خواهد شد. پارامتر چهارم مسئول رسم نقاط را مشخص می نماید. این پارامتر باعث می شود که پردازش محاسبات نقاط رسم شده نیز توسط سخت افزار کارت گرافیکی انجام شود. اگر از گزینه `CreateFlags.SoftwareVertexProcessing` استفاده شود این کار توسط CPU صورت خواهد گرفت. `pp` ایجاد شده نیز به عنوان آرگومان آخر بهتابع سازنده ارسال شده است تا تنظیمات داخل آن نیز مدنظر قرار گیرد.

چنانچه بخواهیم برنامه تمام صفحه شود و رزولوشن را نیز تغییر دهیم کافی است خط دوم را حذف کرده و بعد از خط سوم، دستورات زیر را جایگزین کنیم:

```
pp.BackBufferWidth = 600;
pp.BackBufferHeight = 800;
pp.BackBufferFormat = Format.R5G6B5;
pp.Windowed = false;
```

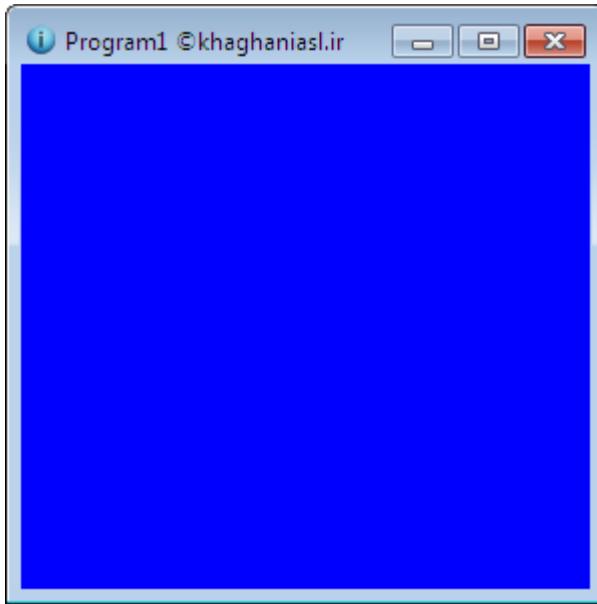
حال کافی است متده `InitializeDevice` در تابع سازنده فرم فراخوانی گردد:

```
public Form1()
{
    InitializeComponent();
    InitializeDevice();
}
```

البته با اجرای کد اتفاق خاصی در برنامه نیفتاده و یک پنجره خالی نشان داده خواهد شد. با سربارگذاری متده OnPaint می توان تصاویر دلخواه خود را بر روی فرم رسم کرد. برای این منظور متده زیر را به کلاس فرم اضافه می کنیم:

```
protected override void OnPaint(PaintEventArgs e)
{
    device.Clear(ClearFlags.Target, Color.Blue, 1.0f, 0);
    device.Present();
}
```

در دستور خط اول، پارامتر اول به معنی پاک کردن مولفه متناظر با Device یعنی پنجره برنامه می باشد. پارامتر دوم رنگی که صفحه را پر خواهد کرد، مشخص می کند. پارامتر سوم مربوط به عمق تصویر می باشد. در خط بعدی، پس از هر تغییر در Device برای مشاهده تغییرات باید متده Present را فراخوانی کنیم. حال با اجرای برنامه، رنگ پنجره به آبی تغییر خواهد کرد.

برای اینکه بتوان برنامه گرافیکی را بر روی تمام کامپیوتراها اجرا کرد ابتدا بایستی مشخصات کارت گرافیکی آن سیستم را کشف کرده و بر اساس آن مشخصات، شی Device را ایجاد کرد. قابلیتهای کارت گرافیکی توسط کلاس‌های AdapterInformation و Caps Manager قابل استخراج است. کلاس Manager مشخصات کارت گرافیکی را در قالب شی ای از نوع Caps بر می‌گرداند. مشخصات ابزارهای خروجی کارت گرافیکی را نیز در قالب شی ای از نوع AdapterInformation بر می‌گرداند. بعد از دریافت قابلیتها کافی است شرطی قرار داده شود تا هنگام پیکربندی Device نوع پارامتر CreateFlags مشخص شود:

```
Caps DeviceCapability;
DeviceCapability = Manager.GetDeviceCaps(0, DeviceType.Hardware);
CreateFlags DeviceFlags = CreateFlags.SoftwareVertexProcessing;
if (DeviceCapability.DeviceCaps.SupportsHardwareTransformAndLight)
    DeviceFlags = CreateFlags.HardwareVertexProcessing;
AdapterInformation AdapterInfo = Manager.Adapters.Default;
```

۲-۱-۲ انواع نقاط در DirectX

در DirectX به صورت کلی دو دسته نقطه داریم: Position و Transformed. نقاط Position تبدیل شده هستند و در مختصات دو بعدی رسم می شوند اما نقاط Position سه بعدی است.

Transformed	
Transformed	نقطه ای که فقط مختصات دو بعدی دارد.
TransformedColored	نقطه ای که علاوه بر مختصات، رنگ دارد.
TransformedTextured	نقطه ای که علاوه بر مختصات، می توان روی آن بافت کشید.
TransformedColoredTextured	نقطه ای که علاوه بر مختصات و رنگ، می توان روی آن بافت کشید.
Position	
PositionOnly	نقطه ای که فقط مختصات سه بعدی دارد.
PositionColored	نقطه ای که علاوه بر مختصات، رنگ دارد.
PositionTextured	نقطه ای که علاوه بر مختصات، می توان روی آن بافت کشید.
PositionColoredTextured	نقطه ای که علاوه بر مختصات و رنگ، می توان روی آن بافت کشید.
PositionNormal	نقطه ای که علاوه بر مختصات، می تواند نور را منعکس نماید.
PositionNormalColored	نقطه ای که علاوه بر مختصات و رنگ، می تواند نور را منعکس نماید.
PositionNormalTextured	نقطه ای که علاوه بر مختصات، می توان روی آن بافت کشید و می تواند نور را منعکس نماید.

در بخش‌های بعدی از این نقاط استفاده خواهیم کرد.

۲-۲ ترسیم مثلث

هر شی توسط Direct3D با استفاده از سه ضلعی ها رسم می شود. هر سه ضلعی توسط سه بردار که هر یک حاوی سه مقدار x,y,z جهت تعیین مختصات نقاط آن می باشند، تعریف می شود. البته فقط داشتن مختصات نقاط کافی نیست به عنوان مثال می توان برای هر نقطه رنگی رانیز مشخص کرد.

جهت تعیین تمام این مشخصات برای یک نقطه از Vertex استفاده می شود. یک Vertex لیستی از مشخصات یک نقطه شامل موقعیت، رنگ و... می باشد. DirectX جهت پیاده سازی Vertex ها کلاسی به نام **CustomVertex** ارائه کرده است. جهت رسم مثلث، ابتدا آرایه ای به نام vert در کلاس **CustomVertex** تعريف می کنیم:

```
private CustomVertex.TransformedColored[] vert;
```

سپس متدهی به نام DrawTriangle به شکل زیر به برنامه قبلی اضافه می نماییم:

```
public void DrawTriangle()
{
    vert = new CustomVertex.TransformedColored[3];
    vert[0].Position = new Vector4(150, 100, 0, 1);
    vert[0].Color = Color.Green.ToArgb();
    vert[1].Position = new Vector4((this.Width + this.Height)/3 ,
                                  100, 0, 1);
    vert[1].Color = Color.Yellow.ToArgb();
    vert[2].Position = new Vector4(250, 200, 0, 1);
    vert[2].Color = Color.Red.ToArgb();
}
```

اولین خط، آرایه ای از Vertex‌ها را ایجاد می‌کند. استفاده از **TransformedColored** موجب ایجاد تطابق بین مختصات نقاط طرح، با مختصات صفحه نمایش می‌شود. به این ترتیب که گوشه چپ و بالای فرم به عنوان نقطه (۰,۰,۰) در نظر گرفته می‌شود. هر نقطه می‌تواند رنگ مخصوص به خود را داشته باشد. سپس مختصات و رنگ سه نقطه را مشخص کرده ایم. از آنجایی که نقاط Transformed دو بعدی است بعد Z نادیده گرفته می‌شود. بعد چهارم نقاط نیز مقدار همگن است که در هنگام تبدیلات به کار می‌رود.

تنها کار باقی مانده، تحويل مثلث ایجاد شده برای رسم به device است، پس سربارگذاری متده OnPaint را به شکل زیر تغییر می‌دهیم:

```
protected override void OnPaint(PaintEventArgs e)
{
    device.Clear(ClearFlags.Target, Color.Blue, 0, 1);
    device.BeginScene();
    device.VertexFormat = CustomVertex.TransformedColored.Format;
    device.DrawUserPrimitives(PrimitiveType.TriangleList, 1, vert);
    device.EndScene();
    device.Present();
}
```

به معنی ایجاد یک صحنه جدید در Device است. یک صحنه؛ جهانی یکپارچه با تمام اشیا داخل آن است. device.EndScene() به معنی پایان ساخت صحنه است. تمام دستورات ساخت یک صحنه باید بین این دو فراخوانی درج شوند. هنگام ترسیم صحنه باید به DirectX اطلاع دهیم که در حال ترسیم صحنه هستیم و با بافر کاری نداریم.

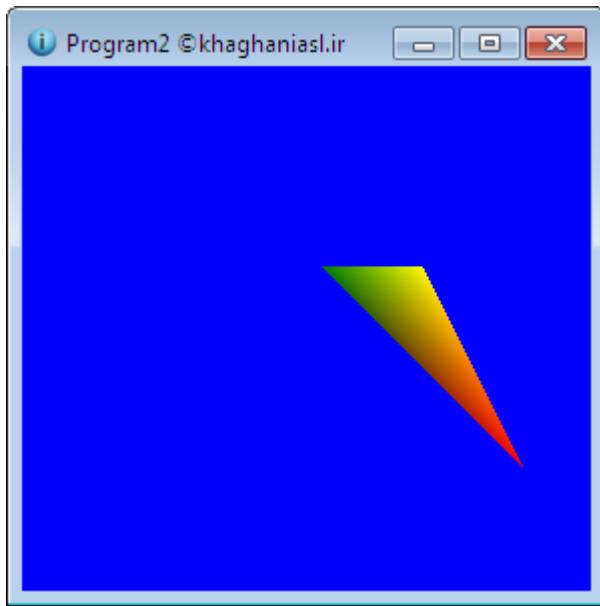
خطوط سوم و چهارم این متده، صحنه ما را که فقط شامل یک مثلث ساده است، ایجاد می‌کند. در خط سوم ابتدا مشخص کرده ایم که چه نوع Vertex‌ای استفاده کرده ایم. خط چهارم سبب رسم مثلث خواهد شد. در این خط، پارامتر اول مشخص می‌کند که لیستی از مثلثهای مجزا رسم خواهد شد. پارامتر دوم تعداد مثلثهایی که باید رسم شود را مشخص می‌کند. در صورتی که بخواهیم ۳ مثلث رسم کنیم به آرایه ای ۹ تائی از نقاط نیاز خواهیم داشت.

پارامتر سوم نیز آرایه ای که مختصات مثلث در آنجا تعریف شده است را مشخص می‌نماید. دستورات فوق باعث رسم مثلث در بافر کارت گرافیکی خواهد شد اما تا زمانی که متده Present از device فراخوانی نشود، محتویات بافر بر روی مانیتور ظاهر نخواهد شد.

حال کافی است متده DrawTriangle() در تابع سازنده فرم فراخوانی گردد.

```
public Form1()
{
    InitializeComponent();
    InitializeDevice();
    DrawTriangle();
}
```

اجرای کدهای فوق باعث رسم یک مثلث رنگی بر روی پنجره آبی خواهد شد:

جهت ثابت ماندن شکل مثلث هنگام تغییر اندازه فرم، کد زیر را می‌توان به انتهای متدها اضافه کرد:

```
this.Invalidate();
```

این دستور باعث صدور یک پیام ترسیم به پنجره برنامه شده و در نتیجه دوباره متدهای OnPaint فراخوانی خواهد شد.
به این ترتیب هر تغییر در device بلافاصله در پنجره مشاهده خواهد شد. (البته در صورت Present کردن) می‌توان کد زیر را نیز به متدهای OnPaint اضافه کنیم:

```
this.SetStyle(ControlStyles.ResizeRedraw | ControlStyles.Opaque,
    true);
```

این دستور، پنجره را مجاب می‌کند در صورت دریافت پیام ترسیم، فقط محتویات پنجره (نه پس زمینه) را مجدداً رسم نماید. پارامتر اول بدین منظور است که اگر کاربر اندازه پنجره را تغییر دهد مجدداً متدهای OnPaint فراخوانی شود. پارامتر دوم بدین معنا است که نمی‌خواهیم پس زمینه مجدداً رسم شود و پارامتر سوم یعنی این تنظیمات را هم اکنون روی فرم اعمال نماید.

۳-۲ دوربین و مختصات فضای جهانی

در بخش قبل، یک مثلث با استفاده از مختصات Transformed رسم کردیم. ویژگی نقاط Transformed این است که مختصات قطعی آنها را باید در صفحه نمایش مشخص کرد. اما عموماً لازم است از مختصات UnTransformed استفاده شود. با استفاده از این نوع می‌توان یک محیط کاملاً سه بعدی و یکپارچه ایجاد کرده و اشیا سه بعدی را در فضاهای دلخواه در محیط قرار داد. همچنین می‌توان مختصات دوربین (ناظر) و زاویه دید آن را مشخص کرد.

برای شروع، مختصات نقاط مثلشمان را به مختصات جهانی تغییر می‌دهیم:

```
private CustomVertex.PositionColored[] vert;
```

متدهای DrawTriangle را نیز به شکل زیر تغییر می‌دهیم:

```
public void DrawTriangle()
{
    vert = new CustomVertex.PositionColored[3];
    vert[0].Position = new Vector3(0, 0, 0);
    vert[0].Color = Color.Green.ToArgb();
```

```

    vert[1].Position = new Vector3(10, 0, 0);
    vert[1].Color = Color.Red.ToArgb();
    vert[2].Position = new Vector3(5, 10, 0);
    vert[2].Color = Color.Yellow.ToArgb();
}

```

ابتدا نوع داده PositionColored را به TransformedColored تغییر داده ایم. سپس مختصات x,y,z هر راس از مثلث را به کمک نوع داده Vector3 تعیین کرده ایم. بدیهی است تغییر فرمت نقاط مثلث را باید توسط دستوری مشابه زیر، به اطلاع device برسانیم:

```
device.VertexFormat = CustomVertex.PositionColored.Format;
```

البته با اجرای کد فوق مثلث دوباره ناپدید خواهد شد. دلیل این اتفاق، عدم تعیین مختصات دوربین و محل نگرش آن است. برای تعیین محل دوربین، خطوط زیر را به اولین خط متده OnPaint اضافه می کنیم:

```

device.Transform.Projection =
Matrix.PerspectiveFovLH((float)Math.PI/2, this.Width/this.Height,
1f, 50f);
device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(0,0,30), new
Vector3(0,0,0), new Vector3(0,1,0));

```

خط اول، نحوه نگرش دوربین به صحنه را تعریف می نماید. برای تعیین نحوه نگرش دوربین خصوصیت از device Projection را باید پیکربندی کنیم. اولین پارامتر زاویه دید را مشخص می کند. در مثال ما این مقدار ۹۰ درجه است. دومین پارامتر نسبت طول به عرض صحنه را مشخص می کند. این مقدار در مثال ما که از یک پنجره مربع شکل استفاده می کنیم برابر ۱ است. اگر به جای مربع از یک پنجره مستطیلی شکل استفاده می کردیم این مقدار تغییر می کرد. دو پارامتر آخر دامنه دید را مشخص می کنند. هر شی ای که فاصله اش نسبت به دوربین کمتر از ۱f و بیشتر از 50f باشد دیده نخواهد شد. فاصله بین این دو عدد در اصطلاح Clipping Plane نامیده می شود زیرا هر شی، مابین این دو به صورت کلیپ، نمایش می یابد. هر چه این پارامتر بزرگ انتخاب شود، برنامه سخت تر رندر می شود.

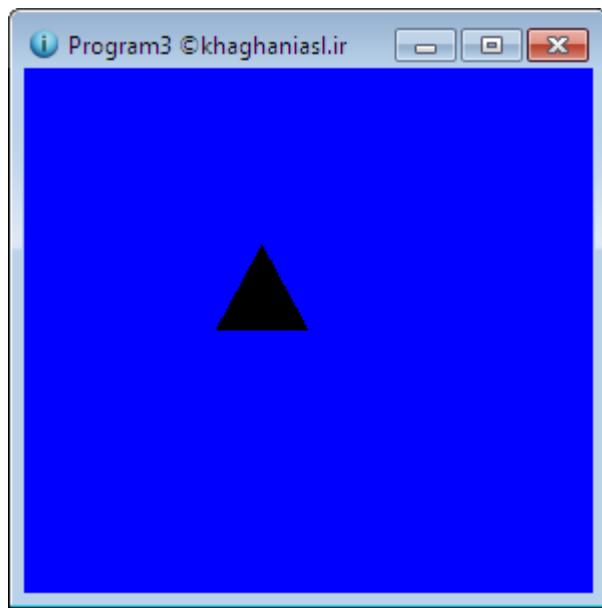
در دومین خط، موقعیت دوربین و سمت نگرش آن در صحنه مشخص می شود. اولین پارامتر، موقعیت دوربین در صحنه را مشخص می کند. در مثال ما دوربین در ۳۰ واحد جلوتر نسبت به مرکز صحنه قرار داده می شود. دومین پارامتر نقطه ای را که دوربین به آنجا می نگرد را مشخص می کند. در مثال فوق، دوربین دقیقا به مرکز صحنه نگاه می کند. توسط این دو پارامتر مسیر نگرش دوربین مشخص می شود. حتی می توان دوربین را حول این مسیر چرخش داد. (همانند دوربین عکاسی که به طرف شخصی گرفته و سپس آن را دوران دهیم. برای این منظور باید مشخص کرد که کدامیک از بردارها باید به عنوان محور عمود در نظر گرفته شود).

متده OnPaint به شکل زیر تغییر کرد. با اجرای کدهای نوشته شده، مثلثی کاملا سیاه را مشاهده خواهید کرد.

```

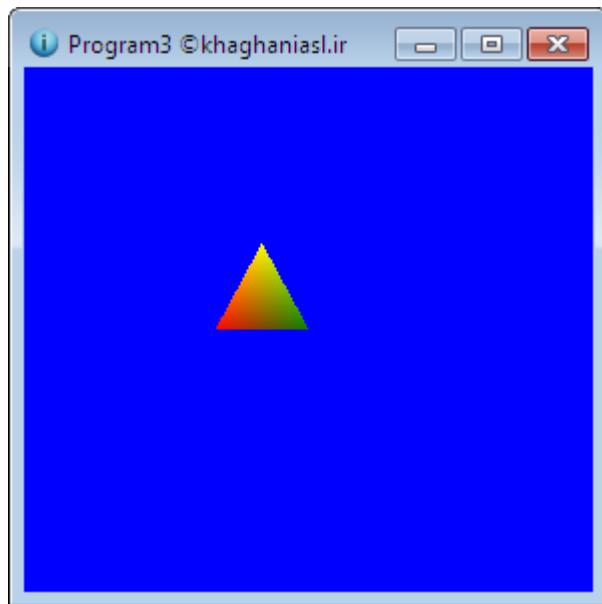
protected override void OnPaint(PaintEventArgs e)
{
    device.Transform.Projection = Matrix.PerspectiveFovLH
((float)Math.PI/2, this.Width/this.Height, 1f, 50f);
    device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(0,0,30),
new Vector3(0,0,0), new Vector3(0,1,0));
    device.Clear(ClearFlags.Target, Color.Blue, 0, 1);
    device.BeginScene();
    device.VertexFormat = CustomVertex.PositionColored.Format;
    device.DrawUserPrimitives(PrimitiveType.TriangleList, 1, vert);
    device.EndScene();
    device.Present();
}

```


دلیل این امر، استفاده از فضای جهانی تاریک می باشد. در فضای جهانی، استفاده از نور برای نمایش اشیا ضروری است. استفاده از نور بعدا مفصلابرزسی می شود و فعلا در اینجا به device اعلام می کنیم که انتظار هیچ نوری را نداشته باشد. با اضافه کردن کد زیر به بعد از دستورات تعریف دوربین، دوباره مثلث رنگی خود را مشاهده خواهیم کرد:

```
device.RenderState.Lighting = false;
```


حال تمام ملزمات لازم برای استفاده از فضای جهانی آماده شده است و فقط یک نکته باقی مانده است. DirectX تنها مثلثهایی که رو در روی دوربین به صورت ساعتگرد تعریف شده اند را رسم می کند. طبق تعریف DirectX، مثلثهای رو در روی دوربین، به صورت ساعتگرد نسبت به آن رسم می شوند. اگر دوربین را در موقعیت منفی محور Z قرار دهیم، ترتیب مختصات تعریف شده برای مثلث به صورت پادساعتگرد نسبت به دوربین قرار گرفته و رسم نمی شود. یک راه حل برای این مشکل تعریف مجدد رئوس مثلث به صورت ساعتگرد است. روش دوم درج دستور زیر بعد از تعریف دوربین است:

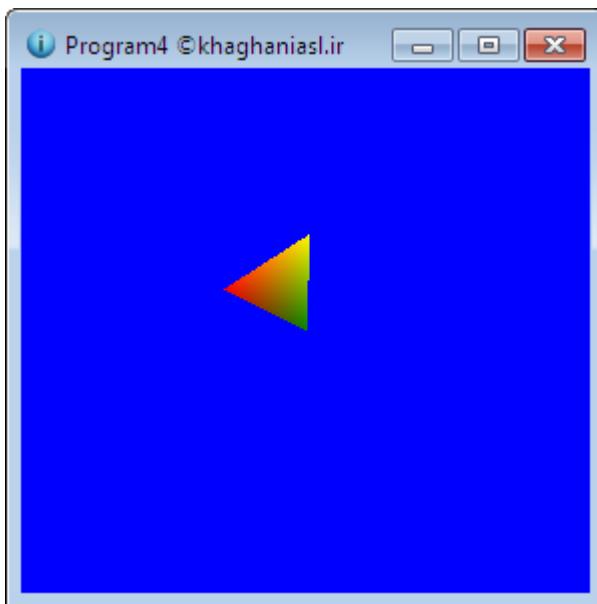
```
device.RenderState.CullMode = Cull.None;
```

این کد به سادگی باعث رسم همه مثلثها (حتی آنهایی که رو در روی دوربین نیستند) می شود. باید توجه داشت که نباید در محصول نهائی از این ویژگی استفاده کرد زیرا رسم تمام مثلثها به این شکل باعث کاهش شدید کارایی خواهد شد. با این حال هنگام طراحی می توان با خاموش کردن Culling تمام اشکال رسم شده را مشاهده کرد. دلیل استفاده از رنگ پشت زمینه آبی در این مثال، توانایی مشاهده مثلث در محیط تاریک بود. بنابر این بهتر است هنگام طراحی، یک رنگ غیرسیاه برای پشت زمینه انتخاب کنید.

۱-۳-۲ دوران و انتقال

در این بخش در مورد چرخش و انتقال مثلث صحبت خواهد شد. با توجه به اینکه از مختصات جهانی استفاده می کنیم این کار بسیار ساده است. در DirectX تمام چرخشها توسط کلاس‌های Transformation انجام می‌گیرد و تنها کاری که برنامه نویس باید انجام دهد، تعیین محور و زاویه چرخش است. به عنوان مثال با افزودن کد زیر قبل از دستور رسم مثلث یعنی `device.DrawUserPrimitives`، مثلث (و تمام اشیا دیگر در آن جهان در صورت وجود) به اندازه 5° درجه حول محور Z چرخش خواهد داشت:

```
device.Transform.World = Matrix.RotationZ(0.5f);
```

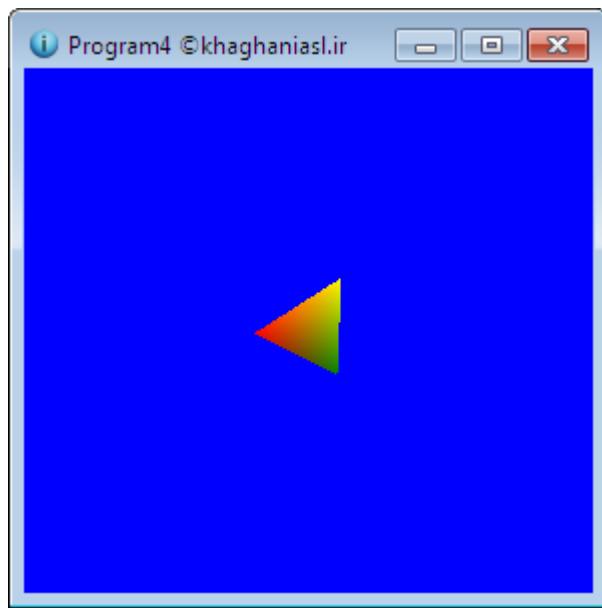

افزایش مقدار درجه باعث می شود در رسم بعدی، مثلث نسبت به موقعیت قبلی اش دوباره دوران داشته باشد. از آنجایی که یکی از گوشه های مثلث دقیقا در وسط جهان قرار دارد، بنابر این مثلث از این گوشه نسبت به محور Z دوران می کند. اما اگر بخواهیم مثلث نسبت مرکز خودش دوران داشته باشد چه باید کرد؟ یک راه حل، تغییر مختصات گوشه های مثلث به گونه ای که وسط مثلث منطبق بر وسط جهان شود. راه حل بهتر انتقال مثلث به سمت پائین و راست^۸ و سپس دوران آن است. برای این منظور ماتریس جهان جدید خود را باید در ماتریس انتقال مناسبی ضرب نمائیم:

```
device.Transform.World = Matrix.Translation(-5, -10*1/3, 0) *  
Matrix.RotationZ(0.5f);
```

با اجرای برنامه خواهیم دید که مثلث حول مرکز خود دوران می کند:

⁸ Translation

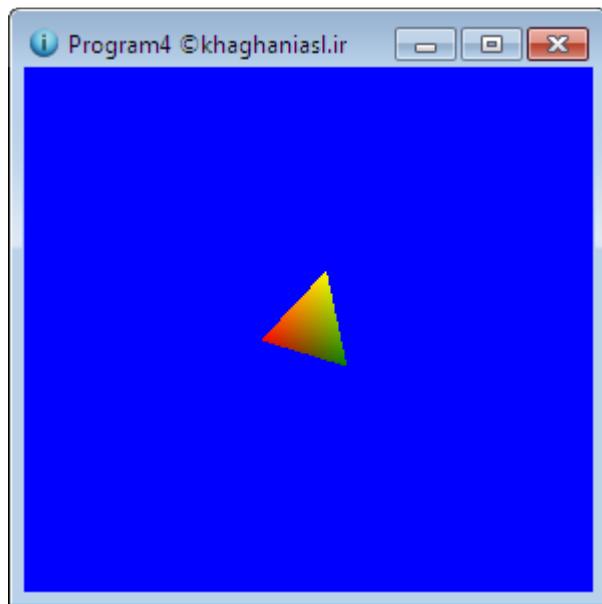

دقت کنید که ترتیب ضرب ماتریسها اهمیت دارد. به عنوان مثال اگر محل ماتریس‌های دوران و انتقال را در دو طرف عملگر ضرب عوض کنیم مثلث به سمت پائین و راست انتقال می‌یابد ولی در محل جدید حول یکی از راسها (مانند حالت اولیه اش) دوران می‌یابد. می‌توان از محورهای دیگر نیز جهت دوران استفاده کرد. برای این منظور کافی است آخرین حرف متدهای دوران را برابر محور مورد نظر قرار داد.

روش پیچیده‌تر دیگری نیز وجود دارد که امکان ایجاد دورانهای دلخواه برای محیط را مهیا می‌کند. این روش `Matrix.RotationAxis` نام دارد. دستور زیر را در نظر بگیرید:

```
device.Transform.World = Matrix.Translation(-5, -10*1/3, 0) *
Matrix.RotationAxis(new Vector3(0.5f * 4, 0.5f * 2, 0.5f * 3),
0.5f);
```

این دستور مثلث را حول هر سه محور با زاویه‌های مختلف دوران می‌دهد.

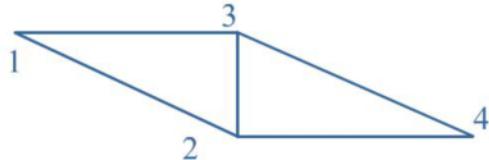

قبل از پایان این بخش به نکته کوچکی جهت افزایش کارائی برنامه می‌پردازیم. از آنجایی که دستورات مربوط به محل قرارگیری دوربین و تعریف روئوس مثلث همواره ثابت می‌باشند برای اینکه متدهای `OnPaint` سریعتر و بهتر کار

کند، می‌توان آنها را در دو متده مختلف مثلاً به نامهای Camera و VertexDeclaration قرار داده و در تابع سازنده فراخوانی کرد.

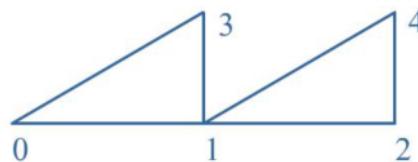
۴-۲ ترکیب رئوس با استفاده از اندیس‌ها

کار با مثلثها ساده و زیباست اما اگر تعداد زیادی مثلث داشته باشیم وضعیت چگونه خواهد بود؟ برای ایجاد سطوح مسطح و یا ناهموار بزرگ، باید تعداد زیادی مثلث در کنار هم ایجاد شوند. بسیاری از نقاط این مثلثها بر روی هم قرار می‌گیرند که می‌توان یک نقطه مشترک برای آنها در نظر گرفت. به عنوان مثال شکل زیر را در نظر بگیرید:

از ۶ راس دو مثلث فقط ۴ تای آنها یکتا بوده و ۲ تای دیگر صرفاً سرباری برای کارت گرافیکی است. برای رسم شکل فوق بهتر است از آرایه‌ای با ۴ خانه استفاده کنیم که اندیسهای ۱، ۰ و ۲ برای مثلث اول و اندیسهای ۳ و ۴ برای مثلث دوم باشند. به این ترتیب در رسم اشکال پیچیده تر نیازی به ذخیره سازی مجدد رئوس نخواهد بود. این ایده اساس کار IndexBuffer و VertexBuffer است.

فرض کنید می‌خواهیم شکل زیر را رسم کنیم:

با وجود اینکه ۶ راس داریم، استفاده از ۵ راس نیز کفایت می‌نماید. بنابراین متده DrawTriangle را با متده جدیدی به نام VertexDeclaration به شکل زیر جایگزین می‌کنیم:

```
private void VertexDeclaration()
{
    vb = new VertexBuffer(typeof(CustomVertex.PositionColored), 5,
        device, Usage.Dynamic | Usage.WriteOnly,
        CustomVertex.PositionColored.Format, Pool.Default);
    vert = new CustomVertex.PositionColored[5];
    vert[0].Position = new Vector3(0f, 0f, 0f);
    vert[0].Color = Color.White.ToArgb();
    vert[1].Position = new Vector3(5f, 0f, 0f);
    vert[1].Color = Color.White.ToArgb();
    vert[2].Position = new Vector3(10f, 0f, 0f);
    vert[2].Color = Color.White.ToArgb();
    vert[3].Position = new Vector3(5f, 5f, 0f);
    vert[3].Color = Color.White.ToArgb();
    vert[4].Position = new Vector3(10f, 5f, 0f);
    vert[4].Color = Color.White.ToArgb();
    vb.SetData(vert, 0, LockFlags.None);
}
```

در اولین خط یک VertexBuffer جهت نگهداری و مرتبط نمودن رئوس شکل تعریف شده است. اولین پارامتر نوع نقاطی را که بعداً در VertexBuffer قرار داده خواهد شد را مشخص می‌کند. پارامتر دوم؛ تعداد نقاط، پارامتر سوم device و پارامتر چهارم به بعد نیز برخی تنظیمات پیش فرض را مشخص می‌نماید. در ادامه نیز ۵ راس برای نشان دادن رئوس شکل فوق تعریف شده است. آخرین دستور نیز آرایه نقاط را در VertexBuffer قرار می‌دهد.

بديهی است قبل از استفاده از متغير `vb` باید آن را در کلاس تعریف نمود:

```
private VertexBuffer vb;
```

آرایه ای برای اندیسها و یک `IndexBuffer` برای این آرایه نیز باید در کلاس تعریف شود:

```
private int[] indices;
private IndexBuffer ib;
```

در ادامه، متدهی به نام `IndicesDeclaration` به شکل زیر تعریف می کنیم:

```
private void IndicesDeclaration()
{
    ib = new IndexBuffer(typeof(int), 6, device, Usage.WriteOnly,
                         Pool.Default);
    indices = new int[6];
    indices[0] = 3;
    indices[1] = 1;
    indices[2] = 0;
    indices[3] = 4;
    indices[4] = 2;
    indices[5] = 1;
    ib.SetData(indices, 0, LockFlags.None);
}
```

در اولین خط این متدهی، یک `IndexBuffer` جهت نگهداری اندیس نقاط ایجاد می شود. پارامتر اول نوع نقاط، پارامتر دوم تعداد اندیسها، پارامتر سوم خود `device`، پارامتر چهارم نحوه تخصیص حافظه (اندیسها یکبار ساخته شده و تغییر نخواهند کرد) و پارامتر پنجم نحوه صف بندی نقاط در داخل بافر را مشخص می کند. از آنجایی که دو مثلث رسم خواهد شد، ۶ اندیس برای `IndexBuffer` لازم است. در دستورات بعدی آرایه ای ایجاد شده و اندیس نقاط در آن قرار داده می شود. راس ۱ در هر دو مثلث استفاده شده، بنابراین دو بار به عنوان اندیس ظاهر شده است. البته در این مثال میزان صرفه جویی در نقاط کم است اما در برنامه های واقعی این میزان قابل توجه خواهد بود. همچنین توجه نمائید که رئوس مثلث به صورت ساعتگرد تعریف شده است بنابراین آنها را مقابله دوربین خواهد دید. آخرین خط نیز آرایه را در بافر قرار می دهد.

حال تنها کار باقیمانده رسم مثلثها با استفاده از بافر است. پس تغییرات زیر را در متدهی `OnPaint` اعمال می کنیم:

```
protected override void OnPaint(PaintEventArgs e)
{
    device.Clear(ClearFlags.Target, Color.Blue, 0, 1);
    device.BeginScene();
    device.VertexFormat = CustomVertex.PositionColored.Format;
    device.SetStreamSource(0, vb, 0);
    device.Indices = ib;
    device.DrawIndexedPrimitives(PrimitiveType.TriangleList,
                               0, 0, 5, 0, 2);
    device.EndScene();
    device.Present();
}
```

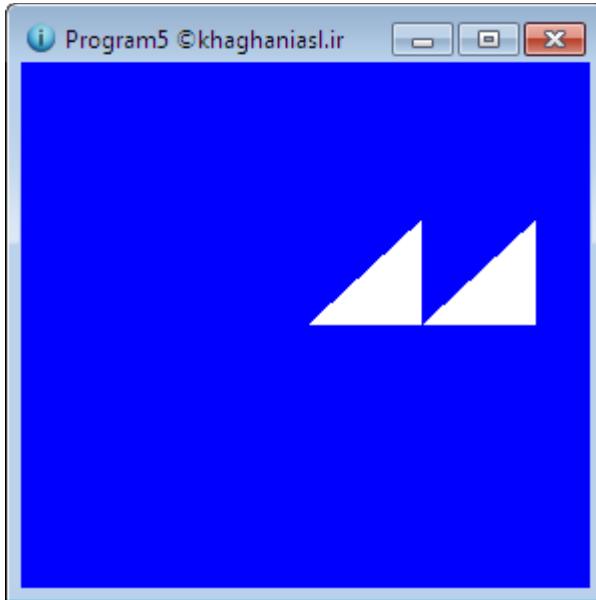
بعد از ایجاد صحنه، تعیین فرمت نقاط همچنان باید انجام شود. در دستورات بعدی `VertexBuffer` و `IndexBuffer` به عنوان منبع داده ها برای `device` مشخص شده اند. در نهایت تصویر با استفاده از متدهی `DrawIndexedPrimitives` رسم شده است. در این متدهی اولین پارامتر، همچنان نشان دهنده لیستی از مثلثها جهت رسم است. دومین پارامتر، اندیس شروع داده ها در `IndexBuffer` را مشخص می کند. پارامتر سوم کوچکترین عدد موجود در `IndexBuffer` را مشخص می کند. اگر مقدار این پارامتر؛ صفر در نظر گرفته شود به

درستی شکل را رسم می کند اما سرعت پردازش کندر خواهد شد. پارامتر چهارم تعداد نقاط و پارامتر پنجم اندیس شروع را مشخص می کند. در نهایت تعداد مثلثهای که باید رسم شود را مشخص می کنیم. جهت افزایش کارایی و سرعت بخشیدن به اجرای متدهای OnPaint، کدهای مربوط به تعیین مختصات دوربین و محل نگرش آن را نیز در متدهای Camera به شکل زیر قرار می دهیم:

```
private void Camera()
{
    device.Transform.Projection = Matrix.PerspectiveFovLH(
        (float)Math.PI/4, this.Width/this.Height, 1f, 50f);
    device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(0, 0, -30),
        new Vector3(0, 0, 0), new Vector3(0, 1, 0));
    device.RenderState.Lighting = false;
}
```

حال با فراخوانی متدهای جدید درتابع سازنده فرم، پس از اجرای برنامه، دو مثلث سفید متوالی بر روی فرم دیده خواهد شد:

```
public Form1()
{
    InitializeComponent();
    InitializeDevice();
    Camera();
    VertexDeclaration();
    IndicesDeclaration();
}
```

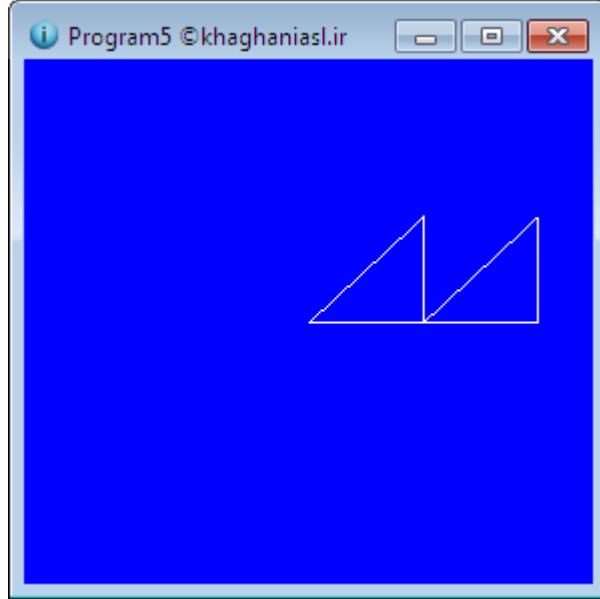

چنانچه کارت گرافیکی سیستم دارای شتاب دهنده گرافیکی نباشد، اجرای کدهای فوق، منجر به خروجی تهی خواهد شد و باید از CPU برای کارهای گرافیکی استفاده کرد. بنابراین تغییراتی نیز در متدهای InitializeDevice و زیر بحث می شود:

```
public void InitializeDevice()
{
    pp = new PresentParameters();
    pp.Windowed = true;
    pp.SwapEffect = SwapEffect.Discard;
    device = new Device(0, DeviceType.Reference, this,
        CreateFlags.SoftwareVertexProcessing, pp);
}
```

اگر بخواهیم فقط خطوط مثلث دیده شوند، کافی است در متدهای InitializeDevice و device.RenderState.FillMode را اضافه نمائیم:

```
device.RenderState.FillMode = FillMode.WireFrame;
```


۲-۵-۱ ایجاد زمین

۲-۵-۲ ایجاد زمین با استفاده از مثلث

با توجه به مطالب قبلی، اکنون می‌توان با اتصال رئوس مثلثها، یک زمین ایجاد کرد. فرض کنید زمینی دارای ۳ نقطه می‌باشد. (البته بعداً زمین پهناورتری را ایجاد خواهیم کرد) پس ابتدا دو متغیر زیر را به کلاس اضافه می‌کنیم:

```
private int Height = 3;
private int Width = 4;
```

آرایه‌ای دو بعدی نیز در ابتدای کلاس می‌سازیم تا اطلاعات مربوط به نقاط را در آن نگهداری کنیم. البته هنوز مقداری برای مختصات Z نقاط مشخص نکرده‌ایم.

```
private int[,] Points;
```

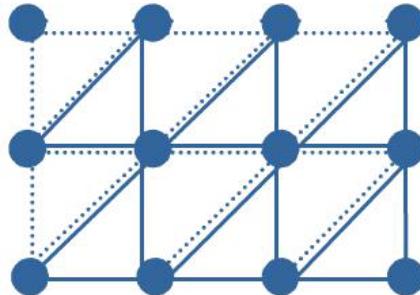
متدهای به نام FillPoints نیز جهت پر کردن آرایه فوق تعریف می‌کنیم:

```
private void FillPoints()
{
    Points = new int[4, 3];
    Points[0,0]= 0;
    Points[1,0]= 0;
    Points[2,0]= 0;
    Points[3,0]= 0;
    Points[0,1]= 1;
    Points[1,1]= 0;
    Points[2,1]= 2;
    Points[3,1]= 2;
    Points[0,2]= 2;
    Points[1,2]= 2;
    Points[2,2]= 4;
    Points[3,2]= 2;
}
```

پس از بارگذاری اطلاعات آرایه، نوبت به ایجاد نقاط می‌رسد. از آنجایی که زمینی با ابعاد 3×4 تعریف کرده ایم بنابراین ۱۲ نقطه خواهیم داشت. فاصله نقاط نسبت به یکدیگر ثابت است، پس به سادگی می‌توان کدهای مربوط به متدهای VertexDeclaration در برنامه قبل را به شکل زیر تغییر داد:

```
private void VertexDeclaration()
{
    vb = new VertexBuffer(typeof(CustomVertex.PositionColored),
        Width * Height, device, Usage.Dynamic | Usage.WriteOnly,
        CustomVertex.PositionColored.Format, Pool.Default);
    vert = new CustomVertex.PositionColored[Width * Height];
    for (int x = 0; x < Width; x++)
    {
        for (int y = 0; y < Height; y++)
        {
            vert[x + y * Width].Position = new Vector3(x, y, 0);
            vert[x + y * Width].Color = Color.White.ToArgb();
        }
    }
    vb.SetData(vert, 0, LockFlags.None);
}
```

کد فوق صرفاً ۱۲ نقطه به رنگ سفید تعریف می‌نماید. برای تعریف مثلثها، بایستی این نقاط به یکدیگر متصل شوند. بدیهی است این کار با اندیس گذاری روی نقاط انجام خواهد شد. بهترین روش برای انجام این کار تعریف دو دسته از نقاط به شکل زیر است:

برای رسم مثلثهای با خطوط ضخیم تر، متدهای IndicesDeclaration قبلي را به شکل زیر تغییر می‌دهیم:

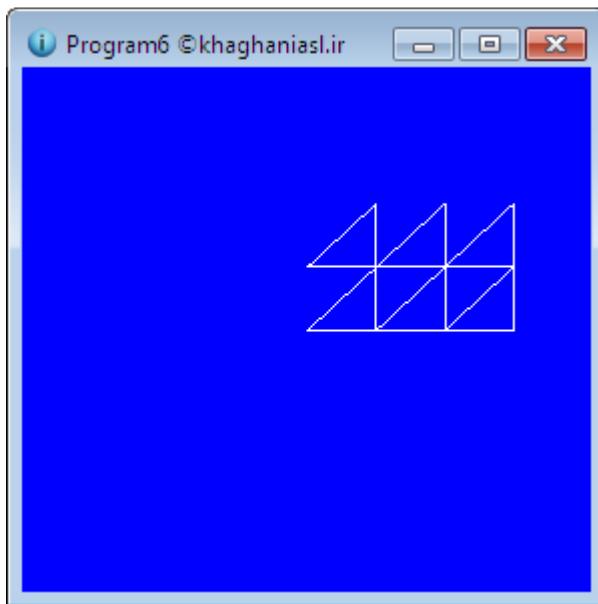
```
private void IndicesDeclaration()
{
    ib = new IndexBuffer(typeof(int), (Width - 1) * (Height - 1) * 3,
        device, Usage.WriteOnly, Pool.Default);
    indices = new int[(Width - 1) * (Height - 1) * 3];
    for (int x = 0; x < Width - 1; x++)
    {
        for (int y = 0; y < Height - 1; y++)
        {
            indices[(x + y * (Width - 1)) * 3] = (x + 1) + (y + 1) * Width;
            indices[(x + y * (Width - 1)) * 3 + 1] = (x + 1) + y * Width;
            indices[(x + y * (Width - 1)) * 3 + 2] = x + y * Width;
        }
    }
    ib.SetData(indices, 0, LockFlags.None);
}
```

با توجه به شکل، دو ردیف حاوی ۳ مثلث داریم و در کل ۶ مثلث باید رسم شود. بنابراین $3 \times 6 = 18$ اندیس لازم خواهد بود. ساختار مورد نیاز برای این مثلثها در دو خط اول ایجاد شده است. در خطوط بعدی مثلثها با پیمایش

اندیس‌های x و y ایجاد شده‌اند. هر مثلث به ۳ اندیس نیاز دارد. از این رو اندیس‌ها در ۳ ضرب شده‌اند. با توجه به مفهوم Culling، مثلثها ساعتگرد رسم می‌شوند. به همین دلیل ابتدا رؤوس گوشه بالای سمت راست مثلثها، سپس گوشه سمت راست پائین و در نهایت گوشه سمت چپ پائین مثلثها مشخص شده‌اند. تنها کار باقی مانده رسم مثلثها است. پس متدهای OnPaint را کمی تغییر می‌دهیم:

```
protected override void OnPaint(PaintEventArgs e)
{
    device.Clear(ClearFlags.Target, Color.Blue, 0, 1);
    device.BeginScene();
    device.VertexFormat = CustomVertex.PositionColored.Format;
    device.SetStreamSource(0, vb, 0);
    device.Indices = ib;
    device.DrawIndexedPrimitives(PrimitiveType.TriangleList,
        0, 0, Width * Height, 0, indices.Length / 3);
    device.EndScene();
    device.Present();
}
```

اگر دوربین را در موقعیت $(-10, -10, 0)$ قرار داده و برنامه را اجرا کنید، ۶ مثلث مشاهده خواهد کرد:

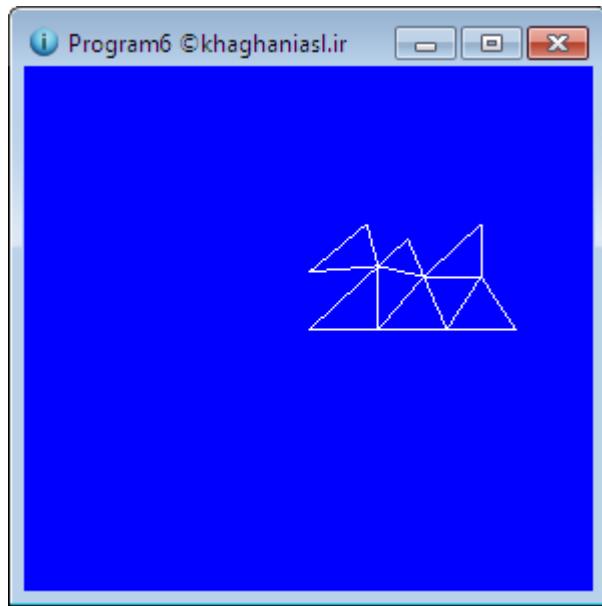
مختصات Z همه نقاط در تمام مثلثها با هم برابر است. حال ارتفاع نقاط را بر اساس آرایه Points تعريف شده، در خط هفتم متدهای VertexDeclaration به شکل زیر تغییر می‌دهیم:

```
vert[x + y * Width].Position = new Vector3(x, y, PointsData[x, y]);
```

متدهای FillPoints را نیز در تابع سازنده فرم قبل از متدهای VertexDeclaration فراخوانی می‌نماییم:

```
public Form1()
{
    InitializeComponent();
    InitializeDevice();
    Camera();
    FillPoints();
    VertexDeclaration();
    IndicesDeclaration();
}
```

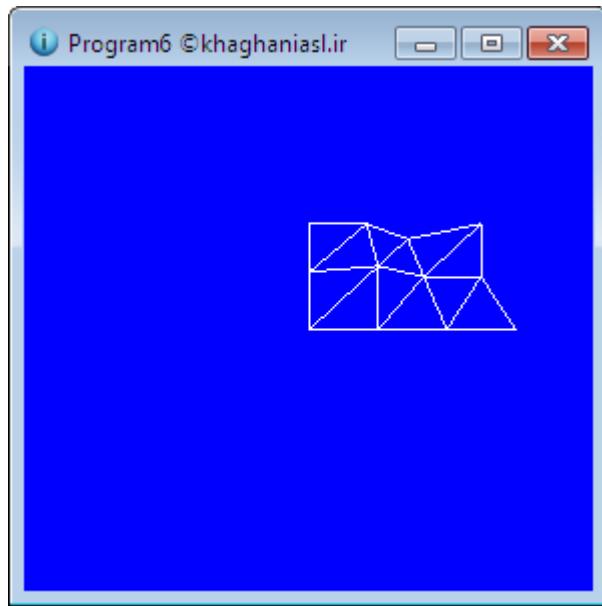
با اجرای برنامه مشاهده خواهیم کرد که راس بالائی مثلثها اندکی به سمت جلو منحرف شده‌اند:

اکنون زمان رسم دسته دوم مثلثها است. برای این کار از همان رئوس قبلی استفاده خواهیم کرد و تنها کاری که باید انجام دهیم افروzen اندیشهای جدید است. از آنجایی که مثلثهای دسته دوم نیز باید نسبت به دوربین ساعتگرد رسم شوند ضریب ۳ با ضریب ۶ عوض خواهد شد. بنابراین متدهای IndicesDeclaration را به شکل زیر تغییر می‌دهیم:

```
private void IndicesDeclaration()
{
    ib = new IndexBuffer(typeof(int), (Width-1) * (Height-1) * 6,
                         device, Usage.WriteOnly, Pool.Default);
    indices = new int[(Width - 1) * (Height - 1) * 6];
    for (int x = 0; x < Width - 1; x++)
    {
        for (int y = 0; y < Height - 1; y++)
        {
            indices[(x + y * (Width-1)) * 6] = (x+1) + (y+1) * Width;
            indices[(x + y * (Width-1)) * 6 + 1] = (x+1) + y * Width;
            indices[(x + y * (Width-1)) * 6 + 2] = x + y * Width;
            indices[(x + y * (Width-1)) * 6 + 3] = (x+1)+ (y+1)* Width;
            indices[(x + y * (Width-1)) * 6 + 4] = x + y * Width;
            indices[(x + y * (Width-1)) * 6 + 5] = x + (y+1) * Width;
        }
    }
    ib.SetData(indices, 0, LockFlags.None);
}
```

با اجرای برنامه، زمین کوچکی ظاهر خواهد شد که برای تغییر اندازه آن، تنها کافی است مختصات `Width` و `Height` را به همراه آرایه `Points` عوض کنیم.

۲-۵-۲ ایجاد زمین از روی فایل raw

برای ایجاد پستی و بلندی در صحنه (تغییر ارتفاع نقاط) دو روش کلی وجود دارد: استفاده از توابع ریاضی و استفاده از الگوهای تصویری. می‌توان ناهمواریهای دلخواه بر روی سطح ایجاد شده را با استفاده از الگوهای مختلف مانند تصاویر ایجاد کرد.

یک فایل raw تصویری سیاه و سفید را می‌تواند نگهداری نماید به طوری که برای هر پیکسل تصویر، یک بایت درون فایل ذخیره می‌شود. در ضمن اطلاعات پیکسلها به صورت عکس ذخیره می‌شود یعنی اولین بایت میزان سفیدی آخرین پیکسل تصویر است و آخرین بایت، میزان سفیدی اولین پیکسل تصویر است. رنگ هر پیکسل عددی بین ۰ تا ۲۵۵ است. می‌توان با تخصیص میزان سفیدی هر پیکسل به مختصات Z نقاط، ناهمواریهایی منطبق بر الگو ایجاد کرد.

برای ایجاد زمینی دلخواه و زیبا، به جای اینکه آرایه Points را بصورت دستی پر کنیم، خانه‌های آن را از روی یک فایل پر خواهیم کرد. برای این منظور ابتدا یک تصویر ۶۴*۶۴ پیکسلی سیاه و سفید را بارگذاری کرده، و از مقدار سفیدی هر پیکسل به عنوان مقدار Z نقطه متناظر آن در زمین، استفاده خواهیم کرد. ابتدا خط زیر را به پروژه اضافه می‌نمائیم:

```
using System.IO;
private int Height = 64;
private int Width = 64;
```

مختصات زمین را نیز ۶۴*۶۴ تنظیم می‌نمائیم:

```
private void FillPoints()
{
    Points = new int[Width, Height];
    FileStream fs = new FileStream("abc.raw", FileMode.Open,
        FileAccess.Read);
    BinaryReader r = new BinaryReader(fs);
    for (int i = 0; i < Height; i++)
    {
        for (int y = 0; y < Width; y++)
        {
            int H = (int)(r.ReadByte() / 50);
            Points[Width - 1 - y, Height - 1 - i] = H;
        }
    }
}
```

سپس متدهای FillPoints را به شکل زیر تغییر می‌دهیم:

```

        }
    }
    r.Close();
}

```

ابتدا آرایه ای 64×64 جهت نگهداری مختصات z نقاط تعریف شده است. خط بعدی یک فایل تصویری به نام abc.raw (که باید در کتاب فایل اجرائی برنامه باشد) را باز می نماید. در یک فایل raw میزان سفیدی هر پیکسل به صورت بایت به بایت در فایل نوشته می شود، بنابراین تنها کاری که باید انجام دهیم بارگذاری مقدار هر بایت خوانده شده از فایل در خانه بعدی آرایه است. در خط دوم یک BinaryReader جهت دسترسی به اطلاعات فایل تعریف شده است. از آنجایی که مقدار سفیدی هر پیکسل عددی بین $0 \dots 255$ است، این مقدار بر 50 تقسیم شده تا مختصات z نقاط زیاد بزرگ نباشد. همچنین چون اطلاعات پیکسلها در فایل raw به صورت برعکس (از انتهای فایل) نوشته شده است از $width-1$ برای معکوس کردن جایگذاری استفاده شده است. یعنی آخرین بایت خوانده شده در اولین خانه آرایه قرار خواهد گرفت.

قبل از رسم مثلثها، آنها را به گونه ای انتقال می دهیم که وسط زمین در نقطه $(0,0,0)$ قرار گیرد. برای این منظور دستور زیر را قبل از فراخوانی DrawIndexedPrimitives در متدهای OnPaint و device.Transform.World= `Matrix.Translation(-Height/2,-Width/2,0);`

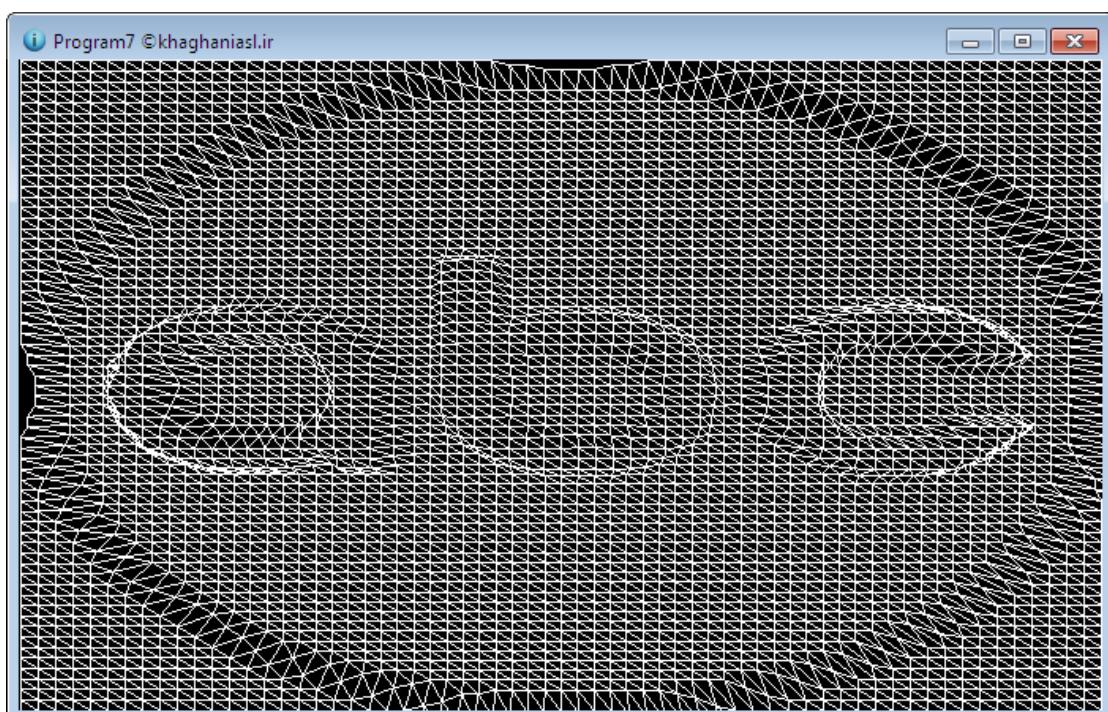
پس از اینکه زمین به مرکز مختصات منتقل شد، تنها کار باقی مانده، تغییر موقعیت دوربین است. پس متدهای Camera را دستخوش تغییرات زیر قرار می دهیم:

```

private void Camera()
{
    device.Transform.Projection = Matrix.PerspectiveFovLH(
        (float)Math.PI/4, this.Width/this.Height, 1f, 150f);
    device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(0, 0, 80),
        new Vector3(0, 0, 0), new Vector3(0, 1, 0));
    device.RenderState.Lighting = false;
}

```

توجه داشته باشید که ClippingPlane از 50 به 150 تغییر یافته تا کل زمین قابل مشاهده باشد. اگر رنگ پس زمینه را در متدهای OnPaint به سیاه تغییر دهیم، خروجی زیباتری خواهد دید:

۲-۵-۳ ایجاد زمین از روی فایل bmp

از آنجایی که فایلهای bmp یکی از گسترده ترین فرمتهای ذخیره سازی تصاویر بوده و توسط اغلب نرم افزارها قابل ویرایش و استفاده هستند، در این بخش نحوه استفاده از فایلهای bmp برای شکل دهنی زمین بررسی می شود. دلیل استفاده از فایلهای raw برای شروع کار این بود که تمام بایتهای خوانده شده از فایل raw قابل استفاده هستند. در یک فایل bmp علاوه بر رنگ پیکسلها، اطلاعات دیگری از قبیل مقدار طول و عرض تصویر، اندازه فایل و... نیز نگهداری می شود. این موضوع استفاده از فایلهای bmp را اندکی دشوارتر از فایلهای raw می کند زیرا اطلاعات اضافی نباید استفاده شوند.

در یک فایل bmp برعکس فایل raw برای هر پیکسل ۳ بایت در نظر گرفته شده است که هر یک از بایتها میزان یکی از سه رنگ استفاده شده در آن پیکسل را مشخص می کند. ۵۳ بایت اول فایل bmp هدری است که درباره خود فایل است. بایت ۱۱ تا ۱۴ آفست شروع اطلاعات می باشد. بایت ۱۹ تا ۲۲ عرض تصویر و ۲۳ تا ۲۶ ارتفاع تصویر است.

در ابتدای هر فایل bmp و قبل از اینکه اطلاعات مربوط به پیکسلهای تصویر نوشته شود، هدری که اطلاعاتی در مورد تصویر را نگهداری می کند، قرار می گیرد. از آنجایی که فقط کدهای ۰ تا ۲۵۵ می توانند توسط ویرایشگرها نشان داده شود، باز نمودن یک فایل bmp توسط یک ویرایشگر، اطلاعات مفیدی در مورد این هدر نخواهد داد. در جدول زیر ساختار هدر فایل bmp نشان داده شده است:

Byte	Nr	Value
1-2	66 77	Always BM
3-6	X X X X	File Size
7-10	0 0 0 0	Always 0
11-14	X X X X	Offset to Pixel Data
15-18	40 0 0 0	Always 40
19-22	X X X X	Image width in Pixels
23-26	X X X X	Image height in Pixels
27-28	1 0	Always 1
29-32	24 0 0 0	Bits per Pixel
33-36	0 0 0 0	Compression, usually 0
37-53	4x(0 0 0 0)	No longer used

همانطور که ملاحظه می شود دو بایت اول هر فایل bmp دارای مقادیر ۶۶ و ۷۷ می باشد که کد اسکی حروف BM می باشند. مهمترین اطلاعات موجود در این جدول، طول و عرض تصویر و آفست محلی است که اطلاعات پیکسلها از آنجا آغاز می شود. از آنجایی که طول هدر همیشه ۵۳ بایت است، بنابراین آفست شروع اطلاعات پیکسلها نیز همیشه ۵۴ است. همانطور که ملاحظه می شود تعداد بیتهای استفاده شده برای نگهداری اطلاعات هر پیکسل نیز ۲۴ بیت یا ۳ بایت می باشد. هر بایت می تواند مقداری بین ۰ تا ۲۵۵ را داشته و مقدار یکی از ۳ رنگ اصلی در آن پیکسل را نشان دهد. یک بایت برای قرمز، یک بایت برای سبز و یک بایت برای رنگ آبی است.

برای استفاده از اطلاعات پیکسلها به عنوان مختصات z نقاط زمین، ابتدا باید آفست شروع اطلاعات پیکسلها را یافته و مقدار ۳ بایت متناظر با هر پیکسل را جمع کنیم تا میزان سفیدی آن پیکسل و در نتیجه مختصات z نقطه متناظر در زمین معلوم شود.

در ابتدای متده FillPoints دو متغیر به شکل زیر تعریف می کنیم:

```
int offset;
byte dummy;
```

از متغیر offset برای نگهداری آفست و از متغیر dummy جهت نگهداری بایتهای خوانده شده از فایل که لازم نیستند، استفاده می کنیم. همانند بخش قبل فایل را باز کرده و یک شی BinaryReader را به آن وصل می کنیم:

```
FileStream fs = new FileStream("Picture.bmp", FileMode.Open,  
                                FileAccess.Read);  
BinaryReader r = new BinaryReader(fs);
```

برای به دست آوردن آفست اطلاعات پیکسلها، ۱۰ بایت اول هدر باید رد شود. بنابراین دستور بعدی را به شکل زیر می نویسیم:

```
for (int i = 0; i < 10; i++)  
{  
    dummy = r.ReadByte();  
}
```

حال ۴ بایت بعدی که خوانده خواهند شد، آفست اطلاعات پیکسلها را نشان خواهد داد. از آنجایی که هر بایت حداقل می تواند عدد ۲۵۵ را در خود نگه دارد، اولین بایت خوانده شده در ۱، دومی در ۲۵۵، سومی در ۲۵۵*۲۵۵ و چهارمی در ۲۵۵*۲۵۵*۲۵۵ ضرب می شود:

```
offset = r.ReadByte();  
offset += r.ReadByte() * 256;  
offset += r.ReadByte() * 256 * 256;  
offset += r.ReadByte() * 256 * 256 * 256;
```

با توجه به جدول، برای خواندن اطلاعات طول و عرض تصویر ۴ بایت دیگر باید رد شود. بنابراین در ادامه خواهیم داشت:

```
for (int i = 0; i < 4; i++)  
{  
    dummy = r.ReadByte();  
}  
Width = r.ReadByte();  
Width += r.ReadByte() * 256;  
Width += r.ReadByte() * 256 * 256;  
Width += r.ReadByte() * 256 * 256 * 256;  
Height = r.ReadByte();  
Height += r.ReadByte() * 256;  
Height += r.ReadByte() * 256 * 256;  
Height += r.ReadByte() * 256 * 256 * 256;
```

حال می توان آرایه Points را ایجاد کرده و به آفستی که اطلاعات پیکسلها از آنجا آغاز می شود، منتقل شد. از آنجایی که ۲۶ بایت تاکنون از فایل خوانده ایم، بنابراین کافیست ۲۶ - offset بایت باقیمانده را جهت رسیدن به اطلاعات اولین پیکسل بخوانیم:

```
Points = new int[Width, Height];  
for (int i = 0; i < (offset - 26); i++)  
{  
    dummy = r.ReadByte();  
}
```

تنها کار باقیمانده خواندن اطلاعات پیکسلها و قرار دادن آنها در آرایه می باشد. پس برای تکمیل متدهای زیر را در ادامه قرار می دهیم:

```
for (int i = 0; i < Height; i++)  
{  
    for (int y = 0; y < Width; y++)  
    {  
        int H = (int)(r.ReadByte());  
        H += (int)(r.ReadByte());  
    }  
}
```

```

        H += (int)(r.ReadByte());
        H /= 8;
        Points[Width - 1 - y, Height - 1 - i] = H;
    }
}
r.Close();

```

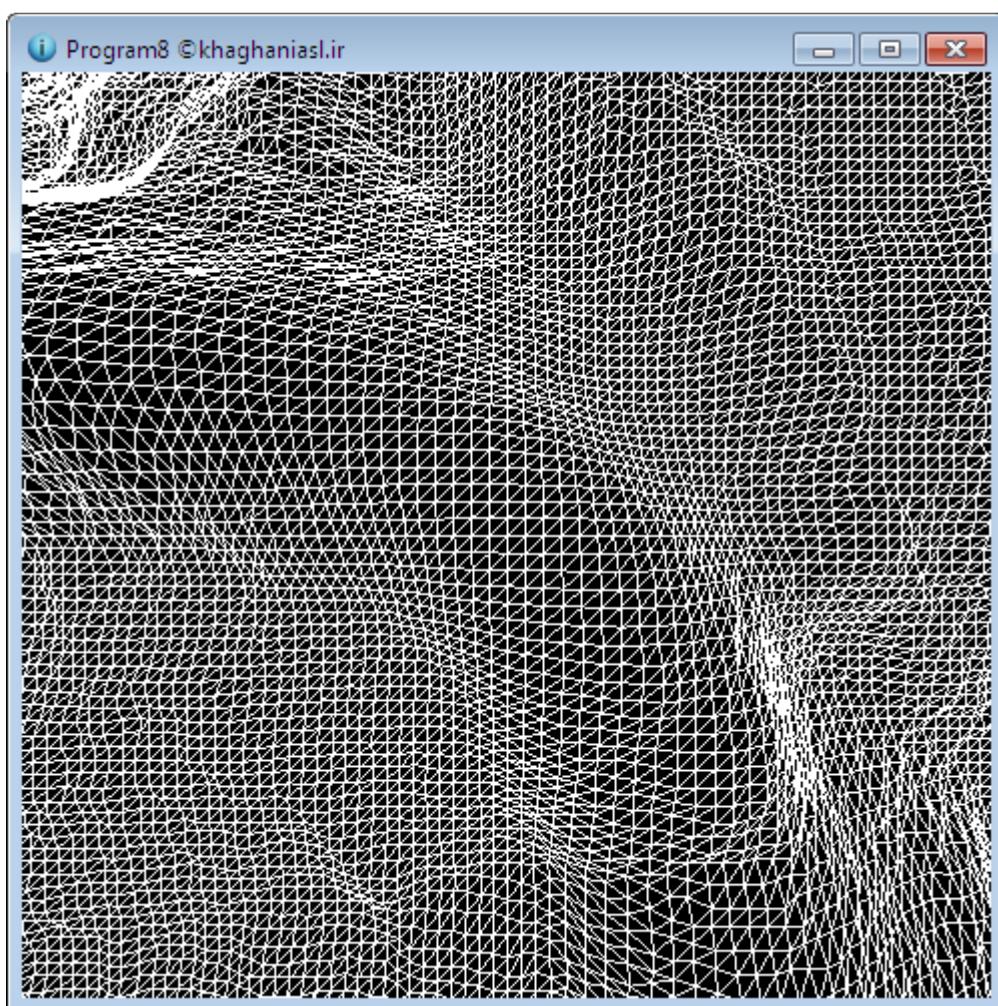
از آنجایی که عکس مورد استفاده 128×128 پیکسلی است، در متده Camera موقعیت دوربین را نیز کمی تغییر داده و 150 افزایش می دهیم:

```

device.Transform.Projection = Matrix.PerspectiveFovLH(
    (float)Math.PI/4, this.Width/this.Height, 1f, 150f);
device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(0, 0, -50),
new Vector3(0, 0, 0), new Vector3(0, 1, 0));

```

حال با اجرای برنامه، نقاط سیاه و سفید موجود در عکس را به شکل پستی و بلندیهای مشاهده خواهید کرد:

۶-۲ حرکت در فضا

برای حرکت بایستی مختصات دوربین توسط صفحه کلید یا ماوس تغییر داده شود. یکی از زیرمجموعه های مهم DirectX، DirectX می باشد که شامل کلاس هایی برای کنترل صفحه کلید، ماوس و دسته های بازی است. نیز در داخل خود device دارد که سخت افزار مربوط به صفحه کلید، ماوس یا دسته های بازی را با آن کنترل می کند.

۱-۶-۲ چرخش زمین

استفاده از صفحه کلید در DirectX بسیار ساده است. ابتدا namespace زیر را به رفرنس‌های پروژه اضافه می‌کنیم:

```
using Microsoft.DirectX.DirectInput;
```

توجه: نوع Device در دو فضای نام Microsoft.DirectX.Direct3D و Microsoft.DirectX.DirectInput با کاربردهایی متفاوت وجود دارد و برای تمایز بین نوع Device در این دو فضای نام، کافی است در دو خط از برنامه قبلی اعلان کنیم که نوع Device موجود، از فضای نام Microsoft.Direct3D می‌باشد:

```
private Microsoft.DirectX.Direct3D.Device device;  
device = new Microsoft.DirectX.Direct3D.Device(0,  
Microsoft.DirectX.Direct3D.DeviceType.Reference, this,  
CreateFlags.SoftwareVertexProcessing, pp);
```

ابتدا دو متغیر زیر را به کلاس اضافه می‌نماییم:

```
private Microsoft.DirectX.DirectInput.Device keyboard;  
private float angle = 0f;
```

متغیر keyboard جهت ارتباط با صفحه کلید و متغیر angle بمنظور تعیین زاویه چرخش زمین است. متندی به نام InitializeKeyboard به شکل زیر جهت پیکربندی صفحه کلید تعریف می‌نماییم:

```
public void InitializeKeyboard()  
{  
    keyboard = new Microsoft.DirectX.DirectInput.Device  
        (SystemGuid.Keyboard);  
    keyboard.SetCooperativeLevel(this, CooperativeLevelFlags.Background |  
        CooperativeLevelFlags.NonExclusive);  
    keyboard.Acquire();  
}
```

خط اول، صفحه کلید پیش فرض سیستم را به متغیر keyboard انتساب می‌دهد. در خط دوم، برخی از رفتارهای صفحه کلید در متغیر keyboard و نحوه به اشتراک گذاری صفحه کلید با سایر برنامه‌های در حال اجرا تعیین شده است. در نهایت با فراخوانی متند Acquire شی ایجاد شده عملاً با سخت افزار درگیر شده و داده‌های ارسالی از آن را دریافت خواهد کرد. لازم به یادآوری است که متند فوق بایستی در تابع سازنده فرم فراخوانی شود.

```
public Form1()  
{  
    ...  
    InitializeKeyboard();  
}
```

متندی به نام ReadKeyboard تعریف می‌کنیم تا به ازای فشردن و نگهداشتن کلیدهای جهتی چپ و راست، به متغیر angle (زاویه چرخش) ۰.۵f اضافه یا کاسته شود. این متند بایستی در متند OnPaint فراخوانی گردد:

```
private void ReadKeyboard()  
{  
    KeyboardState keys = keyboard.GetCurrentKeyboardState();  
    if (keys[Key.RightArrow])  
        angle -= 0.5f;  
    if (keys[Key.LeftArrow])  
        angle += 0.5f;  
}
```

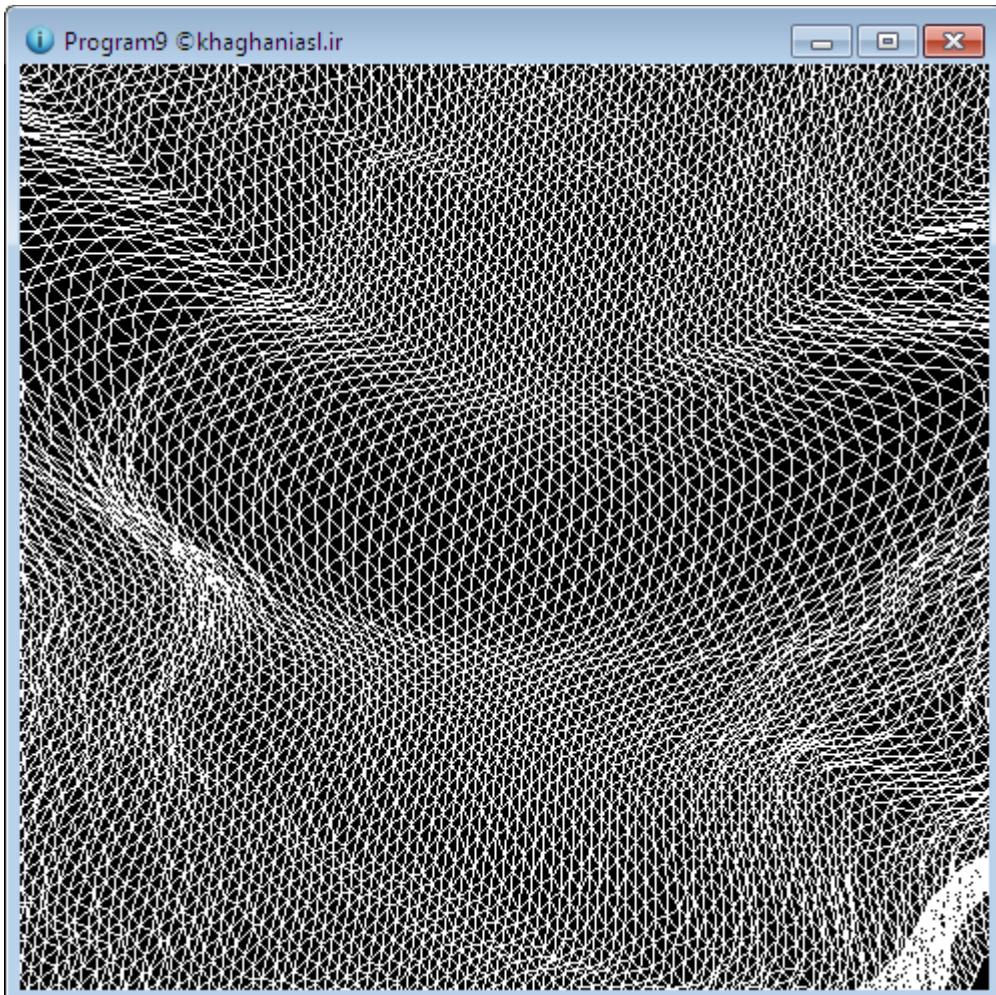
برای دریافت داده‌های صفحه کلید، متغیری از نوع KeyboardState تعریف کرده ایم. متند GetCurrentKeyboardState آخرین وضعیت کلیدهای فشرده شده را برمی‌گرداند. برای بررسی فشرده شدن

کلیدی در صفحه کلید، می‌توان کلید مربوطه را به صورت اندیس در KeyboardState استفاده کرد. به عنوان مثال جهت بررسی فشرده شدن کلید RightArrow دستوری همانند خط دوم را می‌توان نوشت.

حال کافی است متدهای OnPaint را دستخوش تغییرات زیر قرار دهیم تا با فشردن و نگهداشتن کلیدهای جهتی چپ و راست، مقدار متغیر angle تغییر کرده و زمین طراحی شده بصورت ساعتگرد یا پاد ساعتگرد بچرخد.

```
protected override void OnPaint(PaintEventArgs e)
{
    device.Clear(ClearFlags.Target, Color.Black, 0, 1);
    device.BeginScene();
    device.VertexFormat = CustomVertex.PositionColored.Format;
    device.SetStreamSource(0, vb, 0);
    device.Indices = ib;
    device.Transform.World = Matrix.Translation(-Height/2, -Width/2,
        0) * Matrix.RotationZ(angle);
    device.DrawIndexedPrimitives(PrimitiveType.TriangleList, 0, 0,
        Width * Height, 0, indices.Length / 3);
    device.EndScene();
    device.Present();
    ReadKeyboard();
    this.SetStyle(ControlStyles.AllPaintingInWmPaint |
        ControlStyles.Opaque, true);
    this.Invalidate();
}
```

با اجرای برنامه و فشردن کلیدهای جهتی راست یا چپ، زمین بصورت ساعتگرد یا پاد ساعتگرد می‌چرخد:

برای استفاده از ماوس نیز دقیقا همانند صفحه کلید، کافی است شی ای از نوع `device` ایجاد کرده و آن را با ماوس مرتبط کنیم. ابتدا متغیر زیر را به کلاس اضافه می نمائیم:

```
private Microsoft.DirectX.DirectInput.Device Mouse;  
سپس متدهی به نام InitializeMouse به شکل زیر جهت پیکربندی ماوس تعریف می نمائیم:
```

```
public void InitializeMouse()  
{  
    Mouse = new Microsoft.DirectX.DirectInput.Device  
        (SystemGuid.Mouse);  
    Mouse.SetCooperativeLevel(this, CooperativeLevelFlags.Background |  
        CooperativeLevelFlags.NonExclusive);  
    Mouse.Acquire();  
}  
لازم به یادآوری است که متدهای فوق بایستی در تابع سازنده فرم فراخوانی شود.
```

```
public Form1()  
{  
    ...  
    InitializeMouse();  
}
```

متدهی به نام ReadMouse تعریف می کیم تا به ازای فشردن و نگهداشتن دکمه های چپ و راست ماوس، به متغیر angle (زاویه چرخش) 0.5f اضافه یا کاسته شود. این متدهای بایستی در متدهای OnPaint فراخوانی گردد.

```
private void ReadMouse()  
{  
    MouseState MState = Mouse.CurrentMouseState;  
    if (MState.GetMouseButtons() [0] > 0)  
        angle -= 0.5f;  
    if (MState.GetMouseButtons() [1] > 0)  
        angle += 0.5f;  
}
```

برای دریافت اطلاعات ماوس از کلاسی `MouseState` استفاده می شود. وضعیت جاری ماوس در شی MState برگشت داده می شود. منظور از وضعیت جاری ماوس؛ مکان ماوس و وضعیت دکمه های ماوس است. شی MState دارای سه خصوصیت `x` و `y` و `z` می باشد که مسافت پیموده شده در راستای مربوطه از آخرین محل توقف ماوس را نشان می دهد. مثلا هنگام حرکت ماوس در راستای محور `X`، به اندازه حرکت داده شده چند میلی ثانیه `x` تغییر می کند. لازم به ذکر است حرکت ماوس تنها روی `x` و `y` تاثیر داشته و `z` را غلتک ماوس تغییر می دهد. متدهای GetMouseButtons در این شی وضعیت کلیدهای فشرده شده را به صورت آرایه ای از بایت بر می گرداند. بایت 0 معرف دکمه چپ ماوس، بایت 1 معرف دکمه راست ماوس و بایت 2 معرف دکمه وسط (غلتك ماوس) است.

حال کافی است متدهای ReadMouse را داخل متدهای OnPaint فراخوانی کنیم تا با فشردن دکمه های چپ و راست ماوس، مقدار متغیر angle تغییر کرده و زمین طراحی شده بصورت ساعتگرد یا پاد ساعتگرد بچرخد.

```
protected override void OnPaint(PaintEventArgs e)  
{  
    ...  
    ReadKeyboard();  
    ReadMouse();  
    ...  
}
```

از آنجایی که صفحه کلید و ماوس نیز همانند کارت گرافیکی بصورت یک `device` در DirectX شناخته می شود، بهتر است کدهای مربوط به کنترل آنها را در کلاس دیگری قرار دهیم.

۷-۲ استفاده از رنگ

بديهی است اگر سطح زمين، به جاي خطوط با رنگهاي پوشیده شود بهتر ديده خواهد شد. به عنوان مثال مطلوب است از رنگهاي طبيعي استفاده کنيم مثلا دره ها با رنگ آبي پر شوند تا نشان دهنده درياچه ها باشد، رنگ سبز برای نشان دادن جنگل و رنگ قهوه اي برای نشان دادن کوهها و در نهايت رنگ سفيد جهت نشان دادن برف قله ها استفاده شود.

نمی توان انتظار داشت که درياچه ها هميشه در ارتفاع صفر و قله ها هميشه در ارتفاع ۲۵۵ باشد زира در اين صورت تصويری که مقادير تمام پيكسلهاي آن بين ۵۰ تا ۲۰۰ است هیچ درياچه يا قله اي تولید نخواهد کرد. بنابراین اولین کاري که انجام می دهيم به دست آوردن حداقل و حداکثر ارتفاع تصويری است که برای زمين انتخاب شده است. بنابراین دو متغير به صورت زير در کلاستعريف می کنيم:

```
private int MinHeight = 0;  
private int MaxHeight = 255;
```

هنگام بارگذاري پيكسلهاي تصوير، با استفاده از تکه کد زير که به متده FillPoints افزوده شده، می توان حداکثر و حداقل ارتفاع تصوير را مشخص کرد:

```
private void FillPoints()  
{  
    ...  
    ...  
    for (int i = 0; i < Height; i++)  
    {  
        for (int y = 0; y < Width; y++)  
        {  
            int H = (int)(r.ReadByte());  
            H += (int)(r.ReadByte());  
            H += (int)(r.ReadByte());  
            H /= 8;  
            Points[Width - 1 - y, Height - 1 - i] = H;  
            if (H < MinHeight)  
                MinHeight = H;  
            if (H > MaxHeight)  
                MaxHeight = H;  
        }  
    }  
    r.Close();  
}
```

حال به سادگی می توان هنگام تعیین مختصات و رنگ مثلثها، با تغييراتی در متده VertexDeclaration، با توجه به ارتفاع نقطه، رنگ آن را مشخص کرد:

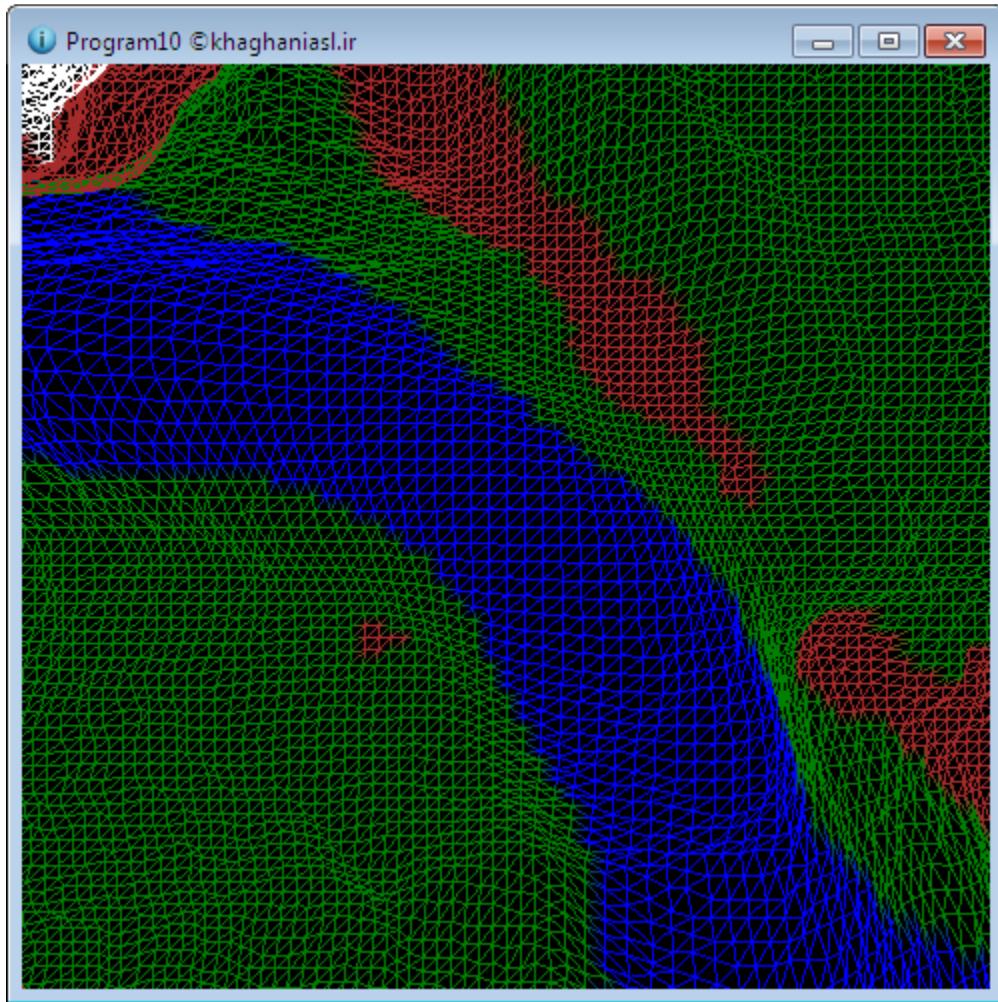
```
private void VertexDeclaration()  
{  
    vb = new VertexBuffer(typeof(CustomVertex.PositionColored),  
        Width * Height, device, Usage.Dynamic | Usage.WriteOnly,  
        CustomVertex.PositionColored.Format, Pool.Default);  
    vert = new CustomVertex.PositionColored[Width * Height];  
    for (int x = 0; x < Width; x++)  
    {  
        for (int y = 0; y < Height; y++)  
        {  
            vert[x + y * Width].Position = new Vector3(x, y, Points[x, y]);  
            if (Points[x, y] < MinHeight + (MaxHeight - MinHeight) / 4)  
                vert[x + y * Width].Color = Color.Blue.ToArgb();  
        }  
    }  
}
```

```

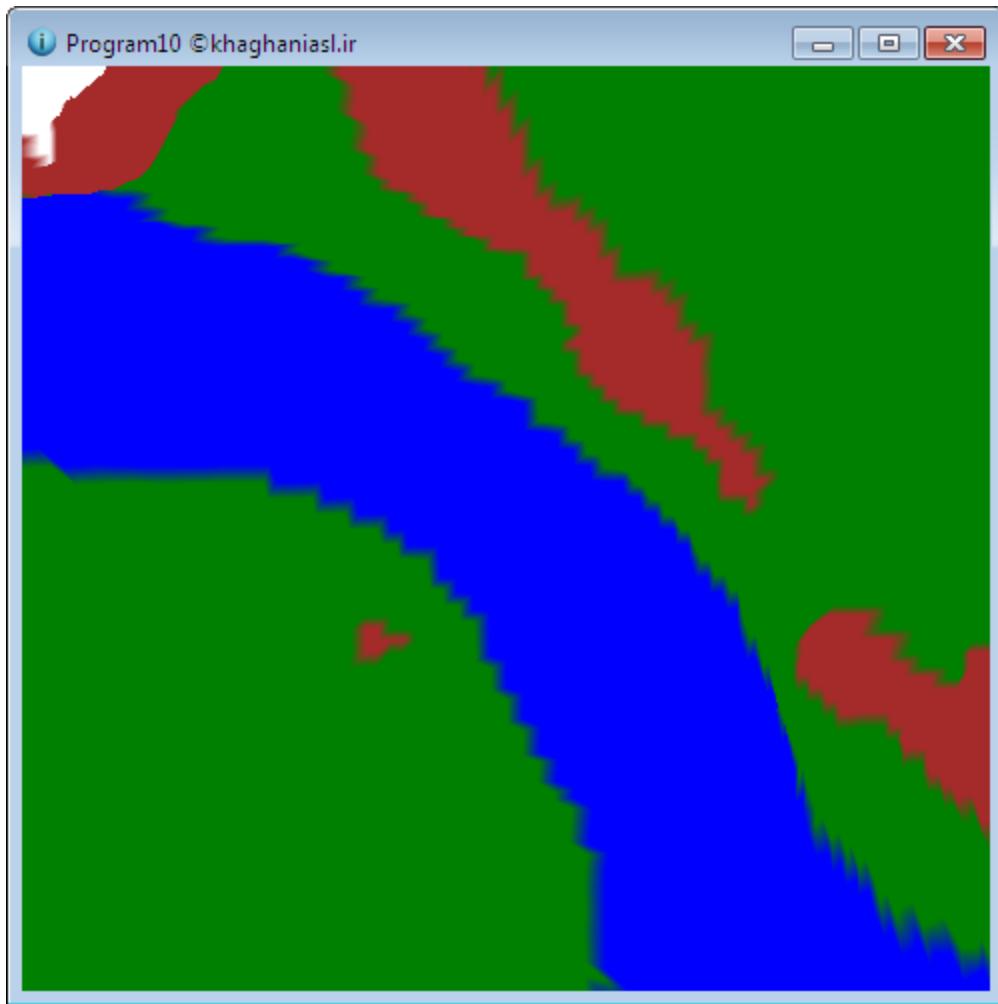
        else if (Points[x,y]< MinHeight+(MaxHeight-MinHeight)*2/4)
            vert[x + y * Width].Color = Color.Green.ToArgb();
        else if (Points[x,y]< MinHeight +(MaxHeight-MinHeight)*3/4)
            vert[x + y * Width].Color = Color.Brown.ToArgb();
        else
            vert[x + y * Width].Color = Color.White.ToArgb();
    }
}
vb.SetData(vert, 0, LockFlags.None);
}

```

حال با اجرای برنامه، تصویری مشابه شکل زیر مشاهده خواهد کرد:

می توان با حذف خط device.RenderState.FillMode = FillMode.WireFrame در متده InitializeDevice این سطح را بسازیم.

از لحاظ رنگ آمیزی چون فقط x و y در نظر گرفته شده و z را در نظر نگرفته ایم، گاهی رنگها در خروجی با هم تداخل پیدا می کنند. اگر برنامه را اجرا کرده و آن را دوران دهید، خواهید دید که گاهی مرکز زمین توسط دریاچه پشت آن برش داده می شود. دلیل این امر، استفاده نکردن از ZBuffer است.

ZBuffer آرایه ای است که به کمک آن، پردازنده کارت گرافیکی می تواند مختصات عمقی تمامی پیکسلهای در حال نمایش را نگهداری کند. ZBuffer به ازای هر پیکسل عددی را نگه می دارد. هنگام رسم هر مثلث توسط کارت گرافیکی، مختصات مثلث جدید با پیکسلهای قبلی رسم شده در آن محل که در ZBuffer نگهداری می شوند، مقایسه می شود تا مشخص شود که مثلث جدید از لحاظ ارتفاع به صفحه نمایش نزدیکتر است یا خیر. اگر مثلث جدید نزدیکتر باشد، محتويات ZBuffer در آن محل به روز رسانی می شود.

Front Buffer بافری است که محتويات آن در هر لحظه ۶۰ بار در صفحه نمایش نشان داده می شود. (اگر فرکانس صفحه نمایش ۶۰ هرتز باشد) به عبارت دیگر رنگهایی را نشان می دهد که همان لحظه در صفحه نمایش در حال نمایش است. Back Buffer نیز بافری است که هر کدی که برنامه نویس بنویسد در آن اعمال می شود. با در حال نمایش است. Present محتويات آن در Front Buffer کپی شده و اشیای ساخته شده، نمایش داده می شود. اما هنگام کبی، ZBuffer بررسی می شود. اگر عمق Back Buffer از آن بیشتر باشد، پیکسل موجود عوض نمی شود یعنی تنها پیکسلهایی که به دوربین نزدیکترند رسم خواهند شد.

البته تمام این کارها به صورت اتوماتیک انجام می شود و تنها کاری که برنامه نویس باید انجام دهد، تعریف ZBuffer هنگام ایجاد device است. بنابراین دو خط زیر به انتهای دستورات پیکربندی PresentParameters در متدهای InitializeDevice و CreateDevice اضافه می کنیم:

```
pp.AutoDepthStencilFormat = DepthFormat.D16;  
pp.EnableAutoDepthStencil = true;
```

در خط اول ZBuffer ای با دقت ۱۶ بیت ایجاد شده است. یعنی به ازای هر پیکسل یک عدد دو بایتی در نظر گرفته می شود. ارتفاع تصویر به صورت رشته ای بیتی از پیکسلها در نظر گرفته می شود که فاصله دو نقطه متواالی از یکدیگر ۱ است. با ۱۶ بیت حداکثر می توان 2^{16} یعنی ۶۵۵۳۶ را نگهداری کرد. در نتیجه اگر ارتفاع تصویر، بزرگتر از این مقدار باشد ۱۶ بیت کافی نخواهد بود. البته بیشتر کارتهای گرافیکی از ۳۲ بیت نیز برای ZBuffer پشتیبانی می کنند اما ۱۶ بیت نیز برای مثالهای ما بسیار زیاد است. خط دوم ZBuffer تعریف شده را فعال کرده و منجر به کنترل عمق و سایه می شود.

اگر برنامه را همین لحظه اجرا کنید، صحنه‌ای تقریباً سیاه را مشاهده خواهید کرد. دلیل این اتفاق عدم مقداردهی اولیه به ZBuffer است. از آنجایی که ZBuffer ابتدا با صفر مقداردهی می شود بنابراین تمام مثلثهای رسم شده دورتر از پیکسلهای فعلی موجود در ZBuffer نگاشته شده و حذف می شوند. بنابراین باید قبل از رسم زمین تمام بیتها می باشد که مقداردهی کنیم. برای این کار کافی است در متدهای OnPaint و Clear را به شکل زیر تغییر دهیم:

```
device.Clear(ClearFlags.Target | ClearFlags.ZBuffer, Color.Black,  
1, 0);
```

پارامتر سوم بزرگترین عدد ممکن را برای ZBuffer در نظر می گیرد و همه ها از این مقدار کوچکتر شده و رسم می شوند. پارامتر چهارم نیز مربوط به سایه زنی است. هر چند با استفاده از ZBuffer تمامی مشکلات از جمله مشکل تداخل رنگ برطرف خواهد شد ولی با این حال، هنوز زمین طبیعی به نظر نمی رسد. در بخش بعد نحوه استفاده از نور و سایه ها برای طبیعی جلوه دادن محیط شرح داده شده است.

۸-۲ استفاده از نور

با وجود استفاده از رنگها و ZBuffer، زمین طراحی شده در بخش قبیل هنوز هم طبیعی به نظر نمی رسد. با اضافه نمودن مقداری نور، محیط بسیار بهتر دیده خواهد شد. در DirectX سه نوع منبع نور وجود دارد:

- ۱ Point: این نوع منبع نوری نور را در تمام جهات پخش می کند مانند یک لامپ.
- ۲ Directional: این منبع نوری نور را در یک جهت ثابت و مستقیم پخش می کند مانند خورشید.
- ۳ Spot: این منبع نوری نور را در یک جهت و در یک شعاع محدود پخش می کند مانند نوری که در سن پخش می شود.

اگر بخش دوران و انتقال را به خاطر داشته باشید، آنجا جهت مشاهده مثلثها وضعیت نور پردازی در محیط را خاموش کردیم. حال دوباره به همان پروژه برگشته و دستور مربوط به نحوه نورپردازی محیط را در متدهای OnPaint و تصحیح می کنیم.

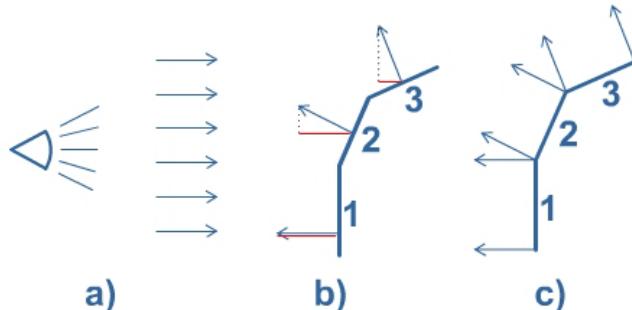
```
device.RenderState.Lighting = true;
```

بالاصله پس از این دستور، می توان چراغهای لازم برای نورپردازی محیط را تعریف کرد:

```
device.Lights[0].Type = LightTypeDirectional;  
device.Lights[0].Diffuse = Color.White;  
device.Lights[0].Direction = new Vector3(0.8f, 0, -1);  
device.Lights[0].Enabled = true;
```

در تکه کد فوق از ساده ترین نوع نورها در DirectX یعنی نور مستقیم استفاده شده است. در این نوع نور، پرتوهای نوری در مسیری مستقیم حرکت می کنند. خصوصیت Diffuse، رنگ نور را مشخص می کند. همچنین مسیر نورافشانی چراغ نیز باید مشخص شود. در انواع دیگر منابع نوری، می توان برخی دیگر از خصوصیات همچون

برای ضریب فرسایش نور، Range شعاعی که منبع نور در آن فعال است و Position برای تنظیم محل منبع نور را نیز استفاده کرد. ممکن است برخی از کارتهای گرافیکی، نورپردازی در محیط را پشتیبانی نکنند. اگر برنامه را این لحظه، اجرا کنید همچنان صفحه ای تاریک را مشاهده خواهد کرد. جهت اعمال نور به محیط DirectX به پیکربندی پارامتر دیگری نیز نیاز داریم. به شکلهای زیر توجه کنید:

اگر منبع نوری به شکل a داشته و آن را به سطح شی ای مشابه b بتابانیم چگونه DirectX متووجه خواهد شد که سطح 1 بسیار درخشانتر از سطح 2 باید دیده شود؟ اگر به خطوط قرمز رسم شده توجه کنید نحوه انعکاس طبیعی نور پس از برخورد به سطح شی را مشاهده خواهد کرد. حال چگونه باید مسیر انعکاس نورها پس از برخورد به یک سطح را محاسبه کرد؟

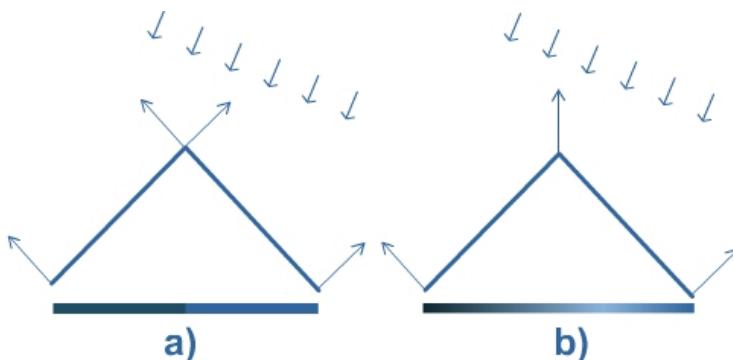
انجام این محاسبات دشوار را خود DirectX بر عهده گرفته است و تنها کاری که برنامه نویس باید انجام دهد تعريف مسیر خطوط برگشتی آبی رنگ با زاویه 90° درجه نسبت به هر یک از سطوح است. بقیه کارها توسط DirectX انجام خواهد شد. از آنجایی که می دانیم هر سطح از ترکیب مثلثها ساخته می شود، می توانیم این خطوط برگشتی را هنگام تعریف نقاط مثلثها تعریف کنیم. این کار با تغییر نوع نقاط به انجام می شود:

```
CustomVertex.PositionNormalColored
CustomVertex.PositionNormalColored[] vert;
```

بدیهی است این تغییر را بایستی به اطلاع Device نیز برسانیم:

```
device.VertexFormat = CustomVertex.PositionNormalColored.Format;
```

حال باید خطوط برگشتی را برای هر سطح تعیین کیم اما قبل از این کار، نگاهی به شکل زیر بیندازید:

در شکل فوق، خطوطی که از سمت بالا کشیده شده اند، جهت تابش نور، و خط رنگی ضخیم پائین شکل b رنگ مورد انتظار پیکسلها در سطح مثلث را نشان می دهد. اگر صرفا خط برگشتی هر سطح را مشخص کنیم، یک برش رنگی بر روی سطح مثلث به وجود آمده (شکل a) و شکل به دو مثلث مجزا تبدیل خواهد شد. جهت حل این مشکل اگر راس بالائی مثلث را به عنوان یک راس normal تعریف کنیم DirectX ترتیب بقیه کارها را داده و شکلی بسیار نرمتر مانند شکل b را ایجاد خواهد کرد. بدیهی است مختصات عرضی این راس، نصف مجموع دو راس کناری می باشد. برای پیاده سازی این امر، موقعیت دوربین را به شکل زیر تغییر می دهیم:

```

device.Transform.Projection = Matrix.PerspectiveFovLH(
    (float)Math.PI/4, this.Width/this.Height, 1f, 200f);
device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(0, -40, 100),
    new Vector3(0, 50, 0), new Vector3(0, 1, 0));

```

موقعیت چراغ همانند مثال قبلی است و مقدار مثبت برای x به معنی حرکت به سمت چپ و مقدار منفی برای z به معنی حرکت به سمت پائین است. بنابراین متدهای DrawTriangle را به صورت زیر تغییر می‌دهیم:

```

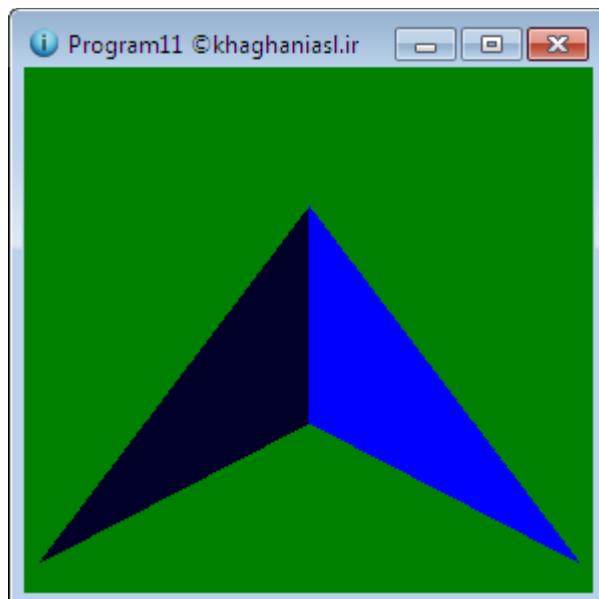
public void DrawTriangle()
{
    vert = new CustomVertex.PositionNormalColored[6];
    vert[0].Position = new Vector3(0f, 0f, 40f);
    vert[0].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[0].Normal = new Vector3(1, 0, 1);
    vert[1].Position = new Vector3(40f, 0f, 0f);
    vert[1].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[1].Normal = new Vector3(1, 0, 1);
    vert[2].Position = new Vector3(0f, 40f, 40f);
    vert[2].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[2].Normal = new Vector3(1, 0, 1);
    vert[3].Position = new Vector3(-40f, 0f, 0f);
    vert[3].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[3].Normal = new Vector3(-1, 0, 1);
    vert[4].Position = new Vector3(0f, 0f, 40f);
    vert[4].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[4].Normal = new Vector3(-1, 0, 1);
    vert[5].Position = new Vector3(0f, 40f, 40f);
    vert[5].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[5].Normal = new Vector3(-1, 0, 1);
}

```

رئوس فوق دو مثلث سه بعدی که از سمت جلو به هم چسبیده و تشکیل یک ۸ داده اند را ایجاد می‌کند. تنها کار باقی مانده تغییر متدهای DrawUserPrimitives به شکل زیر است تا دو مثلث بر روی صحنه رسم شود:

```
device.DrawUserPrimitives(PrimitiveType.TriangleList, 2, vert);
```

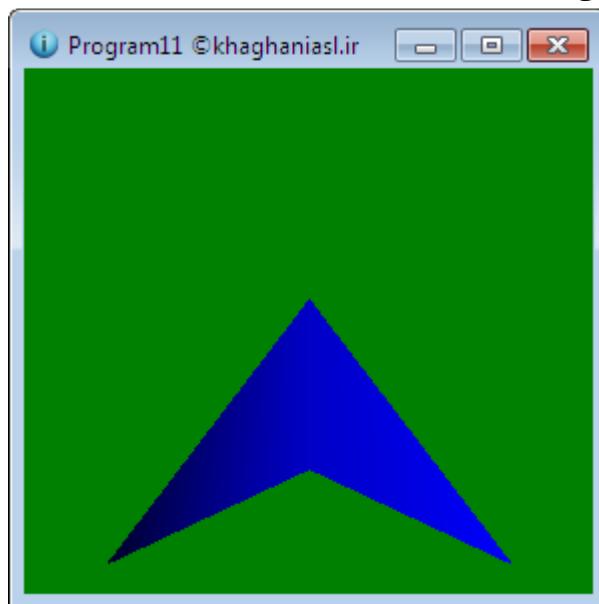
با تغییر رنگ پس زمینه به سبز، پس از اجرای این برنامه، مشاهده خواهید کرد که دو مثلث کاملاً مجزا از یکدیگر دیده می‌شوند:

حال مقدار normal نقاط را به گونه ای تغییر می دهیم که نور همانند شکل b منعکس شود بنابراین متدهای DrawTriangle را به شکل زیر تغییر می دهیم:

```
public void DrawTriangle()
{
    vert = new CustomVertex.PositionNormalColored[6];
    vert[0].Position = new Vector3(0f, 0f, 30f);
    vert[0].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[0].Normal = new Vector3(0, 0, 1);
    vert[1].Position = new Vector3(30f, 0f, 0f);
    vert[1].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[1].Normal = new Vector3(1, 0, 1);
    vert[2].Position = new Vector3(0f, 30f, 30f);
    vert[2].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[2].Normal = new Vector3(0, 0, 1);
    vert[3].Position = new Vector3(-30f, 0f, 0f);
    vert[3].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[3].Normal = new Vector3(-1, 0, 1);
    vert[4].Position = new Vector3(0f, 0f, 30f);
    vert[4].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[4].Normal = new Vector3(0, 0, 1);
    vert[5].Position = new Vector3(0f, 30f, 30f);
    vert[5].Color = Color.Blue.ToArgb();
    vert[5].Normal = new Vector3(0, 0, 1);
}
```

اگر برنامه را اجرا کنید، خواهید دید که نور به سطح مثلثها کاملاً طبیعی و نرم تابیده و قسمتهایی که در معرض نور عمود قرار ندارند، به آرامی تاریکتر شده اند.

برای تعیین مقدار normal هر مثلث می توان مختصات دو گوش آن را با یکدیگر جمع و بر ۲ تقسیم کرد. اگر از تکنیک نورپردازی بر روی انبوهای مختلف (مانند زمین طراحی شده) استفاده کنیم، فضاهای بسیار زیبائی خلق خواهد شد.

توجه نمائید که مثال مطرح شده در این بخش را می توان با استفاده از Index Buffer نیز پیاده سازی کرده و در تعداد رئوس استفاده شده صرفه جویی نمود چون مختصات نقاط جلوئی دو مثلث و همچنین مقدار normal آنها کاملاً با هم برابرند اما برای سادگی از این کار صرف نظر کردیم. البته اگر مایل به ای باشیم که برشی در

شکل ایجاد کند (حالت اول) مجبوریم از نقاط مجزا استفاده کنیم چون مقدار normal نقاط با هم متفاوت خواهد شد.

۱۹-۲ ایجاد Mesh

با تعریف فیلد normal برای هر راس مثلث، شب سطح مثلثهای مختلف رسم شده با یکدیگر متفاوت می شود اما از آنجایی که در یک زمین هر راس، بین ۴ مثلث مشترک است. محاسبه مقدار normal تمام رؤوس، یعنی محاسبه میانگین وزنی سایر رؤوس آن مثلث، سربار قابل توجهی روی پردازنده خواهد داشت. برای حل این مشکل، نقاط سه بعدی در قالب Mesh باید ارائه شوند.

یک Mesh در حقیقت یک VertexBuffer ادغام شده با یک IndexBuffer با مقداری اطلاعات در مورد نحوه حرکت داخلی شی (در صورت وجود) و نمای ظاهری شی است. مشها می توانند انواع داده گرافیکی را نگهداری کنند ولی عموماً برای کپسوله کردن مدلهای پیچیده به کار می روند. مشها از اجسام اولیهای مثل خط و مثلث تشکیل شده اند و می توانند دارای بافت باشند و تحت نورپردازی قرار گیرند. به عنوان مثال اگر مش، نشان دهنده بدن انسان باشد ممکن است بازو نسبت به بدن حرکت داشته باشد و یا اگر یک خانه را به صورت یک مش در نظر بگیریم یقیناً ظاهر سقف از ظاهراً دیوارها متفاوت خواهد بود زیرا این دو از مواد مختلفی ساخته شده اند. بزرگترین ویژگی مشها فراهم کردن امکان استفاده از محصولات سایر تولیدکنندگان اشیا سه بعدی است. برای استفاده از یک شی سه بعدی، کافی است آن را در قالب یک Mesh در برنامه بارگذاری نمود. مشها همچنین دارای توابعی برای بالا بردن سرعت رندر کردن اشیا هستند.

برای استفاده از Mesh، باید فضای نام Microsoft.DirectX.Direct3DX را به رفرنسهای پروژه اضافه کنید. از آنجایی که در Mesh نوع مختصات تمام نقاط short است، مختصات تمام نقاط تعیین شده برای زمین را باید از int به short تغییر دهیم. ابتدا پروژه مربوط به اعمال رنگ بر روی زمین را بارگذاری کنید. حال هر کجایی که از int برای تعریف اندیسها استفاده کرده ایم آن را به short تغییر دهید مثلاً هنگام تعریف متغیر indices که آن را باید به صورت زیر تعریف کنیم:

```
private short[] indices;
```

چند تغییر نیز باید در متد IndicesDeclaration انجام دهیم:

```
private void IndicesDeclaration()
{
    ib = new IndexBuffer(typeof(short), (Width - 1)*(Height - 1)*6,
        device, Usage.WriteOnly, Pool.Default);
    indices = new short[(Width - 1) * (Height - 1) * 6];
    for (int x = 0; x < Width - 1; x++)
    {
        for (int y = 0; y < Height - 1; y++)
        {
            indices[(x+ y*(Width-1))* 6] = (short)((x+1)+ (y+1)*Width);
            indices[(x+ y*(Width-1))* 6+1] = (short)((x+1)+ y*Width);
            indices[(x+ y*(Width-1))* 6+2] = (short)(x+ y*Width);
            indices[(x+ y*(Width-1))* 6+3] = (short)((x+1)+(y+1)*Width);
            indices[(x+ y*(Width-1))* 6+4] = (short)(x+ y*Width);
            indices[(x+ y*(Width-1))* 6+5] = (short)(x+ (y+1)*Width);
        }
    }
    ib.SetData(indices, 0, LockFlags.None);
}
```

متغیری از نوع Mesh در کلاس تعریف می کنیم:

```
private Mesh Mesh1;
```

سپس متدهای CreateMesh و VertexDeclaration و IndicsDeclaration را از فراخوانی پس می‌گیریم:

```
private void CreateMesh()
{
    Mesh1 = new Mesh((Width - 1)*(Height - 1)*2, Width * Height,
        MeshFlags.Managed, CustomVertex.PositionColored.Format, device);
}
```

اولین پارامتر، تعداد مثلثهای موجود در مش و پارامتر دوم، تعداد نقاط موجود در مش را مشخص می‌کند. پارامتر سوم، وظیفه مدیریت حافظه مربوط به مش را به Managed Environment محوی می‌کند. پارامتر چهارم، نوع نقاط را مشخص کرده و پارامتر آخر هم device می‌باشد. پس از ایجاد Mesh می‌توان بافرهای تعریف شده برای زمین را در بافرهای مش کپی کرد. پس دستورات زیر را به متدهای CreateMesh اضافه می‌گیریم:

```
Mesh1.SetVertexBufferData(vert, LockFlags.None);
Mesh1.SetIndexBufferData(indices, LockFlags.None);
```

پارامتر LockFlags امکان یا عدم امکان اعمال تغییرات بعدی روی بافرها را مشخص می‌کند. هیچ قفلی بر روی بافرها قرار نمی‌دهد اما باعث کاهش سرعت می‌شود.

معمولًا DirectX کارها را خیلی بهتر انجام می‌دهد. متدهای OptimizeInPlace نقاط تعریف شده در مش را جهت افزایش سرعت، سازماندهی مجدد می‌کنند. این متدهای اجرای آرایه ای از نوع AdjacencyInformation نیاز دارد. با استفاده از این آرایه، DirectX میزان نزدیکی نقاط نسبت به یکدیگر در مش را متوجه می‌شود. با استفاده از این اطلاعات DirectX می‌تواند بهینه سازی از قبیل حذف نقاطی که زیاد به هم نزدیک هستند را انجام دهد. دستورات زیر را نیز به متدهای CreateMesh اضافه می‌گیریم:

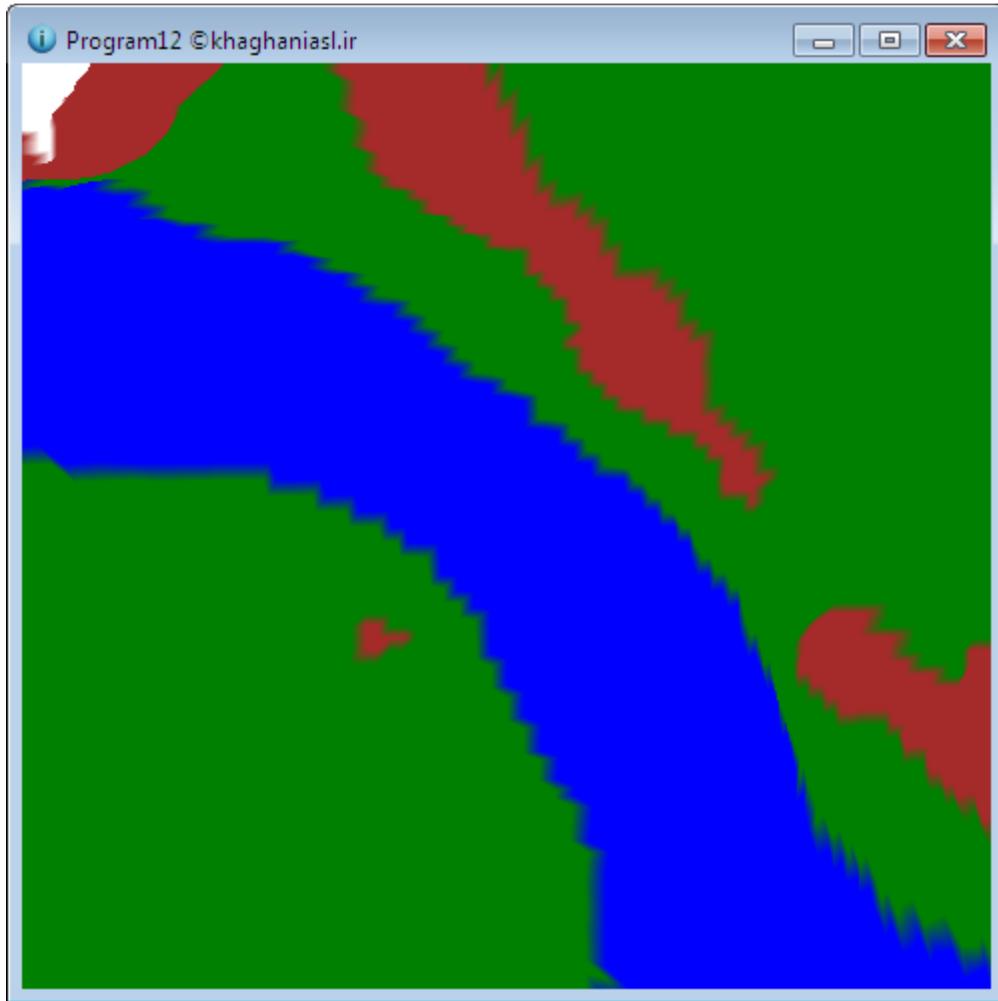
```
int[] adjac = new int[Mesh1.NumberFaces * 3];
Mesh1.GenerateAdjacency(0.5f, adjac);
Mesh1.OptimizeInPlace(MeshFlags.OptimizeVertexCache, adjac);
```

در اولین خط، آرایه ای جهت نگهداری این اطلاعات تعریف شده است. از آنجایی که زمین از مثلثها ساخته شده و هر مثلث با بیش از ۳ نقطه همسایه نیست، مقدار NumberFaces*3 کافی است. در دستور بعدی این اطلاعات AdjacencyInformation تولید می‌شود. در این دستور، به DirectX اعلام شده که هر دو نقطه مجاوری که فاصله ای کمتر از 0.5f داشته باشد، می‌توانند به عنوان یک نقطه در نظر گرفته شوند. البته از آنجایی که در زمین طراحی شده فاصله هر یک از نقاط نسبت به یکدیگر ۱ است، اجرای بهینه سازی تغییری در ساختار زمین نخواهد داشت. در خط بعدی، با تعیین نوع بهینه سازی و ارسال آرایه adjac، متدهای OptimizeInPlace فراخوانی شده است. انواع مختلف بهینه سازیها را می‌توان بر روی Mesh انجام داد. نوع بهینه سازی انتخاب شده در مثال فوق باعث کاهش تعداد Cache Miss شده است. کافی است دستورات مابین BeginSence و EndSence را به شکل زیر تغییر دهیم:

```
device.Transform.World = Matrix.Translation(-Height/2,-Width/2,0)
    * Matrix.RotationZ(angle);
int NumSubSets = Mesh1.GetAttributeTable().Length;
for (int i = 0; i < NumSubSets; ++i)
{
    Mesh1.DrawSubset(i);
}
```

با اجرای برنامه، تغییر محسوسی در زمین مشاهده نخواهد کرد اما اکنون زمین با ترکیب نقاط و اندیشهای تشکیل دهنده آن به صورت یک Mesh ایجاد شده است که متدهای بسیار مفیدی همانند OptimizeInPlace و یا

متدى که شب سطح هر يك از مثلثها را بصورت اتوماتيک محاسبه می کند (تا نورها به صورت طبیعی بر آنها بتابد) در آن وجود دارد.

علاوه بر اين چون زمين هم اکنون با استفاده از يك Mesh رسم می شود، سرعت برنامه افزایش يافته و می توان تمام کدهای مربوط به VertexBuffer و IndicsBuffer را از برنامه حذف کرد.
بسیاری از مش‌ها به تکه‌های مختلفی تقسیم می‌شوند و هنوز هم به انتقال و دوران نیاز داریم. به عنوان مثال یک خانه از دیوارها، سقف، کف، در و پنجره‌ها تشکیل می‌شود. Mesh ایجاد شده در مثال ما فقط از یک تکه تشکیل شده اما برای حفظ جامعیت، کد لازم برای رسم تمام قسمت‌های یک Mesh آورده شده بود.

۱-۹-۲ تابش نور بر زمین

DirectX می‌تواند بردار normal هر یک از نقاط موجود در Mesh را به صورت اتوماتیک محاسبه کند. بنابراین ابتدا Mesh خود را با مشی که از فرمت [PositionNormalColored](#) پشتیبانی می‌کند تعریض می‌کنیم. این عمل به سادگی با تهیه یک کمک متده Mesh (به کمک متده [Clone](#)) و تغییر فرمت نقاط آن هنگام ساخت کپی انجام می‌شود. کافی است دستورات زیر را به متده [CreateMesh](#) اضافه نمائیم:

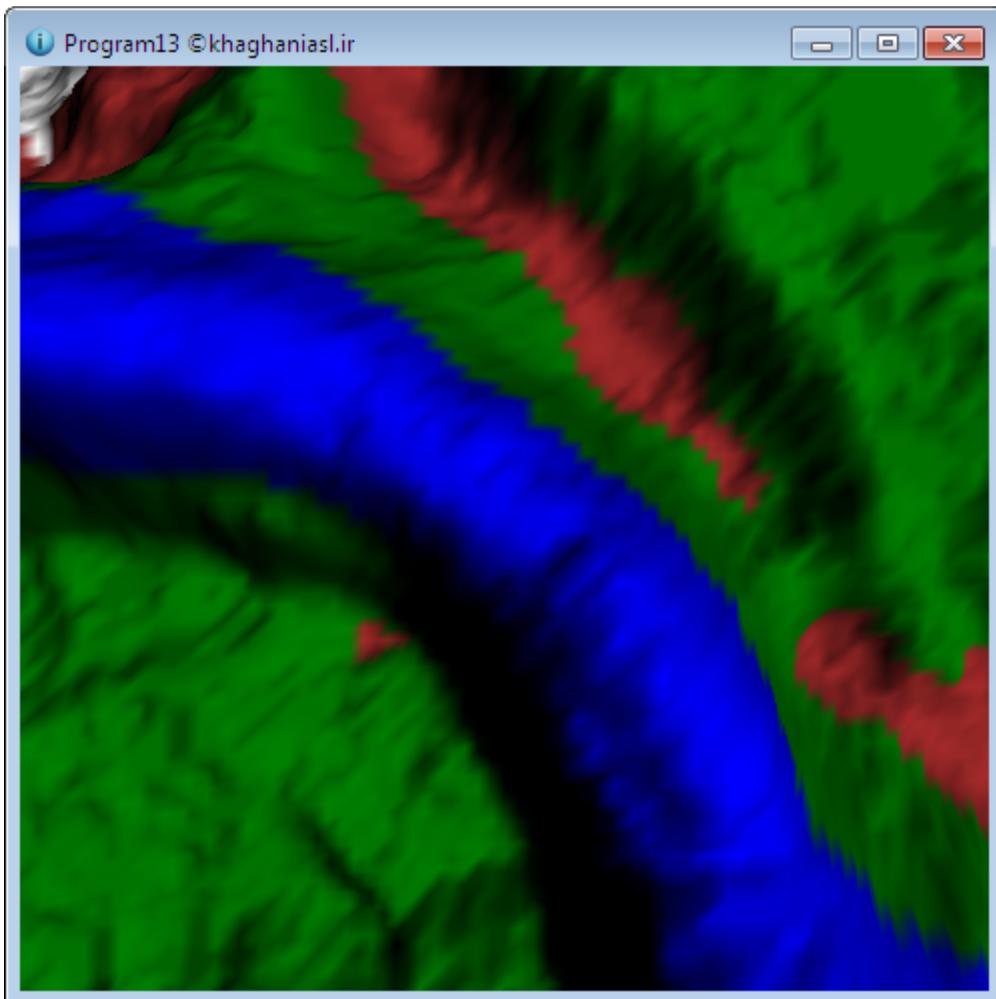
```
Mesh1 = Mesh1.Clone(Mesh1.Options.Value,  
                     CustomVertex.PositionNormalColored.Format, device);  
Mesh1.ComputeNormals();
```

اولین خط یک کپی از Mesh که از فرمت PositionNormalColored پشتیبانی می کند ایجاد می نماید. اولین پارامتر تمام خصوصیات مش اصلی را در نسخه کپی آن نیز قرار می دهد. دومین پارامتر فرمت جدید نقاط و آخرین پارامتر device می باشد. دومین خط عملیات سنتگین لازم برای محاسبه بردار normal هر یک از مثلثهای مش را انجام می دهد.

حال از این Mesh می توان در یک محیط نورپردازی شده استفاده کرده و انعکاس نور از آن را به صورت طبیعی مشاهده نمود. البته هنوز منبع نوری در محیط قرار داده نشده است بنابراین پس از دستورات تعريف دوربین و محل قرارگیری آن، دستورات زیر را اضافه می کنیم:

```
private void Camera()
{
    device.Transform.Projection = Matrix.PerspectiveFovLH(
        (float) Math.PI / 4, this.Width / this.Height, 1f, 150f);
    device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(0, 0, -50),
        new Vector3(0, 0, 0), new Vector3(0, 1, 0));
    device.RenderState.Lighting = true;
    device.Lights[0].Type = LightType.Directional;
    device.Lights[0].Diffuse = Color.White;
    device.Lights[0].Direction = new Vector3(-25f, 0, 50f);
    device.Lights[0].Enabled = true;
}
```

در دستورات فوق یک منبع نور مستقیم در مختصات (-25, 0, 50) با رنگ سفید قرار داده شده و فعال می شود. پس از اجرای برنامه، محیطی بسیار طبیعی تر از قبل ظاهر خواهد شد.

فصل سوم: ساخت محیط‌های سه بعدی

در فصول اول و دوم، برخی مفاهیم پایه‌ای در گرافیک و پیاده سازی آنها توسط DirectX بررسی شد. در این فصل اصول ایجاد یک محیط سه بعدی کامل ارائه خواهد شد، به طوری که پس از پایان فصل قادر به ساخت محیط‌ها و بازیهای سه بعدی دلخواهتان خواهید بود.

تمام مطالب این فصل در قالب ساخت یک بازی سه بعدی که پرواز هواپیما را شبیه سازی می‌کند، آموزش داده خواهد شد. در این بازی خواهیم توانست هواپیمایی را بر فراز یک شهر به پرواز در آورده و افکتهای صوتی و متنی به محیط اضافه کرد. البته بدیهی است هدف از ساخت این بازی صرفاً آموزش مفاهیم DirectX بوده و نباید بازی ساخته شده را با بازیهای سه بعدی و زیبای موجود که تمام قوانین فیزیک و جاذبه و... در آنها رعایت می‌شود، مقایسه کرد. در ساخت بازیهای امروزی علاوه بر استفاده از پیشرفته ترین تکنیکهای DirectX از محاسبات ریاضیاتی و فیزیکی بسیار سنگینی نیز استفاده می‌شود که آموزش این مطالب، خود نیاز به کتاب مستقلی دارد. لیست موضوعاتی که در این فصل به آنها پرداخته خواهد شد به شرح زیر هستند:

- افزودن Texture به مثلثها
- ایجاد داینامیک محیط شهر
- ایجاد SkyBox و رهائی از پس زمینه تاریک
- تکنیکهای پایه‌ای برای مدل سازی پرواز
- استفاده از صفحه کلید و ماوس به کمک DirectXInput
- استفاده از مفهوم برخورد
- پخش افکتهای صوتی و صدا در پس زمینه
- نمایش متن در صحنه

۱-۱-۳ ایجاد پروژه

با استفاده از دانش کسب شده در فصول قبلی، یک پروژه جدید ایجاد کرده و عملیات‌های زیر را انجام دهید:

- ۱- متصل شدن به کارت گرافیکی و پیکربندی device
- ۲- ایجاد ZBuffer و پاک کردن آن
- ۳- تنظیم دوربین، محل قرار گیری آن و محل نگرش آن

۱-۱-۴ استفاده از Texture

در بخش‌های قبلی ایجاد صحنه‌های رنگی از تکنیک تخصیص رنگ به نقاط تعریف شده استفاده شد. بدیهی است که برای خلق محیط‌های رنگی در بازیهای امروزی از این تکنیک استفاده نمی‌شود. DirectX از یک تکنیک بسیار قدرتمند برای افزودن تصاویر به محیط استفاده می‌کند. به سادگی می‌توان یک تصویر را بر روی یک مثلث کشید. به چنین تصاویری در اصطلاح Texture گفته می‌شود.

به عنوان مثال، می‌خواهیم مثلثی را رسم کرده و تصویری را روی آن بکشیم. ابتدا آرایه‌ای از نقاط برای ایجاد یک مثلث در کلاس تعریف کرده و فرمات نقاط را از نوع PositionTextured تعیین می‌کنیم:

```
private CustomVertex.PositionTextured[] vertices;
```

سپس در متاد VertexDeclaration، مختصات سه نقطه مثلث را تعریف می‌کنیم:

```

private void VertexDeclaration()
{
    vertices = new CustomVertex.PositionTextured[3];
    vertices[0].Position = new Vector3(10f, 10f, 0f);
    vertices[0].Tu = 0;
    vertices[0].Tv = 0;
    vertices[1].Position = new Vector3(-10f, -10f, 0f);
    vertices[1].Tu = 1;
    vertices[1].Tv = 1;
    vertices[2].Position = new Vector3(10f, -10f, 0f);
    vertices[2].Tu = 0;
    vertices[2].Tv = 1;
}

```

در متدهای بالا، علاوه بر تعیین مختصات هر نقطه، دو فیلد `Tu` و `Tv` نیز برای هر نقطه مقداردهی شده است. این دو فیلد برای منطبق کردن تصویر روی مثلث استفاده می‌شود. به عنوان مثال، اگر مقدار این دو فیلد برای نقطه ای (۰,۰) انتخاب شود، گوشه سمت چپ بالای تصویر در آن نقطه قرار خواهد گرفت. سایر مقادیری که می‌توان برای این دو فیلد در نظر گرفت، مقادیر (۱,۰)، (۰,۱) برای گوشه سمت راست بالا، (۰,۱)، (۱,۱) برای گوشه سمت راست پائین و (۱,۱) برای گوشه سمت راست پائین می‌باشد. همانند قبل متد `VertexDeclaration` بایستی در متدهای سازنده (و یا هر جای مناسب دیگری) فراخوانی گردد.

جهت رسم مثلث، کافی است دستورات زیر را بین `BeginScene` و `EndScene` در متدهای `OnPaint` قرار دهیم:

```

device.VertexFormat = CustomVertex.PositionTextured.Format;
device.DrawUserPrimitives(PrimitiveType.TriangleList, 1, vertices);

```

با اجرای برنامه تا این لحظه، یک مثلث سفید و خالی مشاهده خواهد شد چون هنوز تصویری بر روی آن کشیده نشده است. برای کشیدن یک تصویر بر روی مثلث ابتدا دو متغیر در کلاس، یکی برای نگهداری تصویر و دیگری برای نگهداری نوع `Material` شی، تعریف می‌کنیم:

```

private Texture texture;
private Material material;

```

حال متد `LoadTexturesAndMaterials` را جهت تعیین تصویر `texture` و نوع `material` جاری سیستم به شکل زیر تعریف می‌کنیم:

```

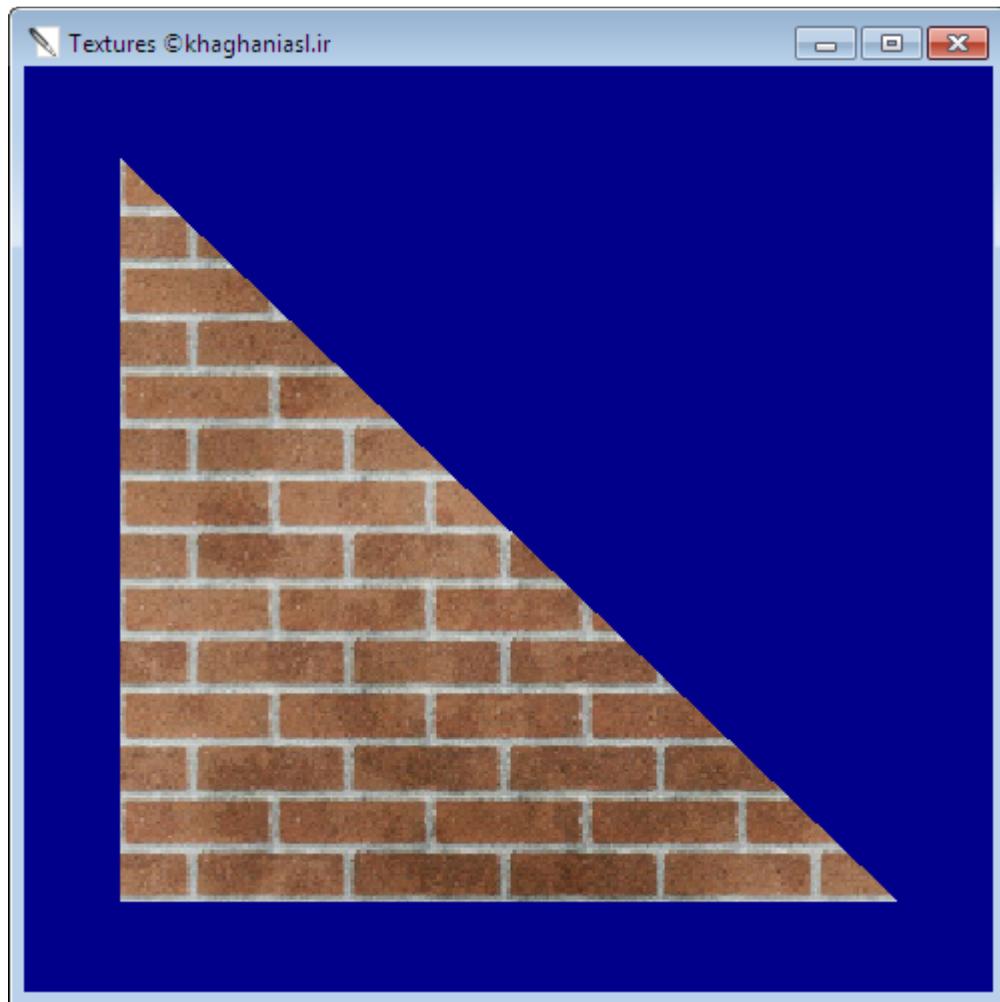
private void LoadTexturesAndMaterials()
{
    material = new Material();
    material.Diffuse = Color.White;
    material.Specular = Color.LightGray;
    material.SpecularSharpness = 15.0F;
    device.Material = material;
    texture = TextureLoader.FromFile(device, "Picture.bmp");
    device.SetTexture(0, texture);
}

```

در متدهای فوق، ابتدا یک شی `Material` ایجاد کرده و برخی خصوصیات آن را مقداردهی می‌کنیم. در واقع `Material` یک مثلث، نحوه انعکاس نور از سطح مثلث را مشخص می‌کند. هر `Material` نیز دو نوع نور را منعکس می‌کند، `Diffuse` و `Specular`. البته این دو خصوصیت فقط زمانی که در محیط منبع نوری داشته باشیم موثر خواهد بود در غیراین صورت مقداردهی آنها هیچ تاثیری در خروجی نخواهد داشت. خط چهارم شدت انعکاس نور را مشخص می‌کند. در خط پنجم `Material` ساخته شده به عنوان `Material` جاری سیستم تنظیم شده است. در خط بعدی، تصویری از یک فایل `bmp` به شی `texture` بارگذاری شده و در خط آخر، این شی به عنوان `texture` جاری سیستم

انتخاب شده است. برای استفاده از متد `TextureLoader` بایستی فضای نام `Microsoft.DirectX.Direct3DX` را به رفرنسهای پروژه اضافه کنید.

حال کافی است متد `LoadTexturesAndMaterials` در متد سازنده `LoadTexturesAndMaterials` با اجرای برنامه، نصف تصویر بارگذاری شده بر روی مثلث رسم خواهد شد:

برای رسم کل تصویر، دو مثلث تعریف کرده و نیمه دوم تصویر را بر روی مثلث دیگر می کشیم. بنابراین متد `VertexDeclaration` را به شکل زیر تغییر می دهیم:

```
private void VertexDeclaration()
{
    vertices = new CustomVertex.PositionTextured[6];
    vertices[0].Position = new Vector3(10f, 10f, 0f);
    vertices[0].Tu = 0;
    vertices[0].Tv = 0;
    vertices[1].Position = new Vector3(-10f, -10f, 0f);
    vertices[1].Tu = 1;
    vertices[1].Tv = 1;
    vertices[2].Position = new Vector3(10f, -10f, 0f);
    vertices[2].Tu = 0;
    vertices[2].Tv = 1;
    vertices[3].Position = new Vector3(-10.1f, -9.9f, 0f);
    vertices[3].Tu = 1;
    vertices[3].Tv = 1;
    vertices[4].Position = new Vector3(9.9f, 10.1f, 0f);
```

```

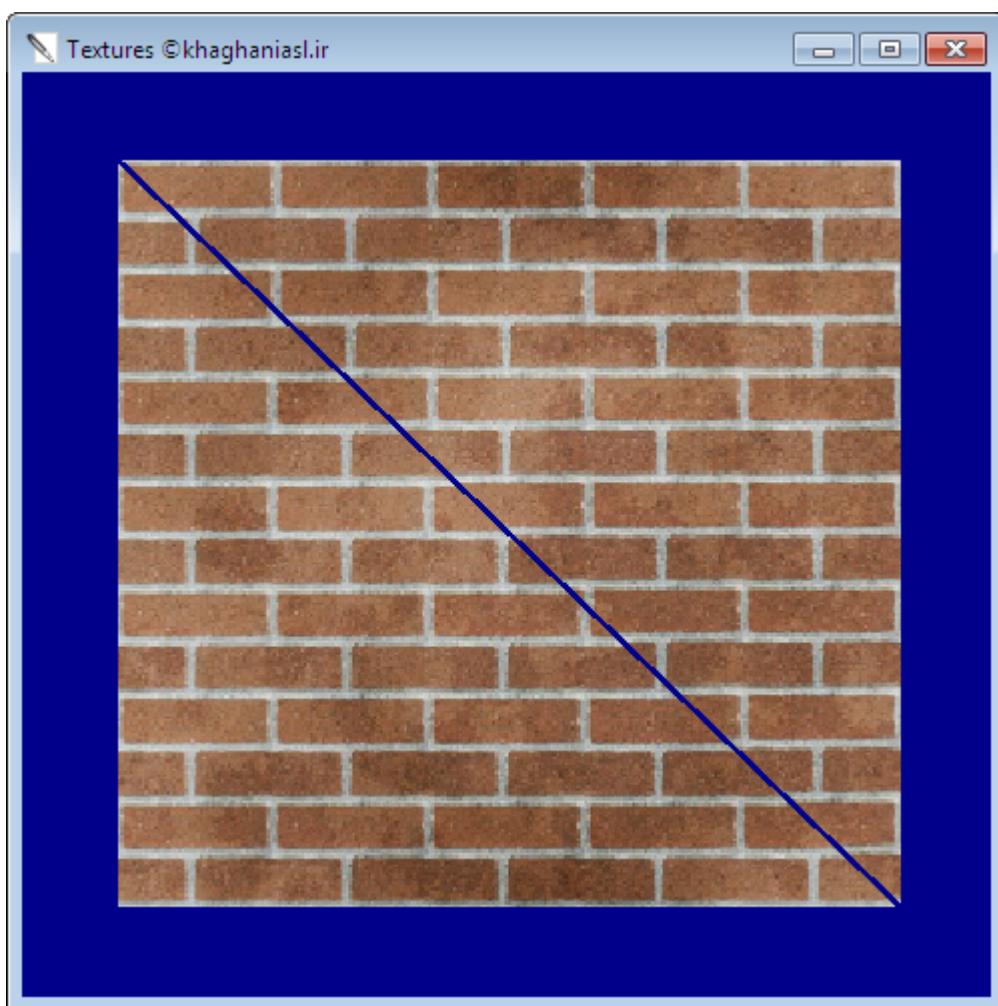
vertices[4].Tu = 0;
vertices[4].Tv = 0;
vertices[5].Position = new Vector3(-10.1f, 10.1f, 0f);
vertices[5].Tu = 1;
vertices[5].Tv = 0;
}

```

به سادگی یک مثلث دیگر را تعریف کرده و مختصات Tu و Tv آن را به گونه ای تعیین کرده ایم که نیمه دوم تصویر بر روی آن قرار گیرد. البته افزایش تعداد مثلثها را در تابع DrawUserPrimitives به اطلاع DirectX نیز بایستی برسانید:

```
device.DrawUserPrimitives(PrimitiveType.TriangleList, 2, vertices);
```

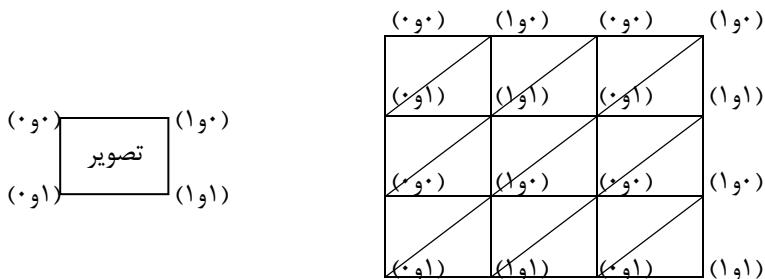
حال با اجرای برنامه، کل تصویر باید بر روی دو مثلث کشیده شود:

البته مختصات نقاط دو مثلث به گونه ای داده شده است که فاصله ای بین دو مثلث وجود داشته باشد تا بتوان رسم تصویر بر روی دو مثلث را تشخیص داد. می توان با تغییر مختصات نقاط، این فاصله را حذف و شکلی یکپارچه به وجود آورد. همچنین با تغییر مقدار Tu یا Tv نقاط می توان جهت کشیده شدن شکل بر روی مثلثها را تغییر داد. برای فیلدهای Tv یا Tu می توان هر مقداری بین صفر تا یک را انتخاب کرد.

۲-۳ ترسیم سطح زمین

در این بخش نحوه نشان دادن تصاویر ساده بر روی مجموعه ای از مثلثها بررسی خواهد شد. مهمترین کار برای نشان دادن یک یا چند تصویر بر روی مجموعه ای از مثلثها، تعیین مختصات و ویژگیهای نقاط است. می خواهیم یک texture را بر روی زمین بکشیم:

معمولًا texture ها به صورت قرینه طراحی می شوند یعنی چه از سمت راست و چه از سمت چپ رسم شوند، یکسان دیده می شوند. بنابراین برای اینکه T_u و T_v های اندیسها با هم تداخل پیدا نکند، از انعکاس texture ها استفاده می شود.

در سطوح پهناور که از اندیسها برای ایجاد مثلثها استفاده می شود، از آنجایی که مثلثها به صورت اشتراکی از نقاط مختلف استفاده می کنند، تعیین یک مقدار برای T_u و T_v برای تمام مثلثها صحیح نخواهد بود. در این صورت باید texture مربع بعدی به صورت قرینه نسبت به مربع قبلی رسم گردد یعنی T_u و T_v مثلثها هم از لحاظ ستونی و هم از لحاظ سطري به گونه ای انتخاب می شوند که texture رسم شده بر روی آنها مکمل یکدیگر شود.

فرض کنید می خواهیم یک سطح مربعی 3×3 که خانه وسطی آن قادر تصویر است، ایجاد کنیم. این سطح دارای ۸ مربع حاوی تصویر، و بنابراین ۱۶ مثلث و در نتیجه ۴۸ نقطه خواهد بود. برای تعریف این سطح، فضای نام System.Collections را به پروژه و متغیرهای زیر را به کلاس اضافه می کنیم:

```
private int[,] FloorPlan;
private int Width;
private int Height;
private int Buildings = 5;
private CustomVertex.PositionNormalTextured[] VerticesArray;
ArrayList VerticesList = new ArrayList();
```

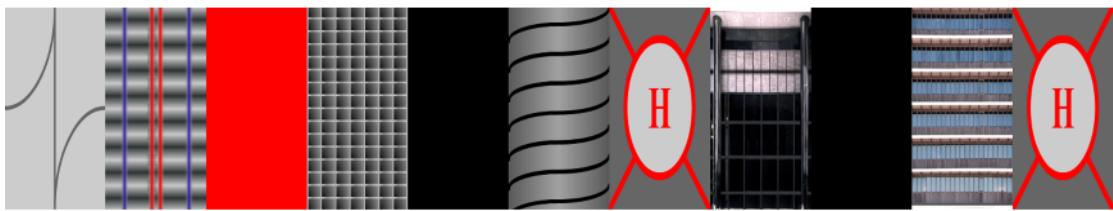
دو متغیر $Height$ و $Width$ طول و عرض سطح را نگهداری خواهند کرد. متغیر $Buildings$ نیز انواع ساختمانهایی که بر روی زمین وجود خواهد داشت را مشخص می کند. آرایه $VerticesArray$ نیز نقاط لازم برای ایجاد مثلثها را نگهداری خواهد کرد. همانطور که ملاحظه می کنید برای نگهداری نقاط از `ArrayList` استفاده کردیم. این نوع داده، مشابه آرایه است با این تفاوت که لازم نیست حداکثر اندازه آن را از قبل مشخص کنیم، از این رو برای چنین حالتی که معلوم نیست چند نقطه ایجاد خواهد شد، بسیار مناسب است. تعداد داده های افزوده شده به `ArrayList` را می توان از طریق فیلد `count` آن به دست آورد. علاوه بر تعیین مختصات نقاط، مقدار $normal$ هر یک از آنها نیز محاسبه خواهد شد تا در بخشها بعدی که از نور استفاده خواهیم کرد، مشکلی رخ ندهد.

با استفاده از متده `LoadFloorPlan` نقشه اولیه سطح مورد نظر را در آرایه `FloorPlan` ذخیره می کنیم:

```
private void LoadFloorPlan()
{
    Width = 3;
    Height = 3;
    FloorPlan = new int[,] {{0,0,0},{0,1,0},{0,0,0}};
}
```

در ساختمان داده فوق، وجود ۰ نشان دهنده رسم مربع و کشیدن تصویر بر روی آن در ناحیه متناظر و وجود ۱ نیز به معنی خالی بودن ناحیه متناظر است. در بخش بعد وجود ۱ به معنی وجود ساختمان در آن ناحیه و وجود ۰ به معنی سطح در ناحیه متناظر است. این ساختمان داده قابلیت انعطاف برنامه را افزایش می‌دهد. مثلاً برای افزودن یک ساختمان جدید به محیط کافی است یکی از صفرها را به ۱ تغییر دهیم. این متدها را بایستی در داخل تابع سازنده قبل از هر متدهای دیگری فراخوانی کنیم.

می‌توان با ادغام تمام تصاویری که بایستی به عنوان در صحنه استفاده شوند در یک فایل، صحنه ای با texture‌های مختلف ایجاد کرد. از تصویری برای ساخت محیط خود استفاده می‌کنیم که از چندین تصویر کوچک تشکیل شده و ما هر یک از این تصاویر کوچک را بر روی ناحیه خاصی خواهیم کشید. مثلاً چپ ترین تصویر برای کف زمین، تصویر بعدی برای دیوار ساختمانها و تصویر بعدی برای سقف ساختمانهای مختلف استفاده خواهد شد.

در ادامه متدهای تغییر داده و تصویر فوق در فایل LoadTexturesAndMaterials می‌کنیم:

```
private void LoadTexturesAndMaterials()
{
    material = new Material();
    material.Diffuse = Color.White;
    material.Ambient = Color.White;
    device.Material = material;
    texture = TextureLoader.FromFile(device, "MultiTexture.bmp");
    device.SetTexture(0, texture);
}
```

همانطور که ملاحظه می‌کنید این فایل حاوی یک تصویر برای سطح زمین و ۲ تصویر برای هر یک از ۵ نوع ساختمان است. بنابراین در متدهای VertexDeclaration و FloorPlan ابتدا متغیری به شکل زیر تعریف می‌کنیم:

```
float ImagesInTexture = 1 + Buildings * 2;
```

حال باید در ادامه این متدهای FloorPlan را پیمایش کرده و با مشاهده هر صفر، دو مثلث ساخته و تصویر اول موجود در Texture را بر روی آنها بکشیم:

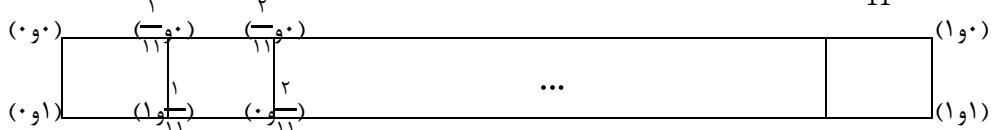
```
for (int x = 0; x < Width; x++)
{
    for (int y = 0; y < Height; y++)
    {
        if (FloorPlan[x, y] == 0)
        {
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x, y, 0), new Vector3(0, 0, 1), 1f/ImagesInTexture, 1));
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x+1, y, 0), new Vector3(0, 0, 1), 0, 1));
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x+1, y+1, 0), new Vector3(0, 0, 1), 0, 0));
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x+1, y+1, 0), new Vector3(0, 0, 1), 0, 0));
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x, y+1, 0), new Vector3(0, 0, 1), 1f/ImagesInTexture, 0));
        }
    }
}
```

```

        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
    new Vector3(x, y, 0), new Vector3(0, 0, 1), 1f/ImagesInTexture, 1));
}
}
}

```

در کد فوق در صورت مشاهده هر صفر، دو مثلث ساخته شده و ناحیه مناسب از texture (تصویر اول در texture)، (0,0) تا (1,1f/ImagesInTexture) کشیده می شود. این ناحیه در حقیقت مستطیلی از مختصات (0,0) تا (1,1f/ImagesInTexture) باشد. (یعنی $\frac{1}{11}$ تصویر). بردار normal هر نقطه به سمت بالا در نظر گرفته شده است.

پس از افزودن تمام نقاط به ArrayList با استفاده از متدهای `ToArray`، می توان داده های درج شده به آن را در قالب یک آرایه عادی به دست آورد. برای این منظور فرمت هر خانه آرایه را باید به متدهای `ToArray` اعلام کنیم:

```

VerticesArray =
(CustomVertex.PositionNormalTextured[]) VerticesList.ToArray(
    typeof(CustomVertex.PositionNormalTextured));

```

تنها کار باقی مانده اعلام تغییر نوع فرمت نقاط به DirectX و تغییر متدهای `DrawUserPrimitives` و `DrawUserPrimitives` جهت نمایش مثلثهای جدید از روی آرایه `VerticesArray` است. بنابراین دستورات زیر را بین `BeginScene` و `EndScene` در متدهای `OnPaint` قرار می دهیم:

```

device.VertexFormat = CustomVertex.PositionNormalTextured.Format;
device.DrawUserPrimitives(PrimitiveType.TriangleList,
    VerticesList.Count/3, VerticesArray);

```

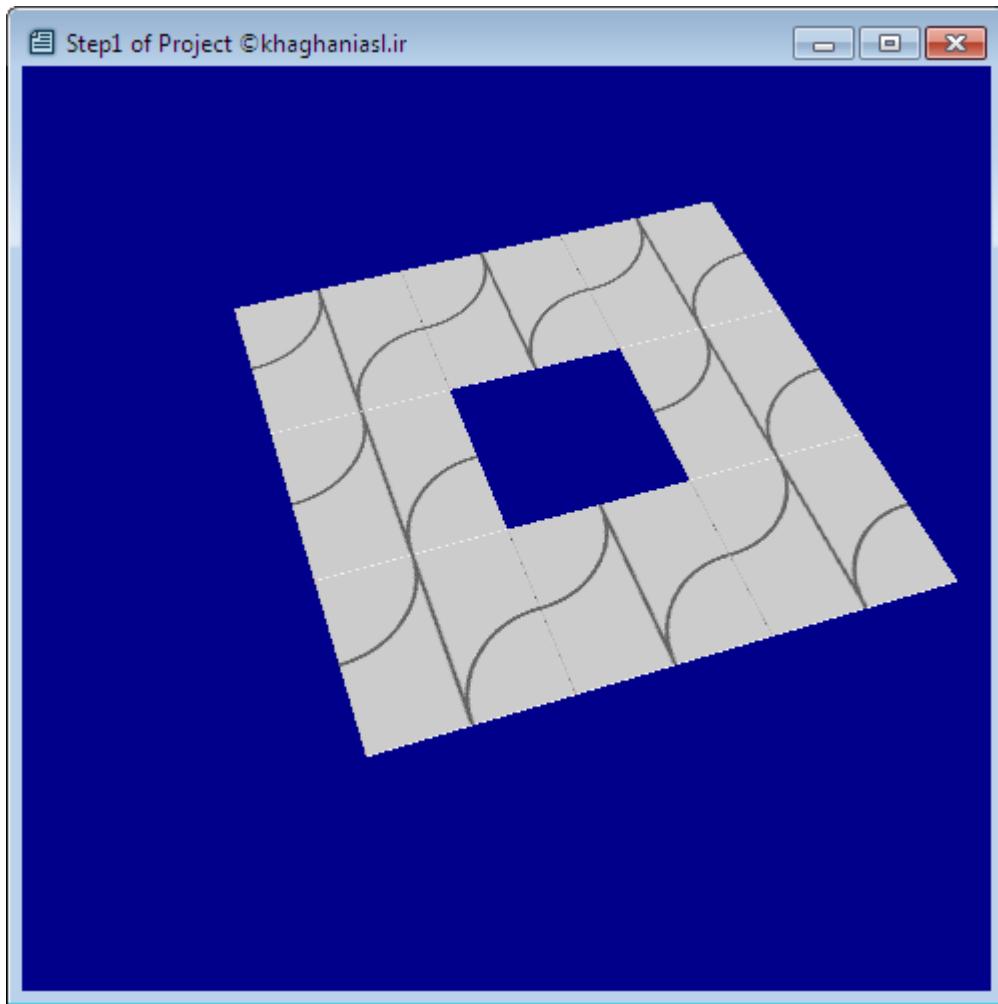
اگر مختصات دوربین را کمی تغییر دهیم:

```

device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(3, -2, 5),
    new Vector3(2, 1, 0), new Vector3(0, 0, 1));

```

با اجرای برنامه، مربعی با نمای سه بعدی را خواهید دید که وسط آن خالی است. اگر قبل از رسم مثلثها، دستور `device.RenderState.FillMode = FillMode.WireFrame;` را در متدهای `OnPaint` درج کنید، ساختار مثلثها بدون پوشش تصویریشان نمایان خواهد شد.

۳-۲ ترسیم ساختمانها

قصد داریم ۵ ساختمان روی سطح زمین ترسیم کنیم. پس آرایه ای برای نگهداری ارتفاع هر یک از ساختمانها تعریف و به ابتدای کلاس اضافه می کنیم:

```
private int[] BuildingHeights = new int[] {0, 10, 1, 3, 2, 5};
```

سپس ماتریسی برای سطح زمین ایجاد می کنیم که درایه های آن اعداد بین صفر تا ۵ است. صفرها به معنی عدم وجود ساختمان و کف زمین بوده و هر یک از اعداد ۱ تا ۵ نیز نشان دهنده نوع ساختمان در محل متناظر خواهد بود. این اعداد بصورت تصادفی روی ماتریس توزیع خواهند شد. برای ایجاد این ماتریس کد زیر را به انتهای متده LoadFloorPlan اضافه می کنیم:

```
Random random = new Random();
for (int x = 0; x < Width; x++)
{
    for (int y = 0; y < Height; y++)
        if (FloorPlan[x, y] == 1)
            FloorPlan[x, y] = random.Next(Buildings) + 1;
}
```

ابتدا یک شی تولیدکننده اعداد تصادفی ایجاد شده است که با فراخوانی متده Next آن یک عدد تصادفی تولید شود. سپس کل درایه های ماتریس بررسی شده و به ازای هر درایه ۱، یک عدد تصادفی بین ۱ تا ۵ با آن جایگزین خواهد شد.

متدهای زیر را نیز به شکل زیر تغییر می دهیم:

```
for (int x = 0; x < Width; x++)
{
    for (int y = 0; y < Height; y++)
    {
        int CurrentBuilding = FloorPlan[x, y];
        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(new
Vector3(x, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), (CurrentBuilding * 2 + 1) / ImagesInTexture, 1));
        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(new
Vector3(x + 1, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 1));
        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(new
Vector3(x + 1, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 0));
        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(new
Vector3(x + 1, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 0));
        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(new
Vector3(x, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), (CurrentBuilding * 2 + 1) / ImagesInTexture, 0));
        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(new
Vector3(x, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), (CurrentBuilding * 2 + 1) / ImagesInTexture, 1));
    }
}
```

مختصات z تمام نقاط از ماتریسی که در بالا ایجاد کردیم، اخذ شده است. مختصات x برای texture به صورت داینامیک محاسبه می شود. از آنجایی که ۵ نوع ساختمان داریم، مختصات y برای سمت چپ کف زمین برابر $\frac{0}{11}$ ، برای سقف ساختمان اول برابر $\frac{2}{11}$ ، برای سقف ساختمان دوم برابر $\frac{4}{11}$ ... و برای سقف ساختمان پنجم برابر $\frac{10}{11}$ می باشد که فرمول $\frac{\text{ساختمان جاری}^{2*}}{\text{تعداد تصاویر موجود در بافت}} - \frac{1}{11}$ نتیجه خواهد داد.

مختصات y برای سمت راست کف زمین برابر $\frac{1}{11}$ برای سقف ساختمان اول برابر $\frac{3}{11}$ ... و برای سقف ساختمان آخر برابر $\frac{11}{11}$ است که فرمول $\frac{\text{ساختمان جاری}^{1+2*}}{\text{تعداد تصاویر موجود در بافت}}$ را نتیجه می دهد. حال با مشاهده هر صفر، تصویر مربوط به کف زمین و با مشاهده هر عدد غیر صفر، تصویر مربوط به سقف ساختمان مربوطه در ارتفاع لازم رسم می شود. تا اینجا تقریبا تمام مفاهیم لازم برای رسم بافت بر روی اشیا سه بعدی مطرح شد. برای رسم تصویر دیوارها، کافی است دستوراتی به متدهای VertexDeclaration اضافه کنیم:

```
private void VertexDeclaration()
{
    float ImagesInTexture = 1 + Buildings * 2;
    for (int x = 0; x < Width; x++)
    {
        for (int y = 0; y < Height; y++)
        {
            int CurrentBuilding = FloorPlan[x, y];
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), (CurrentBuilding * 2 + 1) / ImagesInTexture, 1));
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x + 1, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 1));
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x + 1, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 0));
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x + 1, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 0));
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), (CurrentBuilding * 2 + 1) / ImagesInTexture, 0));
            VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
new Vector3(x, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
Vector3(0, 0, 1), (CurrentBuilding * 2 + 1) / ImagesInTexture, 1));
        }
    }
}
```

```

        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
    new Vector3(x + 1, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
    Vector3(0,0,1), CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 0));
        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
    new Vector3(x + 1, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
    Vector3(0,0,1), CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 0));
        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
    new Vector3(x, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
    Vector3(0,0,1), (CurrentBuilding * 2 + 1) / ImagesInTexture, 0));
        VerticesList.Add(new CustomVertex.PositionNormalTextured(
    new Vector3(x, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
    Vector3(0,0,1), (CurrentBuilding * 2 + 1) / ImagesInTexture, 1));

    if (y > 0)
    {
        if (FloorPlan[x, y - 1] != FloorPlan[x, y])
        {
            if (FloorPlan[x, y - 1] > 0)
            {
                CurrentBuilding = FloorPlan[x, y - 1];
                VerticesList.Add(new
                    CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                        Vector3(x,y,0f), new Vector3(0, 1, 0),
                        (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 1));
                VerticesList.Add(new
                    CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                        Vector3(x+1,y,BuildingHeights[CurrentBuilding]),new
                        Vector3(0,1,0),CurrentBuilding*2/ImagesInTexture,0));
                VerticesList.Add(new
                    CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                        Vector3(x+1,y,0f), new Vector3(0, 1, 0),
                        CurrentBuilding*2/ImagesInTexture, 1));
                VerticesList.Add(new
                    CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                        Vector3(x+1,y,BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
                        Vector3(0,1,0),CurrentBuilding*2/ImagesInTexture, 0));
                VerticesList.Add(new
                    CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                        Vector3(x,y,0f), new Vector3(0,1,0),
                        (CurrentBuilding*2-1)/ImagesInTexture, 1));
                VerticesList.Add(new
                    CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                        Vector3(x,y,BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
                        Vector3(0,1,0),(CurrentBuilding*2-1)/ImagesInTexture,
                        0));
            }
            if (FloorPlan[x, y] > 0)
            {
                CurrentBuilding = FloorPlan[x, y];
                VerticesList.Add(new
                    CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                        Vector3(x, y, 0f), new Vector3(0, -1, 0),
                        CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 1));
                VerticesList.Add(new
                    CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                        Vector3(x + 1, y, 0f), new Vector3(0, -1, 0),
                        (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 1));
                VerticesList.Add(new

```

```

        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x + 1, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]),
        new Vector3(0, -1, 0),
        (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 0));
    VerticesList.Add(new
        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x, y, 0f), new Vector3(0, -1, 0),
        CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 1));
    VerticesList.Add(new
        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x + 1, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]),
        new Vector3(0, -1, 0),
        (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 0));
    VerticesList.Add(new
        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
        Vector3(0, -1, 0),
        CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 0));
}
}
}
if (x > 0)
{
    if (FloorPlan[x - 1, y] != FloorPlan[x, y])
    {
        if (FloorPlan[x - 1, y] > 0)
        {
            CurrentBuilding = FloorPlan[x - 1, y];
            VerticesList.Add(new
                CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                Vector3(x, y, 0f), new Vector3(1, 0, 0),
                CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 1));
            VerticesList.Add(new
                CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                Vector3(x, y + 1, 0f), new Vector3(1, 0, 0),
                (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 1));
            VerticesList.Add(new
                CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                Vector3(x, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]),
                new Vector3(1, 0, 0),
                (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 0));
            VerticesList.Add(new
                CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                Vector3(x, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]),
                new Vector3(1, 0, 0),
                (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 0));
            VerticesList.Add(new
                CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                Vector3(x, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
                Vector3(1, 0, 0), CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 0));
            VerticesList.Add(new
                CustomVertex.PositionNormalTextured(new
                Vector3(x, y, 0f), new Vector3(1, 0, 0),
                CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 1));
        }
        if (FloorPlan[x, y] > 0)
        {
            CurrentBuilding = FloorPlan[x, y];
        }
    }
}

```

```

        VerticesList.Add(new
        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x, y, 0f), new Vector3(-1, 0, 0),
        (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 1));
        VerticesList.Add(new
        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
        Vector3(-1, 0, 0),
        (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 0));
        VerticesList.Add(new
        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x, y + 1, 0f), new Vector3(-1, 0, 0),
        CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 1));
        VerticesList.Add(new
        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x, y, BuildingHeights[CurrentBuilding]), new
        Vector3(-1, 0, 0),
        (CurrentBuilding * 2 - 1) / ImagesInTexture, 0));
        VerticesList.Add(new
        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x, y + 1, BuildingHeights[CurrentBuilding]),
        new Vector3(-1, 0, 0),
        CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 0));
        VerticesList.Add(new
        CustomVertex.PositionNormalTextured(new
        Vector3(x, y + 1, 0f), new Vector3(-1, 0, 0),
        CurrentBuilding * 2 / ImagesInTexture, 1));
    }
}
}
}
}

VerticesArray = (CustomVertex.PositionNormalTextured[])
VerticesList.ToArray(typeof
(CustomVertex.PositionNormalTextured));
}

```

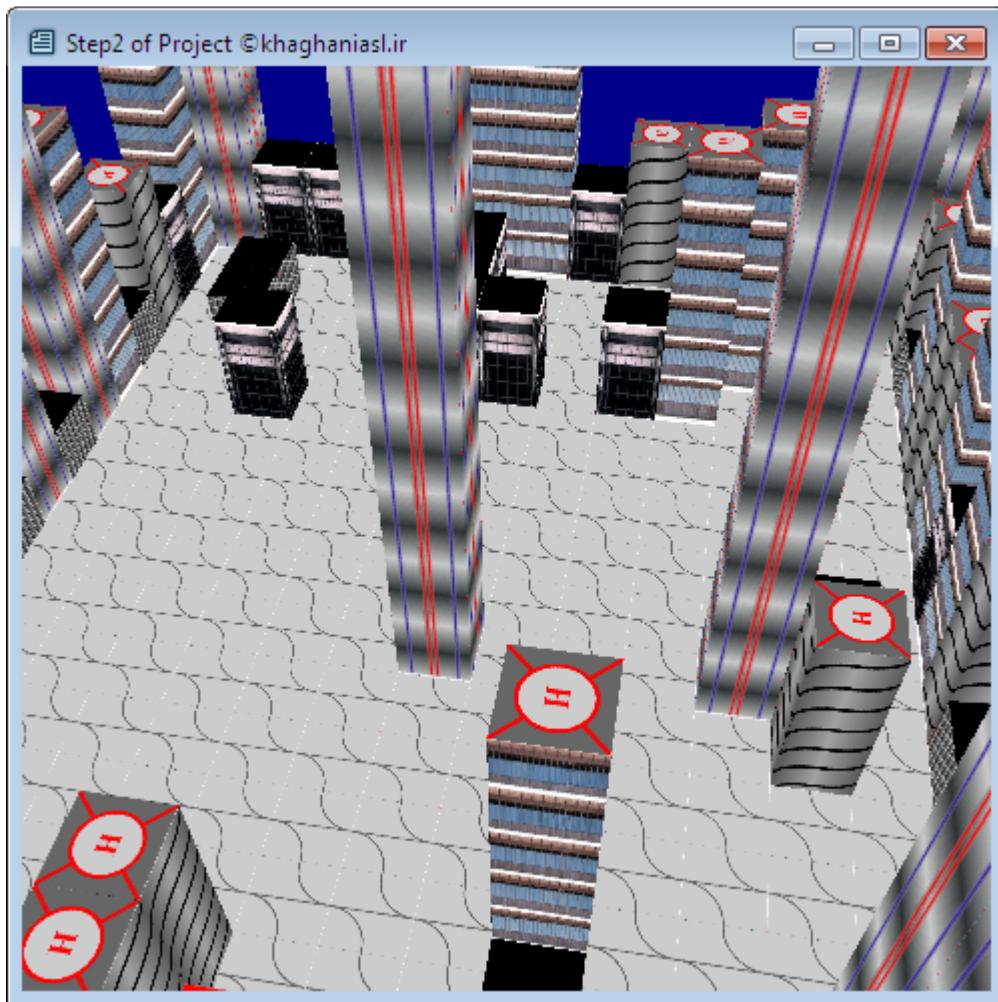
اگرچه این متد نسبتاً طولانی است اما چیز جدیدی در آن وجود ندارد. در ابتدا کف و سقفها رسم شده اند. سپس قسمتهایی از دو ساختمان مختلف که دارای دیوار مشترک هستند، رسم می شوند. بعدها، ساختن یک شعبه، گات، د. متد LoadFloorPlan، آ، به شکار، ز. تغییر می دهد:

```
Width = 20;
Height = 15;
FloorPlan = new int[,] {
{1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1}, {1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1},
{1,0,0,1,1,0,0,0,1,1,0,0,1,0,1}, {1,0,0,1,1,0,0,0,1,0,0,1,0,0,1,0,1,0,1},
{1,0,0,0,1,1,0,1,1,0,0,0,0,0,1}, {1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1,0,0,1},
{1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1}, {1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1},
{1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1}, {1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1},
{1,0,1,1,0,0,0,1,0,0,0,0,0,0,1}, {1,0,1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1},
{1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1}, {1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1},
{1,0,0,0,0,1,0,0,0,0,0,0,0,0,1}, {1,0,0,0,1,0,0,0,0,0,0,0,0,1,0,1},
{1,0,1,0,0,0,0,0,1,0,0,0,0,1}, {1,0,1,1,0,0,0,0,0,1,0,0,1,0,0,1,1},
{1,0,0,0,0,0,0,0,1,1,0,0,0,1,1}, {1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1,1}
};
```

از آنجایی که شهربزرگتر شده است، موقعیت دوربین را کمی تغییر می دهیم:

```
device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(20, 5, 13),
new Vector3(8, 7, 0), new Vector3(0, 0, 1));
```

حال با اجرای برنامه، تصویری مشابه شکل زیر مشاهده خواهد کرد:

۳-۱-۳ ایجاد Mesh از فایلهای سه بعدی

در حالت کلی سه نوع Mesh می توان ایجاد کرد:

- ایجاد مشهای هندسی ساده مانند کره، مکعب، و...
- ایجاد مش از فایلهای سه بعدی
- ایجاد مش از روی نقاط تعریف شده

در DirectX اشیا سه بعدی در قالب مشهایی در صحنه رسم می شوند. یک Mesh از سه قسمت تشکیل شده است:

- نقاط و اضلاع (VertexBuffer و IndexBuffer)
- Materialها (آرایه ای از نوع Texture)
- Textureها (آرایه ای از نوع Material)

در واقع یک Mesh ساختاری است که تمام اطلاعات لازم برای رسم یک شی سه بعدی را در خود نگه می دارد. به عنوان مثال در فصل قبلی از یک Mesh جهت نگهداری VertexBuffer و IndexBuffer زمین و در کل، ایجاد یک شی یکپارچه برای زمین استفاده شد. علاوه بر آن Mesh دارای متدهای بسیار سودمندی مانند

بود که نحوه استفاده از آنها بررسی شد. علاوه بر اندیس‌های نقاط، ComputeNormalData و OptimizeInPlace پوشاننده شی سه بعدی را نیز می‌توان در Mesh نگهداری کرد. Texture و Material تمام مشهای ساده و سه بعدی از قسمت‌های مختلفی تشکیل شده اند که به هر یک از این قسمت‌ها در اصطلاح subset گفته می‌شود. مشهای ساده همیشه یک subset هستند. در مشهای سه بعدی نیز subset‌های مختلفی وجود دارد که هر subset دارای Texture و Material مخصوص به خود می‌باشد. برای استفاده از مشهای ساده کافی است یکی از انواع زیر را انتخاب و داخل برنامه تعریف کرد.

Box	مکعب (device)، عرض، ارتفاع، عمق)
Sphere	کره (device)، شعاع، تعداد قطاع‌های افقی، تعداد قطاع‌های عمودی)
Cylinder	سیلندر (device)، شعاع اول، شعاع دوم، طول، تعداد قطاع‌های افقی، تعداد قطاع‌های عمودی)
Polygon	چندضلعی (device)، طول، تعداد وجه)
Teapot	قویی (device)
Torus	حلقه (device)، شعاع داخلی، شعاع خارجی، تعداد وجه‌ها، تعداد حلقه‌ها)

برای مثال برای ایجاد Mesh کره می‌توان نوشت:

```
private Mesh mesh;
mesh = Mesh.Sphere(device, 30, 50, 50);
```

و در داخل متدهای OnPaint و BeginScene بین EndScene نیز نوشت:

```
mesh.DrawSubset(0);

برای ایجاد Mesh های دیگر نیز می‌توان نوشت:
mesh = Mesh.Box(device, 30, 50, 50);
mesh = Mesh.Cylinder(device, 30, 30, 50, 5, 8);
mesh = Mesh.Polygon(device, 30, 5);
mesh = Mesh.Teapot(device);
mesh = Mesh.Torus(device, 10, 30, 5, 7);
```

قالب کلی برای ایجاد Mesh از روی نقاط تعریف شده نیز به شرح ذیل است:

```
private Mesh mesh;
mesh = new Mesh(mesh, device);
mesh.SetVertexBufferdata();
mesh.SetIndexBufferData();
mesh.DrawSubset(0);
```

ذکر این نکته نیز ضروری است که تمام فایلهای سه بعدی دارای texture نیستند و بنابراین باید دقت شود که از فایلهای سه بعدی دارای texture در صحنه استفاده شود. علاوه براین در DirectX تمام مشهای ساده و سه بعدی ابتدا در مرکز جهان رسم می‌شوند و در صورت نیاز بایستی آنها را به محل مناسب انتقال داد. به عبارت دیگر قبل از ترسیم مشهای سه بعدی معمولاً لازم است یک دوران، انتقال و تغییر مقیاس در جهان اعمال شود تا شی سه بعدی در محل مورد نیاز مستقر گردد.

در ادامه، شهر ساخته شده را به صورت یک Mesh یکپارچه در می‌آوریم. از آنجایی که این عمل را در بخش قبل انجام داده ایم، در این بخش انجام آن دوباره بررسی نمی‌شود.

می‌توان Mesh را در فایلی سه بعدی ذخیره کرده و دوباره آن را بارگذاری کرد. متدهای LoadMesh و Mesh را گرفته و Mesh داخل آن را در برنامه بارگذاری می‌کند:

```
private void LoadMesh (string Filename, ref Mesh mesh,
ref Material[] MeshMaterials, ref Texture[] MeshTextures,
ref float MeshRadius)
{ ... }
```

در این متده، به جز نام فایل تمام پارامترهای دیگر دارای پیشوند ref می‌باشد. وجود این پیشوند قبل از پارامترها به این معنی است که مقدار آنها در داخل متده مشخص شده و باید در پارامترهای معادلشان کپی شده و به برنامه اصلی برگردانده شوند. در صورت عدم قرار دادن این پیشوند مقادیر داخل این پارامترها به صورت محلی فقط در داخل متده معتبر خواهد بود. در متده فوق علاوه بر Mesh پارامترهای دیگری مانند آرایه‌ای از Materialها و آرایه‌ای از Textureها و یک عدد اعشاری برای نگهداری شعاع Mesh به متده ارسال شده و در داخل آن مقداردهی می‌شود. از این شعاع برای بررسی برخورد اشیا استفاده می‌شود.

دو دستور زیر را به بدنده متده LoadMesh اضافه می‌کنیم:

```
ExtendedMaterial[] MaterialArray;
mesh = Mesh.FromFile(Filename, MeshFlags.Managed, device,
                     out MaterialArray);
```

متده FromFile یک Mesh را از فایل مشخص شده، بارگذاری می‌کند. توسط پارامتر دوم مدیریت حافظه بر عهده IndexBuffer و VertexBuffer گذاشته می‌شود. پارامتر سوم device و پارامتر چهارم آرایه‌ای است که بقیه اطلاعات Mesh در آن قرار خواهد گرفت. پیشوند out نیز عملی تقریباً مشابه با ref دارد. پس از اجرای این دستورات، Mesh و تمامی اطلاعات جانبی مورد نیاز آن به برنامه وارد می‌شود. لازم است ابتدا آرایه MaterialArray را بررسی کرده و در صورت خالی نبودن، اطلاعات داخل آن را پردازش کنیم:

```
if ((MaterialArray != null) && (MaterialArray.Length > 0))
{
    MeshMaterials = new Material[MaterialArray.Length];
    MeshTextures = new Texture[MaterialArray.Length];
    for (int i = 0; i < MaterialArray.Length; i++)
    {
        MeshMaterials[i] = MaterialArray[i].Material3D;
        MeshMaterials[i].Ambient = MeshMaterials[i].Diffuse;
        If ((MaterialArray[i].TextureFilename != null) &&
            (MaterialArray[i].TextureFilename != string.Empty))
        {
            MeshTextures[i] = TextureLoader.FromFile(device,
                                                       MaterialArray[i].TextureFilename);
        }
    }
}
```

در واقع هدف کد بالا، استخراج اطلاعات Material و Texture شی از آرایه اولیه به دو آرایه مجزا است. به ازای هر زیر شی در آرایه در آرایه وجود دارد. ابتدا Material شی و سپس رنگ آن از آرایه استخراج می‌شود. سپس وجود Mesh برای Texture بررسی شده و در صورت لزوم از فایل مربوطه به آرایه ای مجزا بارگذاری می‌شود.

تا این لحظه Mesh و آرایه های Material و Texture آن را از فایل استخراج کرده ایم. از آنجایی که احتمال دارد مقدار normal نقاط داخل Mesh به هر دلیلی محاسبه نشده باشد، به کمک کد زیر این کار را انجام می‌دهیم:

```
mesh = mesh.Clone(mesh.Options.Value,
                  CustomVertex.PositionNormalTextured.Format, device);
mesh.ComputeNormals();
```

در صورت استفاده از نور در محیط، Mesh کاملاً طبیعی مشاهده خواهد شد. برای یافتن شعاع Mesh بارگذاری شده، نقاط داخل Mesh را در قالب یک شی GraphicsStream از آن استخراج می‌کنیم. این شعاع برای بررسی برخورد دو شی استفاده می‌شود:

```

VertexBuffer vertices = mesh.VertexBuffer;
GraphicsStream stream = vertices.Lock(0, 0, LockFlags.None);
Vector3 MeshCenter;
MeshRadius = Geometry.ComputeBoundingSphere(stream,
                                              mesh.NumberVertices, mesh.VertexFormat,
                                              out MeshCenter)*Scaling;
vertices.Unlock();

```

کد بالا تمام محاسبات ریاضی لازم برای یافتن شعاع را انجام می دهد. مختصات مرکز Mesh نیز محاسبه می شود (هر چند که نیازی نیست). شعاع به دست آمده در مقدار Scaling محیط ضرب می شود. حال بایستی متغیرهای زیر را در کلاس تعریف کنیم:

```

private Mesh SpaceMesh;
private Material[] SpaceMeshMaterials;
private Texture[] SpaceMeshTextures;
private float SpaceMeshRadius;
private float Scaling = 0.005f;

```

اولین متغیر شی هواییما و آخرین متغیر اندازه آن را نگهداری خواهد کرد. از آنجایی که بعدا ممکن است مشاهی مختلفی به پروژه اضافه شود، متدهای جدیدی در برنامه تعریف می کنیم تا تمام بارگذاریها در آن انجام شود:

```

private void LoadMeshes()
{
    LoadMesh("mesh.x", ref SpaceMesh, ref SpaceMeshMaterials,
             ref SpaceMeshTextures, ref SpaceMeshRadius);
}

```

متدهای فوق را بایستی در تابع سازنده فراخوانی نمود. در ضمن از آنجایی که کلاس Mesh در فضای نام Microsoft.DirectX.Direct3DX تعریف شده است، بایستی این فضای نام هم به پروژه افزوده شود. اگر همین الان برنامه نوشته شده را اجرا کنید تغییری مشاهده نخواهید کرد زیرا ما Mesh را در برنامه بارگذاری کرده ایم اما هنوز آن را نمایش نداده ایم. برای این منظور متدهای زیر را به کلاس اضافه می کنیم:

```

private void DrawMesh(Mesh mesh, Material[] MeshMaterials,
                      Texture[] MeshTextures)
{
    for (int i = 0; i < MeshMaterials.Length; i++)
    {
        device.Material = MeshMaterials[i];
        device.SetTexture(0, MeshTextures[i]);
        mesh.DrawSubset(i);
    }
}

```

به ازای تمام زیرشیهای موجود در Mesh این حلقه یکبار تکرار شده و هر زیر شی با Texture و Materials مربوطه اش رسم می شود. متدهای فوق را داخل متدهای OnPaint فراخوانی می کنیم. البته قبل از فراخوانی این متدهای محیط را تغییر مقیاس داده و اندکی دوران می دهیم:

```

device.Transform.World = Matrix.Scaling(Scaling, Scaling, Scaling) *
Matrix.RotationX((float)Math.PI / 2) * Matrix.Translation(19, 5, 12);
DrawMesh(SpaceMesh, SpaceMeshMaterials, SpaceMeshTextures);

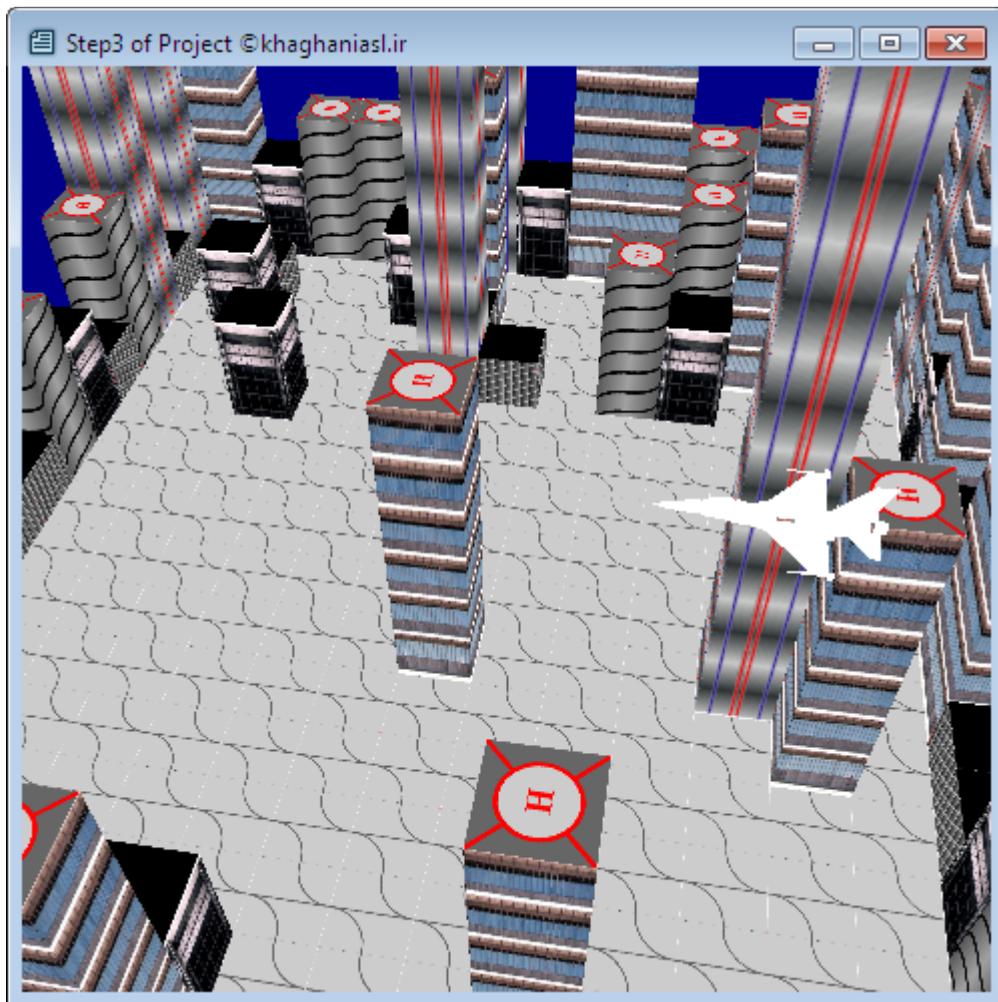
```

در کد فوق ابتدا هواییما تغییر مقیاس داده می شود تا با اندازه شهر مناسب شود. در غیر این صورت هواییما بسیار بزرگتر از شهر دیده خواهد شد. سپس به اندازه ۹۰ درجه حول محور X دوران داده می شود تا به صورت افقی بر روی شهر قرار گیرد و در نهایت به مکان مناسبی که داخل کادر دوربین باشد، منتقل می شود تا به خوبی دیده شود.

البته اگر برنامه را اجرا کنید، تنها هواپیما در صحنه مشاهده خواهد شد زیرا جهان، آخرین تغییرات اعمال شده بر روی خود را در صحنه های بعدی حفظ کرده و شهر نیز به همان نسبت با هواپیما کوچکتر خواهد شد و در نتیجه تقریباً محو می شود. برای حل این مشکل، هر بار برای رسم صحنه جدید ماتریس جهان را Reset می کنیم تا تغییرات قبلی در این ماتریس بر روی صحنه جدید اعمال نشود. برای این منظور کافی است که زیر را قبل از رسم شهر در متده درج کنیم:

```
device.Transform.World = Matrix.Identity;
```

اکنون با اجرای برنامه، صحنه ای مشابه زیر دیده خواهد شد:

۲-۳-۳ بهینه سازی Mesh

بیشتر فایلهای سه بعدی که توسط نرم افزارهای سه بعدی ساز تولید می شوند از تعداد نقاط و مثلثهای زیادی تشکیل می شوند که بارگذاری آنها روی صحنه به تعداد زیاد، باعث کاهش کارایی برنامه می شود. برای حل این مشکل می توان درون Mesh، نقاط نزدیک به یکدیگر را با هم ادغام کرده و در یک صحنه قرار داد. برای کاهش تعداد نقاط یک Mesh، به آرایه ای از اعداد صحیح نیاز داریم تا اطلاعات فعلی نقاط را نگهداری کند. خطوط زیر باعث می شود تمام نقاطی که در Mesh فاصله آنها کمتر از ۰.۵ واحد باشد، با هم ادغام شوند:

```
int[] adj = new int[mesh.NumberFaces * 3];
mesh.GenerateAdjacency(0.5f, adj);
mesh.OptimizeInPlace(MeshFlags.OptimizeVertexCache, adj);
```

۴-۴ افزودن نور به محیط

از آنجایی که قبلا درباره مبانی نورپردازی به محیط بحث شده، مطالب این بخش به صورت خلاصه ارائه می شود. برای افزودن دو منبع نور Directional به محیط، ابتدا در برنامه قبلی نورپردازی محیط را فعال کرده و کدهای زیر را در ادامه اضافه می کنیم:

```
device.RenderState.Lighting = true;  
device.Lights[0].Type = LightType.Directional;  
device.Lights[0].Diffuse = Color.White;  
device.Lights[0].Direction = new Vector3(1, 1, -1);  
device.Lights[0].Update();  
device.Lights[0].Enabled = true;  
device.Lights[1].Type = LightType.Directional;  
device.Lights[1].Diffuse = Color.White;  
device.Lights[1].Direction = new Vector3(-1, -1, -1);  
device.Lights[1].Update();  
device.Lights[1].Enabled = true;
```

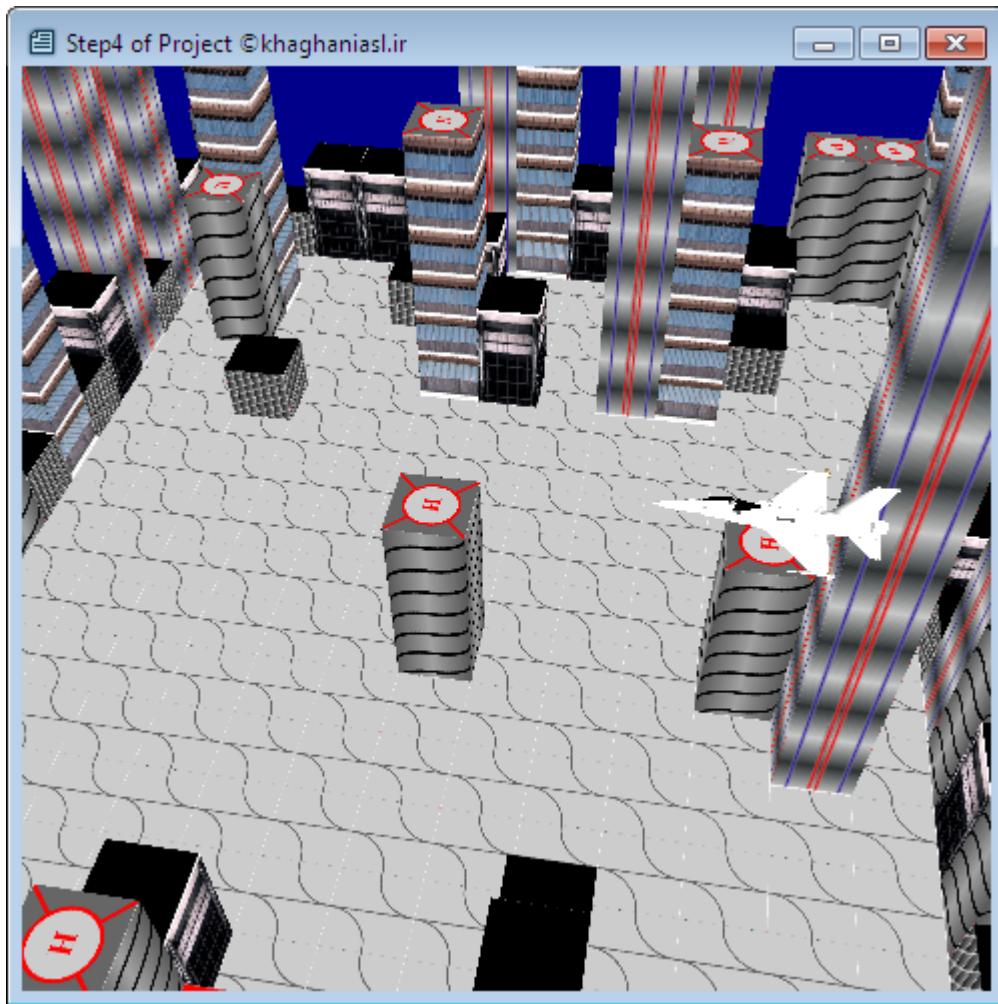
با اجرای برنامه، مشاهده خواهید کرد که فضای اطراف هواپیما روشن شده اما بقیه شهر تاریک مانده است. لذا برای روشن شدن تمام شهر نیاز به تعریف نورهای بیشتر در قسمتهای مختلف می باشد. البته به جای تعریف تک تک منابع نور بصورت مجزا، می توان از تکنیک دیگری استفاده کرد.

از آنجایی در مشاهدات و بردار نرمال نگهداری می شود و رنگ نگهداری نمی شود لذا زمانی که نورپردازی خاموش است تمام مشاهها سفید دیده می شوند و وقتی نورپردازی روشن است تمام مشاهها سیاه هستند. اگر منبع نوری تعریف نکرده باشیم برای اعمال رنگ می توانیم از نور محیطی استفاده کنیم.

نور محیطی نوعی نور که بعلت پخش زیاد، روی همه نقاط صحنه اثر یکسانی دارد و در واقع برای تنظیم روشنایی کلی محیط بکار می رود. ماده ها نیز می توانند بر حسب خصوصیت محیطی خود به این نور پاسخ دهند. کافی است دستور زیر را بین OnPaint و BeginScene در متد EndScene قرار می دهیم:

```
device.RenderState.Ambient = Color.DarkGray;
```

این دستور باعث توزیع نور به صورت یکنواخت در تمام فضای شهر خواهد شد و باعث می شود تمام اشکال رنگ بگیرند. البته تکنیکهای پیشرفته تری نیز وجود دارد که می تواند نورپردازی زیباتری در محیط ایجاد نماید.

۵- حرکت هواپیما در محیط

ابتدا دو متغیر در برنامه تعریف می کنیم که موقعیت و زاویه حرکت هواپیما در شهر را نگهداری می کنند:

```
private Vector3 SpaceMeshPosition = new Vector3(8, 2, 1);
private Vector3 SpaceMeshAngles = new Vector3(0, 0, 0);
```

در این دو خط نقطه شروع و زاویه دوران تعریف و مقداردهی شده است. بدینهی است هواپیما باید در فضای شهر حرکت کرده و با زوایای دلخواه دوران داشته باشد اما پیاده سازی این کار واقعاً عملی نیست. به جای حرکت دادن هواپیما در شهر، آن را همیشه در موقعیت (٠,٠,٠) رسم کرده و دوربین را پشت آن قرار می دهیم. به این ترتیب نیازی به حرکت دوربین همراه با حرکت هواپیما نخواهد بود. برای شبیه سازی حرکت هواپیما نیز، شهر را حرکت داده و یا دوران می دهیم.

برای رسم هواپیما در موقعیت (٠,٠,٠) دستورات زیر را در داخل متده OnPaint جایگزین دستورات قبلی می کنیم:

```
device.Transform.World = Matrix.Scaling(Scaling, Scaling,
Scaling) * Matrix.RotationX((float)Math.PI / 2);
DrawMesh(SpaceMesh, SpaceMeshMaterials, SpaceMeshTextures);
```

دستور اول باعث کوچکتر شدن اندازه هواپیما و دوران آن حول محور Xها شده تا به صورت افقی در فضا قرار گیرد. دستور دوم نیز هواپیما را در مرکز صحنه رسم می نماید.

با تغییر متده Camera نیز دوربین را در پشت هواپیما مستقر می کنیم:

```

private void Camera()
{
    device.Transform.Projection = Matrix.PerspectiveFovLH(
(float)Math.PI/4, (float)this.Width/(float)this.Height, 0.3f, 500f);
    device.Transform.View = Matrix.LookAtLH(new Vector3(0, -1f,
0.2f), new Vector3(0, 0, 0), new Vector3(0, 0, 1));
}

```

از آنجایی که هواپیما در مرکز محورهای مختصات رسم شده، دوربین را اندکی عقبتر و بالاتر از آن مستقر کرده و محل نگرش آن را نیز مرکز محورهای مختصات قرار داده ایم. حداقل فاصله رویت اشیا در ClipingPlane را نیز ۳۰ قرار داده ایم. اگر این مقدار ۱ باقی بماند، قسمت عقب هواپیما توسط دوربین رویت نخواهد شد. حال نوبت رسم و حرکت دادن شهر است. برای این کار ابتدا دستور زیر را در متدهای OnPaint و World از دستور توزیع نور بجای دستور device.Transform.World = Matrix.Identity کنیم:

```

device.Transform.World = Matrix.Translation(
-(float)SpaceMeshPosition.X, -(float)SpaceMeshPosition.Y,
-(float)SpaceMeshPosition.Z) *
Matrix.RotationYawPitchRoll((float)SpaceMeshAngles.X,
(float)SpaceMeshAngles.Y, (float)SpaceMeshAngles.Z);

```

متغیری جهت هماهنگی سرعت حرکت و سرعت سیستم نیز در کلاس تعريف می کنیم:

```
private float Speed = 0.04f;
```

سپس متدهای جدیدی به نام UpdatePosition به شکل زیر تعريف می کنیم که حرکت شهر را مطابق زاویه و سرعت مورد نظر شبیه سازی نماید:

```

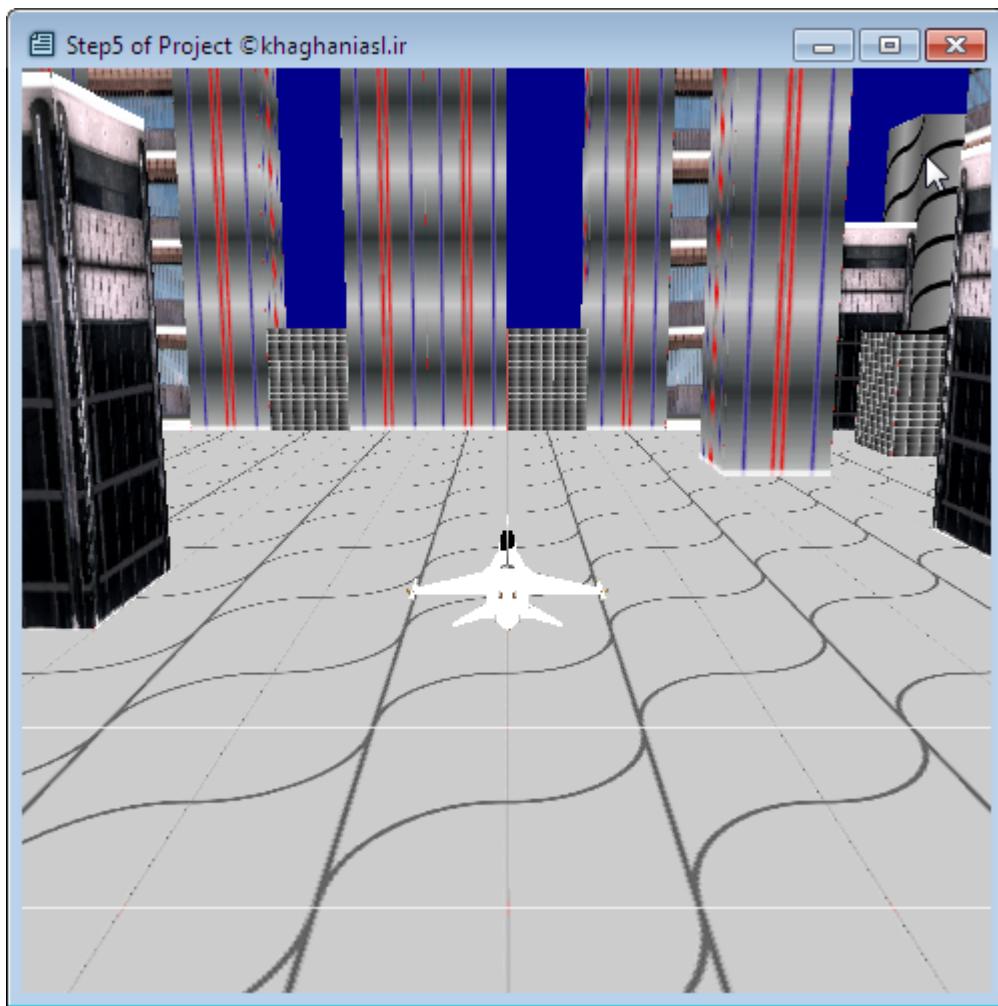
private void UpdatePosition(ref Vector3 Position, Vector3 Angles,
float Speed)
{
    Vector3 AddVector = new Vector3();
    AddVector.X += (float)(Math.Sin(Angles.Z));
    AddVector.Y += (float)(Math.Cos(Angles.Z));
    AddVector.Z -= (float)(Math.Tan(Angles.Y));
    AddVector.Normalize();
    Position += AddVector * Speed;
}

```

حال کافی است متدهای UpdatePosition را در ابتدای متدهای OnPaint فراخوانی نمائیم:

```
UpdatePosition(ref SpaceMeshPosition, SpaceMeshAngles, Speed);
```

با اجرای برنامه، شاهد حرکت هواپیما در فضای شهر، یا به عبارت دقیقتر حرکت شهر نسبت به هواپیما خواهید بود:

۶-۲ کنترل هواپیما در محیط

در فصل قبل نحوه استفاده از صفحه کلید بیان شد. ابتدا فضای نام زیر را به رفرنس‌های پروژه اضافه کرده و فراخوانی می‌کنیم:

```
using Microsoft.DirectX.DirectInput;
```

متغیری نیز در کلاس به شکل زیر تعریف می‌کیم:

```
private Microsoft.DirectX.DirectInput.Device keyboard;
```

همان طور که قبلاً گفته شد، متغیر keyboard جهت ارتباط با صفحه کلید است. همانند قبل، متندی به نام InitializeKeyboard به شکل زیر جهت پیکربندی صفحه کلید تعریف می‌نمائیم:

```
public void InitializeKeyboard()
{
    keyboard = new Microsoft.DirectX.DirectInput.Device
        (SystemGuid.Keyboard);
    keyboard.SetCooperativeLevel(this, CooperativeLevelFlags.Background |
        CooperativeLevelFlags.NonExclusive);
    keyboard.Acquire();
}
```

لازم به یادآوری است که متند فوق بایستی در تابع سازنده فرم فراخوانی شود:

```

public Form1()
{
    InitializeComponent();
    ...
    InitializeKeyboard();
}

```

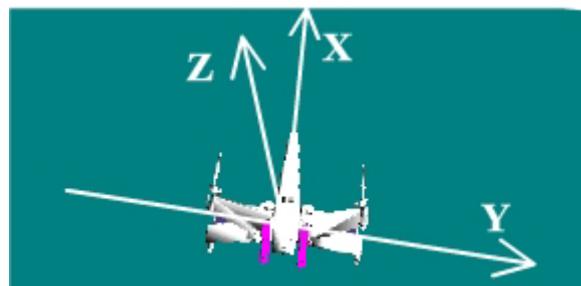
حال متدى به نام ReadKeyboard تعریف مى کنیم تا به ازای فشردن کلیدهای جهتی چپ و راست، به زاویه چرخش هواپیما $2.5f$ اضافه یا کاسته شود. این متد بایستی در متد OnPaint فراخوانی گردد.

```

private void ReadKeyboard()
{
    KeyboardState keys = keyboard.GetCurrentKeyboardState();
    if (keys[Key.RightArrow])
    {
        SpaceMeshAngles.X -= 2.5f * Speed;
    }
    if (keys[Key.LeftArrow])
    {
        SpaceMeshAngles.X += 2.5f * Speed;
    }
}

```

در حقیقت زوایای چرخش روی هواپیما به شکل زیر است:

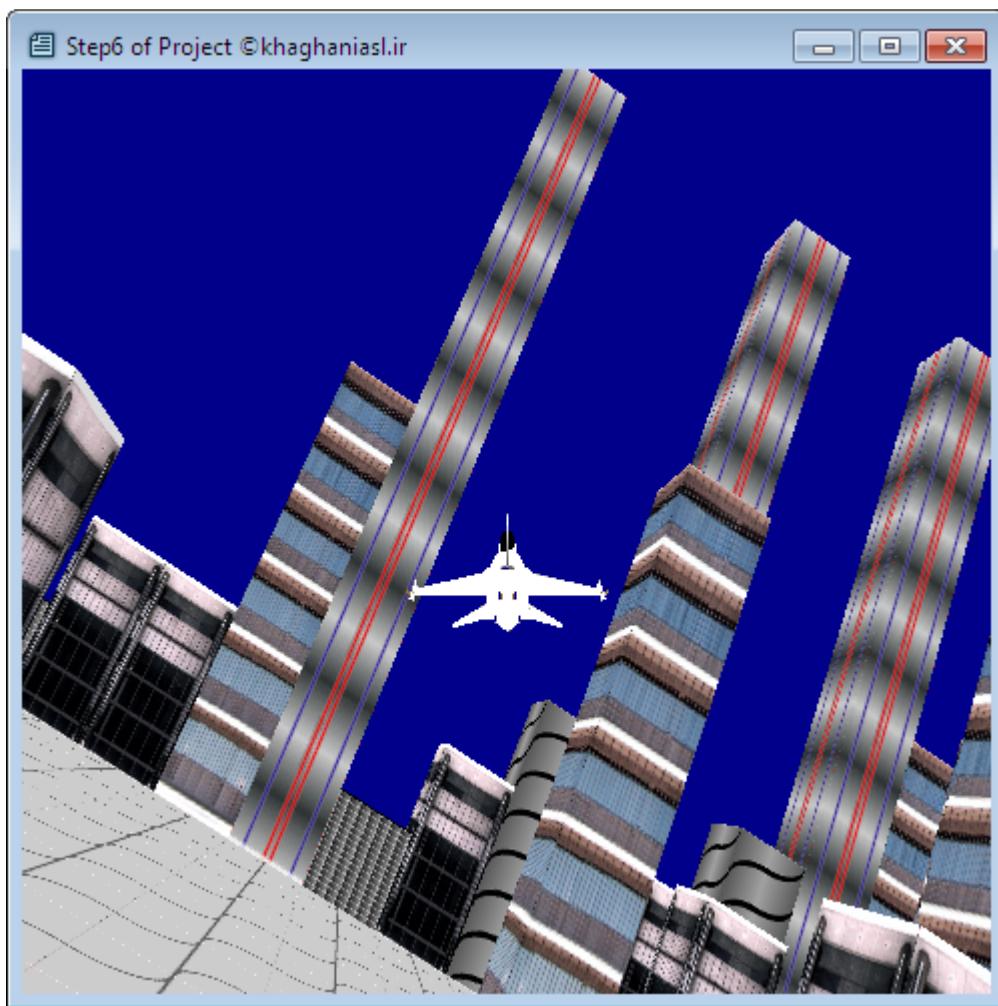
به ازای فشردن کلیدهای جهتی چپ و راست، جهت حرکت هواپیما (در حقیقت زوایای رسم شهر به کمک متد UpdatePosition) تغییر خواهد کرد. اگر روی محور Xها باشد، هواپیما حول خودش به چپ و راست خواهد چرخید. اگر محور Yها را انتخاب کنیم، هواپیما به طرف بالا و پائین (مشابه صعود و فرود) حرکت خواهد کرد و اگر محور Zها انتخاب شود، هواپیما بدون هیچ چرخشی به چپ و راست حرکت خواهد کرد. با افروden دستورات زیر به متد ReadKeyboard، صعود و فرود هواپیما نیز به وسیله کلیدهای جهتی بالا و پائین، قابل کنترل خواهد بود:

```

if (keys[Key.DownArrow])
{
    SpaceMeshAngles.Z += (float)(Speed *
        Math.Sin(SpaceMeshAngles.X));
    SpaceMeshAngles.Y += (float)(Speed *
        Math.Cos(SpaceMeshAngles.X));
}
if (keys[Key.UpArrow])
{
    SpaceMeshAngles.Z -= (float)(Speed *
        Math.Sin(SpaceMeshAngles.X));
    SpaceMeshAngles.Y -= (float)(Speed *
        Math.Cos(SpaceMeshAngles.X));
}

```

حال با اجرای برنامه، شما قادر به حرکت دادن هواپیما در فضای سه بعدی شهر خواهید بود:

۷-۳ تشخیص برخورد

برای تشخیص برخورد هواپیما با یک عنصر از صحنه سه بعدی، قصد داریم هواپیما را به عنوان یک کره مدل نمائیم که هنگام بارگذاری Mesh، ساعع کرده در متغیری به نام SpaceMeshRadius ذخیره شود. با استفاده از برخی از اعمال ساده ریاضی متده به نام CheckCollision تعریف می کنیم که یک عدد صحیح باز خواهد گرداند. عدد ۰ به معنی عدم برخورد و عدد ۱ به معنی برخورد هواپیما با یک شی از صحنه و عدد ۲ به معنی گرداندن. عدد ۰ به معنی عدم برخورد و عدد ۱ به معنی برخورد هواپیما با یک شی از صحنه و عدد ۲ به معنی بیش از حد بالا رفتن هواپیما خواهد بود. البته این متده نیاز به موقعیت هواپیما و ساعع کرده دارد.

```
private int CheckCollision(Vector3 position, float radius)
{
    if (position.Z - radius < 0) return 1;
    if (position.Z + radius > 15) return 2;
    if ((position.X < -10) || (position.X > Width + 10)) return 2;
    if ((position.Y < -10) || (position.Y > Height + 10)) return 2;
    if ((position.X - radius > 0) && (position.X + radius < Width)
        && (position.Y - radius > 0) && (position.Y + radius < Height))
    {
        if (position.Z - radius < BuildingHeights[FloorPlan[
            (int)position.X, (int)position.Y]]) return 1;
    }
    return 0;
}
```

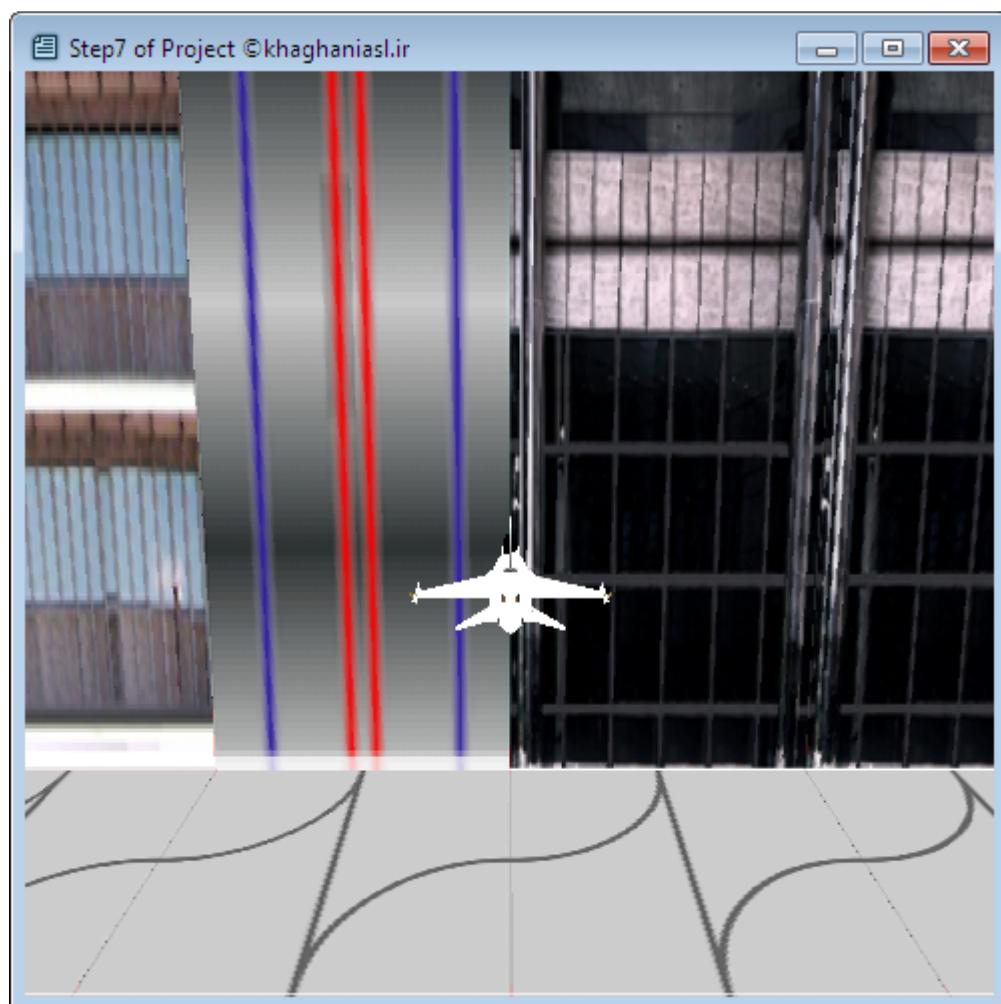
در خط اول سقوط هواپیما بررسی می شود. position.Z متناظر با مرکز هواپیما است و شعاع را از آن کم می کنیم تا پایین ترین نقطه هواپیما بدست آید. اگر این نقطه کمتر از صفر باشد، هواپیما سقوط کرده است وتابع مقدار ۱ را برمی گرداند. در خط دوم نیز اگر هواپیما بیش از حد بالا رفته است، تابع مقدار ۲ را برمی گرداند. به این ترتیب می توان نوع برخورد را تشخیص داد.

دو خط بعدی مشابه همین بررسی است و اگر هواپیما بیش از حد از شهر دور شده باشد، تابع مقدار ۲ را برمی گرداند. خط پنجم برای بررسی برخورد هواپیما با ساختمانها است. این دستورات بررسی می کند که در آن موقعیت، آیا پایین ترین نقطه هواپیما پایین تر از بالای ساختمان است؟ به یاد داشته باشید که FloorPlan شامل نوع ساختمان در آن موقعیت است و ما می توانیم ارتفاع متناظر را در آرایه BuildingHeights بیابیم. واضح است که با توجه به FloorPlan، مختصات x و y هواپیما نباید کمتر از صفر یا بزرگتر از ابعاد این آرایه باشد. در انتها، اگر هیچ یک از شرطها مثبت نباشد، تابع مقدار صفر را برمی گرداند که به معنی عدم برخورد خواهد بود.

حال تنها کار باقیمانده، واکنش به برخورد است. پس خطوط زیر را به متند OnPaint اضافه می کنیم تا در صورت برخورد هواپیما با ساختمانها، سقوط هواپیما یا اوج گرفتن بیش از حد آن، موقعیت هواپیما به مکان اولیه برگردد:

```
if (CheckCollision(SpaceMeshPosition, SpaceMeshRadius) > 0)
{
    SpaceMeshPosition = new Vector3(8, 2, 1);
    SpaceMeshAngles = new Vector3(0, 0, 0);
}
```

حتی می توان با هر بار برخورد، سرعت حرکت هواپیما را کاهش داد و یا متغیری در نظر گرفت که تعداد برخوردها را ثبت نماید.

۸-۲ ترسیم SkyBox

تاکنون رنگ پس زمینه اطراف شهر ثابت و تک رنگ بوده ولی می‌توان برای محیط از SkyBox استفاده کرد. یک چیزی بیش از یک مش نیست و کافی است یک بار این مش بارگذاری شود تا بتوان بطور خودکار از بافت‌های موجود آن استفاده کرد. برای این کار یک متغیر از نوع Mesh جهت SkyBox و دو آرایه جهت ذخیره سازی متریال‌ها و بافت‌های آن در برنامه تعریف می‌کنیم:

```
private Mesh SkyBoxMesh;
private Material[] SkyBoxMaterials;
private Texture[] SkyBoxTextures;
```

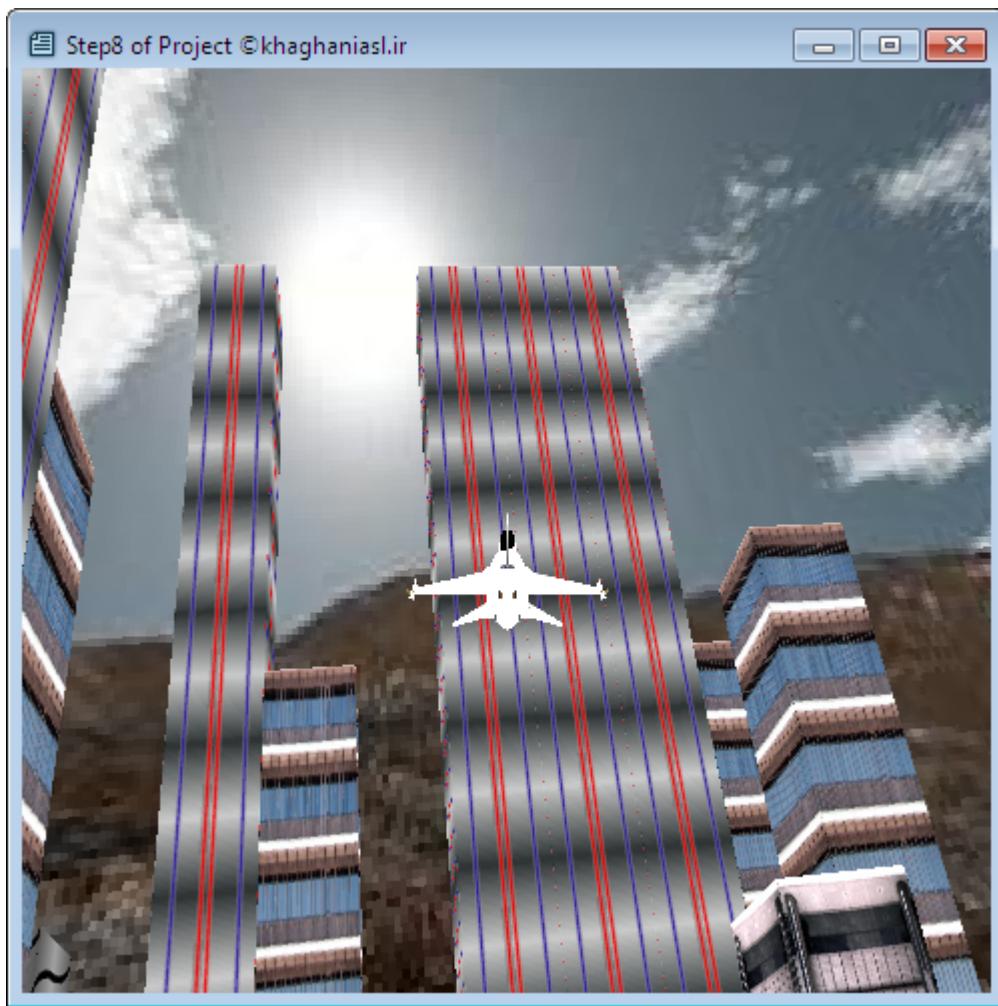
حال کافی است دستورات زیر را جهت بارگذاری Mesh مربوط به SkyBox اضافه کنیم:

```
private void LoadMeshes()
{
    ...
    float dummy = 0;
    LoadMesh("skybox.x", ref SkyBoxMesh, ref SkyBoxMaterials,
             ref SkyBoxTextures, ref dummy);
}
```

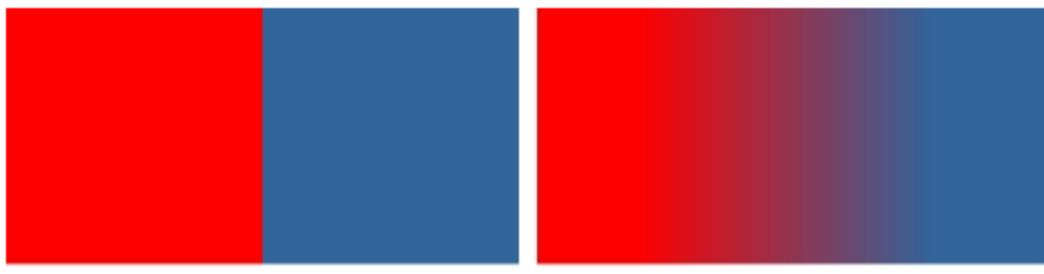
برای رسم SkyBox نیز دستورات زیر را به متد OnPaint اضافه می‌کنیم:

```
protected override void OnPaint(PaintEventArgs e)
{
    ...
    device.RenderState.Ambient = Color.White;
    device.Transform.World = Matrix.RotationX((float)Math.PI / 2) *
        Matrix.RotationYawPitchRoll((float)SpaceMeshAngles.X,
                                    (float)SpaceMeshAngles.Y, (float)SpaceMeshAngles.Z);
    DrawMesh(SkyBoxMesh, SkyBoxMaterials, SkyBoxTextures);
    device.EndScene();
    ...
}
```

همان طور که مشاهده می‌کنید نیازی به انتقال SkyBox نیست. کافی است SkyBox متناسب با چرخش هواپیما بچرخد. از طرف دیگر SkyBox نیازی به سایه هم ندارد. می‌توان با قرار دادن بافت‌های آسمان و کوه در مسیر برنامه، برنامه را اجرا کرد تا اطراف شهر طبیعی تر به نظر برسد.

اگر در صحنه، مرز بین texture ها قابل تشخیص بود، برای اینکه texture ها به آرامی در کنار هم ادغام شوند، می توان TextureFiltering را فعال کرد. مخصوصا زمانی که یک تصویر کوچک روی یک سطح بزرگ کشیده شود، پیکسلهای تصویر بزرگ شده و texture به حالت مشبک دیده می شود.

عدم اعمال تکنیک TextureFiltering

اعمال تکنیک TextureFiltering

به صورت کلی از تکنیک TextureFiltering در دو موقعیت می توان استفاده کرد:

- ۱ - برای شفاف نمودن تصاویری که بزرگتر شده اند.
- ۲ - برای آمیختن رنگ پیکسلهای همسایه در یکدیگر.

کافی است دستورات زیر را به متدهای InitializeDevice و CreateDevice اضافه کنیم:

```
device.SamplerState[0].MinFilter = TextureFilter.Anisotropic;
device.SamplerState[0].MagFilter = TextureFilter.Anisotropic;
device.SamplerState[0].AddressU = TextureAddress.Mirror;
device.SamplerState[0].AddressV = TextureAddress.Mirror;
```

۳-۹ افزودن صدا

برای اضافه کردن صدا به یک محیط سه بعدی، یک روش اضافه کردن رفرنس زیر به پروژه است:

```
using Microsoft.DirectX.DirectSound;
```

علاوه بر این، به یک device جهت ارتباط با کارت صوتی سیستم و یک بافر جهت نگهداری داده های بارگذاری شده از یک فایل صوتی نیاز داریم. پس دو متغیر زیر را تعریف می کنیم:

```
private Microsoft.DirectX.DirectSound.Device SoundDevice;  
private SecondaryBuffer SoundBuffer;
```

متدهی به نام InitializeSound تعریف می نماییم:

```
private void InitializeSound()  
{  
    SoundDevice = new Microsoft.DirectX.DirectSound.Device();  
    SoundDevice.SetCooperativeLevel(this, CooperativeLevel.Normal);  
  
    BufferDescription description = new BufferDescription();  
    description.ControlEffects = false;  
    SoundBuffer = new SecondaryBuffer("sound.wav", description,  
        SoundDevice);  
    SoundBuffer.Play(0, BufferPlayFlags.Default);  
}
```

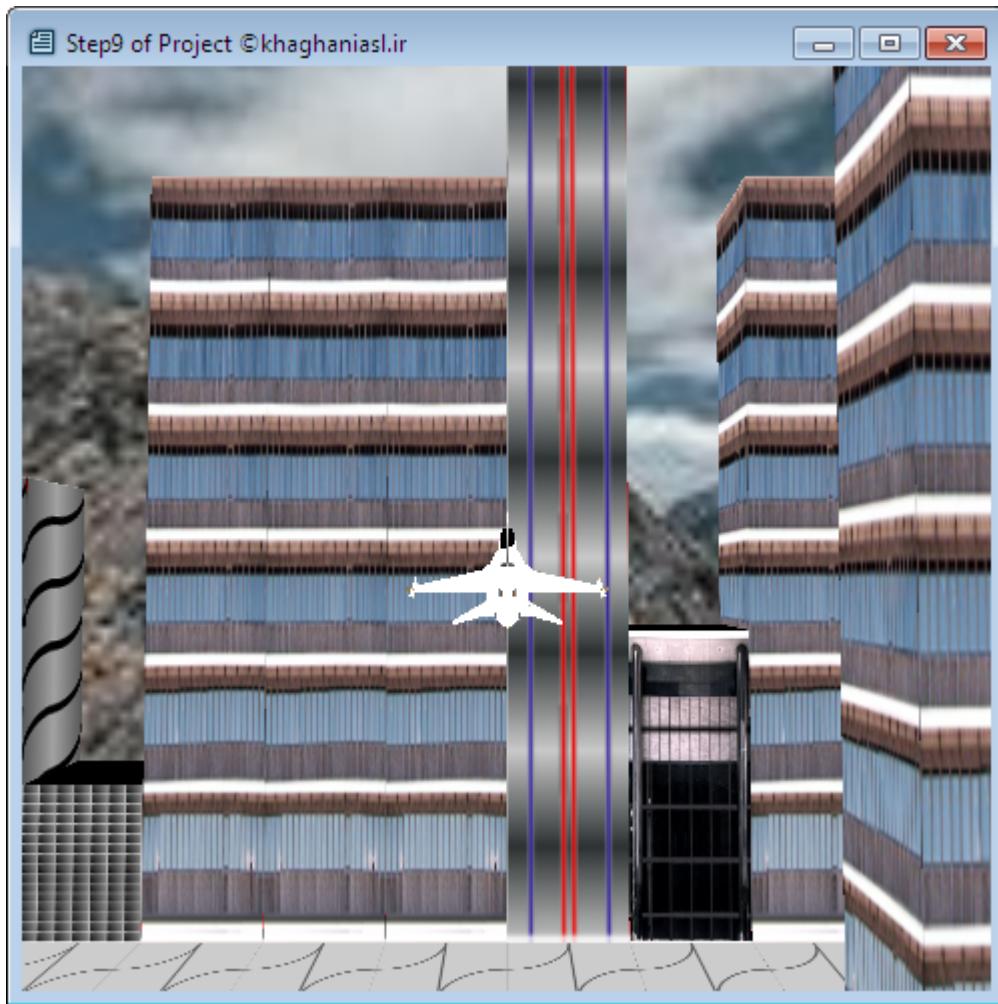
در متدهی فوق، ابتدا device مرتبط با کارت صوتی را مقداردهی اولیه شده است. تنظیمات CooperativeLevel را به شکل عادی قرار داده ایم تا مدیریت منابع آسان باشد. برای توصیف بافر، متغیر description را تعریف کرده و چون نیازی به کنترل صدا نداریم، خصوصیت ControlVolume آن را تعریف نکردیم.

می خواهیم در SecondaryBuffer از روش Clone استفاده نماییم، بنابراین در خط بعدی ControlEffects را انتخاب می کنیم. در خط پنجم متغیری به عنوان بافر تعریف کرده و فایل صوتی، توصیفات بافر و device مربوطه را به آن انتساب می دهیم. در خط آخر نیز فایل صوتی بارگذاری شده پخش می شود. پارامتر اول نشان دهنده اولویت است و پارامتر دوم نحوه پخش را مشخص می نماید. به صورت پیش فرض فایل صوتی بارگذاری شده یکبار پخش خواهد شد. چنانچه تمایل داشته باشید فایل صوتی تکرار شود کافی است پارامتر دوم را BufferPlayFlags.Looping قرار دهیم.

حال کافی است متدهی InitializeSound در تابع سازنده فرم فراخوانی شود:

```
public Form1()  
{  
    ...  
    InitializeSound();  
}
```

با اجرای برنامه، فایل صوتی انتخاب شده پخش خواهد شد.

برای قرار دادن صدا به عنوان آهنگ زمینه می توان به روش ساده تری نیز عمل کرد. کافی است رفرنس Microsoft.DirectX.AudioVideoPlayback را به پروژه اضافه کرده و یک متغیر از نوع Audio تعریف کرده و در متدهای زیر را قرار دهیم:

```
private Audio BackgroudMusic;
private void InitializeSound()
{
    BackgroudMusic = new Audio("sound.mp3");
    BackgroudMusic.Play();
}
```

۱۰-۳ افزودن متن

برای نمایش متنی دلخواه در صحنه، کافی است متغیری به شکل زیر در برنامه تعریف کنیم:

```
private Microsoft.DirectX.Direct3D.Font SampleText;
متدى به نام InitializeFont جهت مقداردهی اولیه فونت متن تعریف کرده و در تابع سازنده فرم فراخوانی می-
كنیم:
private void InitializeFont()
{
    System.Drawing.Font systemfont = new
        System.Drawing.Font("Tahoma", 14f, FontStyle.Bold);
```

```
SampleText = new Microsoft.DirectX.Direct3D.Font(device,  
                                                systemfont);  
}
```

حال کافی است دستور زیر را در متدهای OnPaint قرار دهیم:

```
SampleText.DrawText(null, string.Format("Welcome!", ""),  
                    new Point(10, 20), Color.White);
```

پارامتر دوم متن نمایشی، پارامتر سوم مختصاتی که نوشته در آنجا نمایش داده می‌شود و پارامتر چهارم رنگ متن نمایشی را مشخص می‌نماید. با اجرای برنامه، متن مورد نظر با رنگ انتخابی و فونت مشخص؛ در مختصات تعیین شده نمایش داده خواهد شد:

